

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

**Vliv rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny
na sociální prostředí Rychnovska**

Bakalářská práce

Autor: Martina Konárková
Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: PhDr. Martin Smutek, Ph.D.

Hradec Králové, 2020

Zadání bakalářské práce

Autor:	Martina Konárková
Studium:	U1739
Studijní program:	B6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor:	Sociální práce
Název bakalářské práce:	Vliv rozvoje průmyslové zóny Solnice - Kvasiny na sociální prostředí Rychnovska
Název bakalářské práce AJ:	Influence of development of industrial zone Solnice - Kvasiny on the social environment of Rychnovsko

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tématem bakalářské práce bude vliv rozrůstající se průmyslové zóny Solnice - Kvasiny na sociální prostředí Rychnovska a oblast sociální práce. Práce bude členěna do dvou částí, kterými bude část teoretická a praktická. Teoretická část se nejprve bude věnovat sociálnímu prostředí, průmyslové zóně Solnice - Kvasiny a všeobecným dopadům, které její prudký rozvoj v posledních letech na Rychnovsku způsobil. Další část se zaměří na oblasti sociální práce, které tento prudký rozvoj ovlivnil a zároveň na to, jaké změny to v oblasti sociální práce přineslo. Praktická část práce bude pojednávat o nových výzvách a rizicích pro vybrané oblasti sociální práce vlivem rozvoje průmyslové zóny, což je i hlavním cílem práce. Hlavní cíl bude dále rozdělen do dílčích cílů, které mají představit konkrétní změny a jejich hodnocení ze strany dotčených oblastí. Za účelem zjištění dílčích cílů bude využito výzkumné šetření, v rámci kterého bude zvolena kvalitativní výzkumná strategie. Pro tento účel bude zvolena metoda formou rozhovorů. Výzkumným souborem budou sociální pracovníci a odborní pracovníci z oblastí místní státní správy a samosprávy.

POTŮČEK, Martin. Sociální politika. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, 142 s. ISBN 80-85850-01-X. KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001, 199 s. ISBN 80-7315-004-2. MATOUŠEK, Oldřich. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013, 570 s. ISBN 978-80-262-0366-7.

Garantující pracoviště:	Ústav sociální práce, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Martin Smutek, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Michal Trousil, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	29.6.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

Hradec Králové dne 12. 06. 2020

.....

Martina Konárková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Martinu Smutkovi, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, cenné rady a připomínky, kterými přispěl k jejímu vypracování. Dále děkuji všem, kteří obětovali svůj čas a zúčastnili se výzkumného šetření a v neposlední řadě mé rodině za obrovskou trpělivost a psychickou podporu v průběhu zpracovávání celé práce.

Abstrakt

KONÁRKOVÁ, Martina. *Vliv rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny na sociální prostředí Rychnovska*. Hradec Králové: Ústav sociální práce, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2020, 98 s. Bakalářská práce. Vedoucí práce: PhDr. Martin Smutek, Ph.D.

Tématem bakalářské práce bude vliv rozrůstající se průmyslové zóny Solnice - Kvasiny na sociální prostředí Rychnovska a oblast sociální práce. Práce bude členěna do dvou částí, kterými bude část teoretická a praktická. Teoretická část se nejprve bude věnovat sociálnímu prostředí, průmyslové zóně Solnice - Kvasiny a všeobecným dopadům, které její prudký rozvoj v posledních letech na Rychnovsku způsobil. Další část se zaměří na oblasti sociální práce, které tento prudký rozvoj ovlivnil a zároveň na to, jaké změny to v oblasti sociální práce přineslo. Praktická část práce bude pojednávat o nových výzvách a rizicích pro vybrané oblasti sociální práce vlivem rozvoje průmyslové zóny, což je i hlavním cílem práce. Hlavní cíl bude dále rozdělen do dílčích cílů, které mají představit konkrétní změny a jejich hodnocení ze strany dotčených oblastí. Za účelem zjištění dílčích cílů bude využito výzkumné šetření, v rámci kterého bude zvolena kvalitativní výzkumná strategie. Pro tento účel bude zvolena metoda formou rozhovorů. Výzkumným souborem budou sociální pracovníci a odborní pracovníci z oblasti místní státní správy a samosprávy.

Klíčová slova: bydlení, průmyslová zóna Solnice – Kvasiny, rodina, Rychnovsko, sociální prostředí

Abstract

KONÁRKOVÁ, Martina. *The influence of development of industrial zone Solnice – Kvasiny on social environment of Rychnov region*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2020, 98 pp. Bachelor Thesis. Leader of the thesis: PhDr. Martin Smutek, Ph.D.

The topic of this thesis will be the influence of the growing industrial zone Solnice - Kvasiny on the social environment of the Rychnov region and the area of social work. The work will be divided into two parts, which will be theoretical and practical. First the theoretical part will focus on the social environment, industrial zone Solnice - Kvasiny and the general effects that its rapid development in recent years in the Rychnov region. The next section will focus on the areas of social work that have been affected by this rapid development, as well as what changes it has brought in the area of social work. The practical part of the work will deal with new challenges and risks for selected areas of social work due to the development of the industrial zone, which is also the main aim of the work. The main objective will be subdivided into sub - objectives intended to present specific changes and their assessment by the areas concerned. In order to identify the partial objectives, the research survey will be used to select a qualitative research strategy. Interviews will be chosen for this purpose. The research set will be social workers and experts from the area of local state administration and self - government.

Keywords: housing, industrial zone Solnice – Kvasiny, family, Rychnov region, social environment

Obsah

Úvod.....	10
Teoretická část	13
1 Jedinec a sociální prostředí	13
1.1 Typologie prostředí	15
1.2 Sociální prostředí Rychnovska.....	16
1.3 Vybrané demografické a sociodemografické ukazatele a jejich vývoj v letech 2010 – 2018 za okres Rychnov nad Kněžnou.....	18
2 Strategická průmyslová zóna Solnice – Kvasiny	22
2.1 Škoda Auto a.s. – závod Kvasiny.....	23
2.2 Rozvoj strategické průmyslové zóny Solnice – Kvasiny v letech 2015 - 2019	27
3 Rodina	31
3.1 Vliv průmyslové zóny Solnice – Kvasiny na rodiny a jejich děti.....	33
4 Vybrané instituce a služby pro rodiny v Rychnově nad Kněžnou.....	37
4.1 Programy od Škoda Auto a.s. na podporu rodin s dětmi	40
5 Bydlení.....	42
5.1 Vliv průmyslové zóny Solnice – Kvasiny na oblast bydlení	43
5.2 Porovnání cen nemovitostí v oblasti s průmyslovou zónou a v oblasti bez průmyslové zóny	44
5.3 Programy na podporu bydlení v oblastech se strategickou průmyslovou zónou ...	46
Empirická část.....	48
6 Výzkumné šetření.....	48
6.1 Výzkumná strategie a metoda výzkumu	48
6.2 Hlavní cíl výzkumného šetření.....	49
6.3 Dílčí cíle	50
6.4 Tabulka transformačních kroků	52
6.5 Charakteristika výzkumného souboru.....	54

6.6 Popis organizace a průběh výzkumu	57
6.7 Způsob analýzy získaných dat a jejich kódování	59
6.8 Etická rizika a rizika zvolené výzkumné strategie	59
7 Analýza a interpretace dosažených výsledků	61
7.1 Dílčí cíl 1: Zjistit, k jakým pozitivním změnám vlivem rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny ve vybraných oblastech sociální práce a místní státní správy a samosprávy došlo.	61
7.2 Dílčí cíl 2: Zjistit, k jakým negativním změnám vlivem rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny ve vybraných oblastech sociální práce a místní státní správy a samosprávy došlo.	64
7.3 Dílčí cíl 3: Zjistit, zda byla ze strany podnikatelských subjektů působících v průmyslové zóně poskytnuta nějaká podpora pro snazší zvládnutí nastalých změn (např. finanční podpora vybraných oblastí, organizace volnočasových aktivit atd.)... 70	70
7.4 Dílčí cíl 4: Zanalyzovat, zda je situace v regionu v současné době stabilizovaná. 72	72
7.5 Dílčí cíl 5: Zjistit, co se v důsledku nastalých negativních změn dalo udělat jinak. 74	74
Závěr	78
Seznam tabulek	82
Seznam použité literatury	84
Seznam elektronických zdrojů	87
Příloha A	91
Příloha B.....	96
Příloha C.....	97

Seznam použitých zkratek

AZNP	Automobilové závody, národní podnik
ČSÚ	Český statistický úřad
DDM	Dům dětí a mládeže
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně – právní ochrany dětí
PZ	Průmyslová zóna
SFRB	Státní fond rozvoje bydlení
SPZ	Strategická průmyslová zóna

Úvod

V Rychnově nad Kněžnou žiji prakticky celý život, a i když se vrátím v čase do let hodně minulých, tak si troufám říci, že snad nikdy nebylo slovo „*automobilka*“ skloňováno tak často, a v tolika různých souvislostech, jako právě v posledních letech. Hlavní příčinou jsou rozsáhlé investice do průmyslové zóny, která se nachází v těsné blízkosti města Rychnov nad Kněžnou. Především jde o investice do automobilového závodu v Kvasinách, který je v celé průmyslové zóně stěžejní. S těmito investicemi je spojen nárůst produkce vozů, který jde ruku v ruce s náborem nových zaměstnanců. Na uspokojení trhu už ale nestačil pouze třisměnný provoz, a proto byl v kvasinské automobilce zaveden k 01. 01. 2017 atypický směnný systém, tzv. osmnáctisměnný systém. Jeho atypičnost spočívá v tom, že pracovní týden začíná v neděli noční směnnou a končí až v sobotu směnnou odpolední, což vychází na osmáct pracovních směn v týdnu a volná zůstává pouze neděle. Zaměstnancům, kteří pracují v tomto atypickém směnném systému, tak někdy připadne tzv. systémové volno i na některé dny v týdnu, takže víkendem je pro ně např. úterý a středa. V celé České republice je tento směnný systém ojedinělý. Vzhledem k tomu, že zavedení tohoto systému bylo spojeno s masivním přílivem nových zaměstnanců, zdejší sociální prostředí tím bylo jednoznačně ovlivněno.

Toto téma jsem si vybrala právě z toho důvodu, protože chci zjistit, jaký měl prudký rozvoj této průmyslové zóny v posledních letech na zdejší regionální prostředí vliv. Tedy co to přineslo pozitivního, a co naopak negativního. Zároveň jsem si toto téma vybrala proto, že se stále jedná o téma velice aktuální, tudíž je potřeba se jím zabývat.

Aby bylo šetření věrohodné a přineslo to něco mému studovanému oboru sociální práce i širší veřejnosti, rozhodla jsem se mé výzkumné šetření založit na kvalitativní výzkumné strategii, kterou bude polostrukturované interview. Výzkumným vzorkem pak budou odborníci z oblasti sociální práce a místní státní správy a samosprávy, kteří se s nastalými změnami a problémy denně setkávají a musí je nějakým způsobem řešit. Dle mého názoru je právě tento typ informantů schopen nastalé změny a jejich vliv na náš region adekvátně posoudit.

Jelikož je celá tato problematika velice široká, zaměřím mé výzkumné šetření především na rodinu a bydlení. Výzkumným vzorkem budou převážně pracovníci, kteří mají problematiku rodin a bydlení v náplni své práce.

Hlavním cílem této práce tedy bude zjistit **jaké nové výzvy a nová rizika přinesl prudký rozvoj průmyslové zóny Solnice – Kvasiny v posledních letech pro vybrané oblasti sociální práce a místní státní správy a samosprávy**. Hlavní cíl této práce bude spočívat v tom, zjistit s čím se museli vybraní odborní pracovníci v důsledku tohoto rozvoje v rámci svého zaměstnání setkávat, čemu museli čelit a jaký měl z jejich odborného pohledu tento rozvoj vliv na náš region, především pak na rodiny a oblast bydlení. Stručně řečeno, jaký to z jejich odborného pohledu mělo vliv na jejich práci, kterou vykonávají, případně jak to ovlivnilo zdejší lokální prostředí celkově. K dosažení hlavního cíle mi pomohou dílčí cíle. Prvním dílčím cílem bude zjistit, jaké konkrétní pozitivní změny, tento prudký rozvoj přinesl. Na to bude navazovat druhý dílčí cíl, který by měl naopak odhalit negativní změny. Třetí dílčí cíl bude mít za úkol zjistit, jak k celé této problematice přistupovaly samotné podnikatelské subjekty působící v průmyslové zóně, tedy jestli v důsledku nastalých změn podpořily region např. finančně či prostřednictvím realizace volnočasových aktivit. Čtvrtý dílčí cíl má zjistit, zda považují informanti aktuální situaci v regionu za stabilizovanou, v porovnání s tím, jaká byla situace v období, než byl atypický směnný systém v kvasinské automobilce vůbec zaveden a začal masivní nábor nových pracovníků. Pátý dílčí cíl by měl odhalit to, co se s odstupem času v rámci nastalých negativních změn dalo udělat jinak. Konkrétně jaké subjekty se o to měly zapřičinit a co přesně se mělo udělat jinak.

Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola bude zaměřena na jedince a sociální prostředí, přičemž bude přiblížena jejich vzájemná interakce. Druhá kapitola přiblíží Strategickou průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny a její vývoj v čase. Třetí kapitola bude pojednávat o rodině všeobecně a o tom, jak samotný rozvoj průmyslové zóny ovlivnil život v některých rodinách. Čtvrtá kapitola bude zaměřena na vybrané služby a instituce v Rychnově nad Kněžnou, které jsou určené rodinám a jejich dětem. Pátá a zároveň poslední kapitola teoretické části bude zaměřena na oblast bydlení, především na to, jak tuto oblast ovlivnil rozvoj průmyslové zóny, ve smyslu zvýšení cen nemovití apod.

Praktická část práce popíše celou zvolenou výzkumnou strategii a průběh samotného výzkumu. Dále budou podrobně rozebrány výsledky výzkumu.

Průmyslovou zónou jsou pro účely tohoto textu myšleny všechny závody, které se nachází v Kvasinách, Solnici, Lipovce a Rychnově nad Kněžnou. V celém textu vč. názvu označuji tuto průmyslovou zónu, jako **průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny**.

Sociálním prostředím pro účely tohoto textu je myšleno Rychnovsko, konkrétně všechna přilehlá města, obce a vesnice v okolí průmyslové zóny, především pak Rychnov nad Kněžnou, Solnice a Kvasiny.

Tato práce je určena všem, kteří se o tomto tématu chtějí dozvědět něco víc. Přesto, že se jedná o téma velice aktuální, moc autorů se mu zatím nevěnovalo. Dále je tato práce určena těm, kterých by se do budoucna mohly podobné změny např. v důsledku masivního přílivu nových zaměstnanců za prací do regionu dotknout. Přičemž výsledky výzkumu by měly čtenářům přinést různé zajímavé informace a poučná fakta ohledně celé této problematiky.

Teoretická část

1 Jedinec a sociální prostředí

Jedince lze obecně chápat, jako každý soběstačný organismus, který je závislý na jiných organismech. Prostor, který vytváří podmínky pro život, je životním prostředím. V tomto prostoru působí různí činitelé, kteří organismům umožňují žít, vyvíjet se a rozmnožovat se. Jde-li o život člověka ve společnosti, pak jsou vedle základních přírodních faktorů důležité podmínky kulturní a společenské.

„Prostředí člověka zahrnuje vedle hmotných předmětů nezbytné vztahy, tedy vedle materiálního systému duchovní systém, tj. prvky jako věda, umění, morálka apod.“ (Kraus et al., 2001, s. 99).

Jednoduše tedy můžeme říct, že prostředí je určitý vymezený prostor, který obsahuje podněty nezbytné pro rozvoj každé osobnosti.

„Sociální prostředí je někdy chápáno jako soubor vnějších podmínek života člověka, které existují nezávisle na jeho prožívání a činnosti“ (Matoušek et al., 2013, s. 213).

Sociální prostředí pak z tohoto hlediska také bývá označováno jako životní podmínky. Jde o pohled, který zdůrazňuje optiku vnějšího pozorovatele, kde se pozorovatel zaměřuje především na životní podmínky, jejichž vlivu je člověk vystaven, ale už nebere v potaz to, jak tyto životní podmínky prožívá sám člověk. Sociální pracovník tak z tohoto pohledu hraje roli vnějšího pozorovatele, který sleduje, interpretuje a ovlivňuje působení životních podmínek na člověka.

Druhý pohled pak zdůrazňuje to, že člověk i jeho činnosti jsou součástí jednoho celku a sociální prostředí na člověka nepůsobí takové, jaké je, ale tak jak ho prožívá člověk. Zde je pak důležitý pohled samotného člověka, který je zapojen do dějů, které se v jeho sociálním prostředí odehrávají. Kontext svého života pak člověk mění tím, že své zkušenosti interpretuje a jedná po svém. Na sociální prostředí reaguje tedy podle toho, jaký obraz si o něm vytvořil.

Oba typy těchto pohledů zdůrazňují optiku účastníka. Role vnějšího pozorovatele se pak jeví jako druhotná. Schütz (1967) považuje za součást určitého sociálního prostředí tzv. interpretaci prvního a druhého řádu. Interpretace prvního řádu je obraz, který si o svém

prostředí vytváří sám účastník dění a interpretace druhé řádu je obraz, který si o prostředí účastníka vytváří jeho pozorovatel. Oba typy interpretace sociálního prostředí jsou tedy jeho přetvářením. Z tohoto hlediska se i pozorovatel stává účastníkem. Pro sociálního pracovníka to znamená, že se při práci se sociálním prostředím ocitá v roli pozorovatele a zároveň i v roli účastníka. Sociální pracovník, který tedy sleduje a pojmenovává vztahy mezi klientem a dalšími účastníky jeho sociálního prostředí, se stává spoluvůrcem jeho života. Obě pojetí sociálního prostředí směřují pozornost sociálního pracovníka na odlišné dimenze kontextu, ve kterém klienti jednají, prožívají a řeší své problémy. (Schütz, 1967 in Matoušek et al., 2013, s. 213).

Pokud tedy chce sociální pracovník poznat sociální prostředí svého klienta uceleně, musí na něj pohlížet jak z perspektivy vnějšího pozorovatele, který sleduje působení životních podmínek na klienta, tak z perspektivy účastníka, jenž svým jednáním a prožíváním ovlivňuje vztahy a lidi, kteří klientovi tvoří jeho svět, tedy jeho sociální prostředí. Z pohledu účastníka může sociální pracovník porozumět tomu, co od lidí ve svém okolí očekává klient a další lidé, se kterými má klient zkušenost, a jak tito účastníci reagují, pokud některá jejich očekávání jsou nebo nejsou uspokojena. Z pohledu pozorovatele pak sociální pracovník může vzít v úvahu různá očekávání, která jsou v daném kulturním prostředí obvyklá, a ptát se, jak na uspokojení nebo neuspokojení těchto očekávání klientem reagují subjekty, jež mají vliv na životní podmínky klienta, i když zůstaly mimo oblast jeho subjektivní zkušenosti. Při vytváření obrazu o sociálním prostředí klienta není vůbec snadné oba tyto pohledy, jak životní podmínky, tak sféru účasti, spojovat, a to ze dvou důvodů. Prvním důvodem je to, že od sociálního pracovníka to vyžaduje současné myšlení dvěma odlišnými způsoby, což je zcela neobvyklé a hlavně to vyžaduje cvik a druhým důvodem je to, že někteří sociální pracovníci i v dnešní době vnímají změnu sociálního prostředí jako nutnou celospolečenskou změnu. Pokud, ale uvažují tímto způsobem, snaha spojovat klientem neuvědomované vlivy širšího sociálního prostředí s jeho subjektivním světem do jednoho obrazu, se jim pak může jevit jako naprosto absurdní. (Matoušek et al., 2013, s. 213 - 214).

V kontextu s touto kapitolou, která se zabývá jedincem v sociálním prostředí a různými pohledy sociálních pracovníků na tuto problematiku, uvedu níže 2 definice, které jsou vystavěné právě na konceptu osoba v prostředí a na roli sociálního pracovníka, který sldájuje podmínky prostředí a potřeby klientů.

„Funkci sociálního pracovníka je pomáhat lidem, kteří se pokoušejí řešit a zvládnout problémy ve fungování, v interakcích s jejich sociálním prostředím.“ „Prostřednictvím své pomoci se sociální pracovník snaží zlepšit způsob, kterým lidé sociálně fungují, nebo vztahy mezi lidmi a jejich sociálním prostředím“ (Matoušek et al., 2012, s. 184 - 185). Toto je definice dle nizozemské asociace sociálních pracovníků (NOW).

„Sociální práce podporuje sociální změnu, řešení problémů v mezilidských vztazích, a posílení a osvobození lidí za účelem naplnění jejich osobního blaha.“ „Užívaje teorií lidského chování a sociálních systémů, sociální práce zasahuje tam, kde se lidé dostávají do kontaktu se svým prostředím.“ V tomto případě se jedná o stručně přeloženou definice do češtiny dle Mezinárodní federace sociálních pracovníků (IFSW). (Sociální revue, © 2020, online).

1.1 Typologie prostředí

Kritérií pro jednotlivé typy prostředí je celá řada. K nejběžnějším patří velikost prostoru, o který jde. Velikost prostoru zahrnuje makroprostředí, regionální prostředí, lokální prostředí a mikroprostředí. Regionální a lokální prostředí je tzv. mezoprostředí. Makroprostředí je prostor, který vytváří podmínky pro existenci celé společnosti. Regionální prostředí je prostor v životě širší sociální skupiny na rozsáhlejší teritoriu uvnitř společnosti. Lokální prostředí je prostor spojený zpravidla s bydlíštěm např. obec, městská čtvrť apod. Mikroprostředí je pak bezprostředním prostorem, ve kterém jedinec pobývá, tedy jeho nejbližší rodina a přátelé. Dle povahy činností, které se realizují v daném prostoru, se prostředí člení na pracovní, obytné a rekreační. Z hlediska toho, jak se člověk podílí na podobě daného prostředí, bývá prostředí děleno na umělé a přirozené. Jedním z nejdůležitějších je členění podle charakteru a obsahu prvků, kterými je dané prostředí tvořeno. Jde o prostředí přírodní, společenské, kulturní a sociální. Přírodní prostředí tvoří v zásadě živá a neživá příroda. Společenské prostředí je dáno charakterem a uspořádáním celého společenského systému, v němž dominantní roli hrají vazby uvnitř společnosti. Kulturní prostředí je úzce spjato s prostředím společenským a tvoří ho všechny hmotné i nemateriální výsledky lidské aktivity. Především jde o umělecké výtvoř, vědecká poznání, pravidla chování, právní a morální normy, ale také komunikační a technické výtvoř. Sociální prostředí je charakterizováno hustotou a rozmístěním obyvatel, profesionální, etnickou, věkovou, vzdělanostní a mnoha dalšími strukturami.

Pokud jde o význam prostředí z hlediska velikosti prostoru, hraje hlavní roli v socializačním procesu rozhodně mikroprostředí. To na jedince působí intenzivně, bezprostředně a s vysokou frekvencí. Pokud se však budeme ptát, která rovina prostředí je určující, bude to jednoznačně makroprostředí, protože celospolečenské poměry ovlivňují po všech stránkách dalších prostředí. Tento vliv se dále promítá i do nižších rovin, tedy do poměrů v regionu, lokalitě a dokonce i v rodině. (Kraus et al., 2001, s. 100).

Člověk se na tyto systémy adaptuje dvojitým způsobem. Buď se podmínkám, ve kterých žije, přizpůsobuje, to pak mluvíme o pasivní adaptaci, nebo tyto podmínky mění tím, že do nich aktivně zasahuje a mění je podle svých potřeb, to pak mluvíme o aktivní adaptaci. Vlivy jednotlivých systémů se vzájemně prolínají. Z nejvyšší úrovně celospolečenského prostředí přechází přes jednotlivé nižší úrovně až k jedinci, na kterého intenzivně a bezprostředně dopadají. (Kraus et al., 2001, s. 105 - 106).

1.2 Sociální prostředí Rychnovska

Území Rychnovska je sociálně stabilizovaným územím se stálou hospodářskou strukturou, sociálními i společenskými vazbami, s kvalitním životním prostředím a s minimální nezaměstnaností, právě kvůli jedné z největších PZ v celé České republice, která se na tomto území nachází. Správní obvod ORP Rychnov nad Kněžnou je součástí Královéhradeckého kraje, společně s dalšími čtyřmi regiony, kterými jsou Hradec Králové, Jičín, Náchod a Trutnov. Na severovýchodě hraničí s Polskem, na jihovýchodě sousedí s Pardubickým krajem, na jihozápadě s Kostelcem nad Orlicí a na severozápadě s Dobruškou. (Město Rychnov nad Kněžnou, 2020, online).

Rychnov nad Kněžnou

Město Rychnov nad Kněžnou je okresní město v severovýchodních Čechách ležící v Orlické tabuli na řece Kněžné. Město má okolo 11 tisíc obyvatel (stav k 31. 12. 2018 dle ČSÚ 10 998 obyvatel). Mezi další části města patří Dlouhá Ves, Roveň, Jámy, Lipovka, Litohrady, Lokot a Panská Habrová. Toto moderní pohledné město s dobře vybaveným zázemím žije kulturním, společenským i sportovním životem. Významné investice během posledních let rozšířily především občanskou vybavenost.

Město Rychnov nad Kněžnou poskytuje dostatek zázemí pro sportovní vyžití svých obyvatel i jeho návštěvníkům např. v krytém plaveckém bazénu, na hokejovém či fotbalovém stadionu, na volejbalových a tenisových kurtech nebo na nově zrekonstruovaném atletickém stadionu. Disponuje širokou nabídkou stravování a ubytování. Kromě významných kulturních památek je zde i Muzeum a galerie Orlických hor. Rychnovské školství je také chloubou města. Je zde dostatek škol mateřských, základních i středních. Vysoké procento úspěšnosti v přijetí studentů rychnovských škol ke studiu na školách vysokých je předpokladem k růstu vzdělanosti obyvatel města. Talent a nadání rozvíjí cca 650 dětí v Základní umělecké škole, kde především dětský sbor s hlavním sborem Carmina a flétnový soubor Sarabanda přispívají k propagaci města na celorepublikové úrovni. Součástí města Rychnov nad Kněžnou je také nemocnice, která disponuje 255 lůžky a zaměstnává přes 400 zaměstnanců. Ve městě je dostupná i další lékařská péče v podobě obvodních, dětských a zubních lékařů nebo odborní lékaři v oblasti gynekologie, alergologie či rehabilitace. (Nováková et al., 2007, s. 1 - 32; Město Rychnov nad Kněžnou, 2020, online; Nemocnice Náchod, 2020, online).

Solnice

Město Solnice leží v podhůří Orlických hor mezi Rychnovem nad Kněžnou a Dobruškou nebo také mezi Častolovicemi a Deštném v Orlických horách. Touto polohou se stává důležitou křižovatkou při cestách do Orlických hor. Nejbližším větším městem a zároveň okresním městem je Rychnov nad Kněžnou. V Solnici žije 1 856 obyvatel. K Solnici patří ještě část Ještětice s 251 obyvateli. Ve městě je dostupná lékařská péče v podobě obvodního, dětského a zubního lékaře, a také odborní lékaři v oblasti gynekologie a rehabilitace. Je zde zdravotní středisko i s lékárnou. Ve městě je základní i mateřská škola, přičemž základní škola je tu od první do deváté třídy a má cca 250 žáků a mateřská škola má cca 150 dětí. K případnému ubytování je ve městě zřízena turistická ubytovna. Sportovní vyžití je možné na fotbalovém hřišti s atletickou dráhou, a dále pak na volejbalových či tenisových kurtech. (Město Solnice, © 2020, online).

Kvasiny

Obec Kvasiny je malá vesnice pod Orlickými horami. Nachází se v okrese Rychnov nad Kněžnou, který je součástí Královéhradeckého kraje. V Kvasinách žije 1 403 obyvatel. Průměrný věk obyvatel je 40 let. Ve městě je dostupná lékařská péče v podobě pěti praktických lékařů a dětského lékaře, a také odborní lékaři v oblasti rehabilitace. Je zde zdravotní středisko, kde sídlí i praktičtí lékaři z kvasinského automobilového závodu. V obci Kvasiny je základní škola, kterou navštěvují žáci prvního až pátého ročníku. Od roku 2011 se škola rozšířila o jedno oddělení mateřské školy. Od září 2013 má mateřská škola jedno rozdělené oddělení s maximální kapacitou 22 dětí. Třída je smíšená a navštěvují ji děti ve věku od 3 do 6 let. Pro ubytování je v obci zřízen penzion Rozárka, který využívají převážně zaměstnanci místní automobilky. Ke sportovnímu vyžití je možné využít místní volejbalové a tenisové kurty. (obec Kvasiny, © 2020, online; Holoubek, © 2014, s. 3 - 4).

1.3 Vybrané demografické a sociodemografické ukazatele a jejich vývoj v letech 2010 – 2018 za okres Rychnov nad Kněžnou

Demografické ukazatele zahrnují veškerá data, která se vztahují k procesům demografické reprodukce, tedy k porodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti, rozvodovosti atd. Sociodemografické ukazatele zahrnují základní ukazatele určité cílové skupiny, tedy údaje týkající se věku, pohlaví, vzdělání, bydliště atd. V kontextu této práce se jedná o vybrané demografické a sociodemografické ukazatele za okres Rychnov nad Kněžnou a jejich vývoj v letech 2010 - 2018.

Vývoj vybraných ukazatelů za okres Rychnov nad Kněžnou v letech 2010 – 2018

Vliv rozvoje PZ Solnice – Kvasiny, ke kterému došlo v posledních letech, má zcela jistě svůj podíl na vývoji některých demografických i sociodemografických ukazatelů. Data z ČSÚ však vliv na některé ukazatele, které by se v souvislosti s rozvojem PZ mohli jevit jako zcela logické, nepotvrzují. Důvody, proč tomu tak je, na vybraných příkladech více přiblížím.

Níže jsou vybrány jen některé ukazatele za okres Rychnov nad Kněžnou. Vybrané, i všechny ostatní ukazatele, jsou k dispozici online na webových stránkách ČSÚ. Ty, ze kterých bylo pro účely této práce čerpáno, **budou uvedeny v příloze B.**

Počet obyvatel

K 31. 12. 2012 byl počet obyvatel na okrese za období 2010 – 2018 nejvyšší. V letech 2013 – 2017 počet obyvatel v okrese ani jednou nepřekonal hranici 79 tisíc. K tomu došlo až v roce 2018.

Když bychom si ale vzali samotné město Rychnov nad Kněžnou, tak zde od roku 2010 až do roku 2018 počet obyvatel neustále klesá. V roce 2010 zde bylo 11 333 obyvatel, ale v roce 2018 už jen 10 998. Na tomto příkladu je vidět, že počet obyvatel v Rychnově nad Kněžnou paradoxně klesá, i přesto, že počet zaměstnanců v PZ stoupá. Je to způsobeno mnoha různými vlivy. Jedním z nich je fakt, že přímo v Rychnově nad Kněžnou je nedostatek bytů, domů i pozemků pro výstavbu, proto si lidé hledají náhradní řešení v podobě migrace na venkov nebo do přilehlých měst a obcí v blízkém okolí PZ.

Dalším faktem je také to, že lidé, kteří sem přišli za prací, jsou převážně občané cizích národností, nejvíce pak z Polska, Ukrajiny a Slovenska. Někteří každý den dojíždí a ostatní jsou tu ubytovaní. Ti, kteří zde zůstávají, mají hned několik možností. Mohou být ubytováni na ubytovnách, které mají s firmou Škoda Auto a.s. uzavřenou smlouvu, v soukromých ubytovacích zařízeních nebo v pronajatých domech či bytech u soukromých vlastníků. V případě, že jsou na ubytovnách, které mají s firmou Škoda Auto a.s. uzavřenou smlouvu, je možné tyto ubytované osoby evidovat. V těchto zařízeních jsou totiž vedeny ubytovací knihy. U dalších dvou možností ubytování se přehledy o ubytovaných osobách vést nemusejí. Kolik je tedy ubytovaných osob v soukromých ubytovnách nebo v pronajatých bytech či domech soukromých vlastníků, města a obce nevědí. Majitelé těchto ubytovacích zařízení ani majitelé domů či bytů totiž nemají žádnou ohlašovací povinnost. Navíc většina z těch, kteří jsou tu ubytovaní, zde nemají hlášené trvalé ani přechodné bydliště. Právě proto, tu v posledních letech nedošlo k žádnému rapidnímu nárůstu počtu obyvatel, i když by se to v souvislosti s příchodem nových lidí za prací jevilo jako logické.

Na Městském úřadě v Rychnově nad Kněžnou, konkrétně na odboru správních činností mi tuto skutečnost potvrdili. Údaje Městského úřadu o počtu obyvatel totiž vycházejí z údajů o trvalém případně přechodném bydlišti. Nepostihují tak reálně skutečnost, že se zde s rozvojem PZ zvýšil počet lidí, žijících zde a v přilehlém okolí. (Drejslová a Podolská, 2019, interní rozhovor).

Pohlaví a věková struktura obyvatel

Větší zastoupení na okrese má ženské pohlaví a to v celém období 2010 – 2018. Výrazné rozdíly to nejsou, ale vždy je žen o něco více než mužů. Od roku 2012 do roku 2018 však můžeme sledovat i mírný pokles v zastoupení ženského pohlaví v porovnání s celkovým počtem obyvatel na okrese.

Co se týče věkové struktury obyvatelstva na okrese, tak od roku 2010 do roku 2018 dochází každoročně k poklesu produktivních obyvatel, což je způsobeno celkovým stárnutím populace a nižším počtem rodících se dětí. Zastoupení ve věkové struktuře obyvatel 65 let a více, totiž rok od roku narůstá. S tím je spojen i průměrný věk obyvatel v okrese, který se od roku 2010 do roku 2018 postupně zvyšuje. V letech 2010 – 2012 byl průměrný věk všech obyvatel 41 let. V letech 2013 – 2017 stoupl na 42 let a v roce 2018 už byl průměrný věk všech obyvatel 42,5 let. Z toho průměrný věk mužů stoupl od roku 2010 z 39,3 let do roku 2018 na 41,2 let a průměrný věk žen stoupl od roku 2010 ze 42,1 let do roku 2018 na 43,8 let.

Počet sňatků a rozvodů

Počet sňatků v okrese od roku 2010 do roku 2018 mírně stoupl. Rozvody v okrese, za toto období, naopak klesly. V podobném případě, jako u sňatků, tak i u rozvodů, jsou roky, kdy dochází k poklesům a v některých zase k nárůstům.

Když bych však chtěla blíže přiblížit období, kdy byl v kvasinské automobilce byl zaveden atypický směnný systém, kterému spousta lidí přisuzuje zvýšenou rozvodovost, tak s výjimkou roku 2017, kdy došlo k mírnému nárůstu, je počet rozvodů nižší, než byl v letech předchozích. Zde se s velkou pravděpodobností potvrzuje fakt, že velká část lidí nežije v manželství, takže pokud by přece jen měl směnný systém na rozchody partnerů v okrese vliv, bez výzkumného šetření to nelze prokázat. Rozchody párů, které nežijí v manželství, se totiž nedají oficiálně podložit, tak jako rozvody, pro které existují oficiální statistiky.

Živě narození a zemřelí

Co se týče počtu živě narozených dětí, je zde vidět fakt, že počet těchto dětí na okrese nepřibývá. Můžeme tedy opět říct, že se zde potvrzuje demografické stárnutí obyvatelstva a to i přesto, že počet zemřelých mírně stoupá.

Ve spojitosti s PZ by bylo logické, že počet dětí bude růst, protože jsou zde obyvatelé v produktivním věku, kteří jsou v PZ zaměstnáni, což ale data z ČSÚ nepotvrzují. Může to mít spojitost i s faktem, že spousta lidí zaměstnaných v PZ jsou zde jen přechodně nebo za prací dojíždějí z jiných okresů či migrují za dostupnějším bydlením, což potvrzuje i snižující se počet stálých obyvatel v samotném okresním městě Rychnově nad Kněžnou.

Shrnutí kapitoly 1: Sociální prostředí je společenství lidí, ve kterém člověk žije a pracuje, proto ovlivňuje každého z nás. Definice sociální práce, která je postavená na konceptu sociálního fungování a do české sociální práce ji rozšířil především Pavel Navrátil a Libor Musil spočívá především v tom, že klade důraz, jak na potřebu práce s klientem, tak na potřebu práce s jeho sociálním prostředím. V praxi to tedy znamená hledat silné stránky na straně klienta, které mu mohou pomoci zvládat tlaky prostředí, a stejně tak hledat silné stránky na straně prostředí, které mohou přispět k vyřešení klientových problémů. Lidé fungují mezi určitými systémy, do kterých řadíme mikrosystémy, mezosystémy a makrosystémy. Mikrosystémem je jedinec s jeho kompetencemi, rolemi a interpersonálními vztahy v malých neformálních skupinách jako je např. rodina. Mezosystémem je prostředí, na kterých jedinec participuje např. škola, vrstevníci, parta, zaměstnání, regionální prostředí atd. Makrosystémem je prostředí, které nezahrnuje danou osobu jako účastníka, ale ovlivňuje jeho životní situaci např. stát a jeho zákony, společnost a její instituce, sociální politika, kultura a její hodnoty atd. V této kapitole jsem se zaměřila na sociální prostředí Rychnovska, které bylo především v posledních letech ovlivněno prudkým rozvojem PZ Solnice – Kvasiny, a změny s tím související pocítili nejen všichni občané okolních měst, obcí a vesnic, ale i ti, kteří sem za prací dojíždějí nebo jsou s tímto okresem jakkoli spojeni. Na vybraných demografických a sociodemografických ukazatelích jsem přiblížila vývoj na okrese v letech 2010 – 2018. Tyto ukazatele jsem zároveň porovnávala s některými fakty a mýty, které se v souvislosti s rozvojem PZ často objevují.

Všechny otázky, které budu ve výzkumné části práce pokládat, budou v návaznosti na tuto kapitolu. Všechny výzkumné otázky totiž souvisejí se změnami sociálního prostředí, které byly způsobené prudkým rozvojem SPZ Solnice – Kvasiny v posledních letech, a s tím jak tyto změny vnímají vybraní informanti. Jde tedy o to, jak změny v prostředí působí na jedince, a jak samotní jedinci tyto změny vnímají.

2 Strategická průmyslová zóna Solnice – Kvasiny

Hlavním impulsem pro rozvoj průmyslové zóny Solnice – Kvasiny byla především rozsáhlá investice společnosti Škoda Auto a.s., která se rozhodla pro rozšíření svého výrobního závodu v Kvasinách pro účely výroby nové modelové řady vozů Škoda. Na základě usnesení Vlády ČR č. 1100/2005 ze dne 31. 08. 2005 byla průmyslová zóna Solnice – Kvasiny označena za strategickou průmyslovou zónu. V rámci tohoto projektu bylo proinvestováno 1,379 mld. Kč, z toho 1,026 mld. Kč činila státní dotace.

V roce 2014 se rozhodlo o další rozsáhlé investici společnosti Škoda Auto a.s., která byla opět spojená s rozšířením výrobního závodu v Kvasinách. V původních plánech Škoda Auto a.s. předpokládala vytvoření 1 300 pracovních míst u sebe a svých dodavatelů a dalších 400 míst zejména u dodavatelů, kteří se budou lokalizovat v souvislosti s touto investicí v již existujících zónách v bezprostředním okolí, jako je např. PZ Solnice – Lipovka. Minimální výše investice byla stanovena na 7,2 mld. Kč v časovém horizontu do roku 2017. Na základě toho bylo schváleno Usnesení vlády ČR č. 97 ze dne 09. 02. 2015 k návrhu zabezpečení investiční přípravy projektu Rozšíření SPZ Solnice – Kvasiny a zlepšení veřejné infrastruktury v Královéhradeckém regionu, jehož přílohou je Memorandum, v rámci kterého se Královéhradecký kraj mimo jiné zavázal vyvinout maximální úsilí pro zajištění souladu záměrů s územně plánovací dokumentací a připravit projekty v oblasti veřejné, dopravní a technické infrastruktury. (CIRI, 2020, online; Šindlerová et al., 2017, online, s. 7).

Dne 23. 03. 2015 představitelé Vlády ČR a Královéhradeckého kraje podepsali se zástupci Škoda Auto a.s. Memorandum o spolupráci, jehož účelem bylo výrazné rozšíření a modernizace celé PZ opět vč. samotného závodu Škoda Auto a.s., ale i další investice do celého regionu. Šlo především o rozvoj dopravní infrastruktury a investice v oblasti školství, zdravotnictví atd. Expanzivní rozvoj závodu Škoda Auto a.s. v Kvasinách však v roce 2016 zasáhl do regionu rychleji, než se vůbec předpokládalo, proto byly ve druhé polovině roku 2016 zahájeny přípravné práce na aktualizaci vládního usnesení, které by pomohlo vyřešit regionální dopady v oblasti bydlení, dopravy a bezpečnosti. (CIRI, 2020, online; KHK, © 2018, online).

K výše uvedenému Usnesení vlády ČR č. 97 ze dne 09. 02. 2015 tedy Vláda ČR dne 21. 06. 2017 pod číslem usnesení 469 schválila aktualizaci, jejímž předmětem bylo rozšíření a doplnění seznamu nezbytných investic tak, aby byly zohledněny dopady na

území spojené s rozvojem této SPZ. Aktualizace tohoto vládního usnesení vychází mimo jiné ze zpracované Studie rozvoje PZ Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou (CIRI, prosinec © 2016, online), která je analytickým podkladem identifikujícím hlavní dopady rozvoje PZ Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou na socioekonomický rozvoj vymezeného území (trh práce, stabilitu, mobilitu, strukturu obyvatelstva, bydlení, ekonomickou základnu, správu území, vybavenost veřejnými a komerčními službami) a na životní prostředí. (Šindlerová et al., 2017, online, s. 7).

2.1 Škoda Auto a.s. – závod Kvasiny

V podhůří Orlických hor se nachází jeden ze závodů mladoboleslavské automobilky, který je jádrem celého rozvoje průmyslu na Rychnovsku. Jeho historie spadá do počátku dvacátých let minulého století, kdy si František Janeček, majitel motocyklové továrny JAWA, koupil část Solnického panství, jehož součástí byla pila, bednárna a cihelna v Kvasinách. Tyto provozy postupně přeměnil na karosářské dílny a od roku 1934 se v nich začaly vyrábět karoserie pro automobily JAWA 700. Vyrobené karoserie se po železnici převážely do závodů JAWA v Týnci nad Sázavou a Brodcích, kde probíhala finální montáž.

Během druhé světové války byla výroba karoserií zastavena a výrobní program se musel přizpůsobit potřebám zbrojařského průmyslu. Od roku 1946 byla montáž vozů převedena z Brodců do Kvasin, a tím se kvasinská automobilka stala finálním výrobcem typu Jawa Minor I. V tomtéž roce byla připravovaná i výroba Jawa Minor II. Jeho výroba však byla předána do Leteckých závodů v Letňanech a tímto rozhodnutím se kvasinský závod ocitl bez programu pro svoji hlavní výrobu, a musel tak přejít k různorodé mozaikové výrobě v rámci Národního podniku Zbrojovka Brno, k němuž byl přiřčen po znárodnění počínaje dnem 27. 10. 1945. V roce 1947 došlo k jednání se závodem AZNP Mladá Boleslav. Výsledkem byla dohoda o výrobě vozů značky ŠKODA v Kvasinách. V témže roce opustili brány závodu první vozy ŠKODA Superb, čímž byla karosářská výroba v Kvasinách znovu obnovena. Závod postupně přebíral výrobu dalších typů z AZNP Mladá Boleslav, jehož součástí se stal 01. 10. 1949. Dne 31. 12. 1953 byl listinou ministerstva strojírenství zřízen samostatný podnik AZNP se sídlem v Kvasinách. Později však došlo k opětovnému včlenění kvasinské automobilky do podniku AZNP Mladá Boleslav.

Závod Kvasiny se postupně začal profilovat jako výrobce nestandardních náhradních dílů na karoserie a speciálních verzí základního typu, především sportovních, ale i užitkových. Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let došlo k zásadnímu rozšíření výrobních ploch závodu. Výstavbou svařovny byly vytvořeny podmínky pro zavedení sériové výroby. V nových prostorách byla zahájena výroba velmi úspěšného a oblíbeného typu vozu ŠKODA 110 R Coupé. Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let zde byly vyráběny vozy řady ŠKODA 105, 120 a 130. Tato výroba pokračovala až do poloviny osmdesátých let a nosným programem se stala sportovní verze vozů ŠKODA Garde a následně ŠKODA Rapid. V roce 1991 se stala ŠKODA Mladá Boleslav součástí německého koncernu Volkswagen Group. (Dall Asta, 2012, s. 1 - 8).

Od 01. 01. 1998 změnila firma svůj název. Ze Škoda automobilová a.s. se stala Škoda Auto a.s. Na přelomu roku 1999 / 2000 bylo rozhodnuto o výrobě nové vlajkové lodi firmy Škoda Auto v Kvasinách. Celý projekt nesl pracovní označení B5 Bohemia. Tím nadešlo období, kdy se měl kvasinský závod od základu změnit. Po ukončení souboru staveb pro výrobu vozu B5 se závod zařadil svým významem, technologickým vybavením a metodami práce mezi automobilky evropské úrovně. Náběhová křivka a rychle se zvyšující tempo nové výroby brzy překonaly personální možnosti závodu. Nečekané potíže tak na začátku roku 2002 řešilo personální oddělení ve spolupráci s odborovou organizací. Denní produkce dosáhla 150 vozů a výrobní střediska se tak začala chystat na zavedení třetí směny. (Holoubek, © 2014, s. 85 - 96).

Rok 2005 se stal také dalším významným mezníkem rozvoje zdejšího závodu. Vše zahájilo rozhodnutí vedení firmy o výrobě vozu Roomster v Kvasinách. V polovině roku byla oficiálně zprovozněna celá příjezdová komunikace včetně nové vstupní brány závodu. Tato stavba tak přispěla ke zklidnění dopravní situace v Solnici a v Kvasinách. Během roku 2005 probíhal další masivní nábor nových pracovníků a s nárůstem počtu zaměstnanců vznikaly v okolí závodu potíže s parkováním. Zejména v době střídání směn se stávala dopravní situace v blízkosti závodu kritická. Na začátku roku 2008 pracovalo v Kvasinách již 3 440 zaměstnanců a vedení firmy vyzývalo pracovníky výroby k závazku na 15 směn navíc s možností výdělku až 34 tis. Kč. Tento stav však trval jen několik měsíců a směny navíc byly zrušeny a to z důvodu snižování produkce vozu Roomster. Poslední Superb B5 opustil výrobní linku v březnu 2008 a na výrobních linkách zaujal postupně své místo Superb 2. generace. Pátou modelovou řadou automobilů Škoda se stal kompaktní SUV pod názvem YETI. Slavnostní zahájení

sériové výroby tohoto nového vozu řady A-SUV proběhlo 12. 05. 2009. Probíhající odbytová krize byla v polovině roku 2009 zažehnána a znovu proběhl nábor pracovníků do všech oblastí výroby. Celkový počet zaměstnanců se poprvé v historii dostal přes 4 tisíce. V roce 2010 došlo historicky poprvé také k tomu, že během jednoho roku bylo vyrobeno přes 100 tisíc vozů. Stalo se tak díky akci „*Yeti 100.000.*“ Zájem trhu mělo dále uspokojit zavedení atypického směnného systému tzv. osmnáctisměnného, který se poprvé rozběhl v září 2011 a ukončen byl v květnu 2012. V té době počet zaměstnanců narostl na 5 146. V letech 2011 a 2012 byla finální montáž Roomsteru přesunuta do Vrchlabí a však v roce 2013 se jeho výroba vrátila opět do Kvasin. V březnu 2014 rozhodlo vedení koncernu VW o výrobě nového vozu v Kvasinách a s tím souvisel i další rozvoj závodu. Tím si kvasinská automobilka zajistila perspektivu i do dalších let. (Holoubek, © 2014, s. 97 - 112).

Vývoj produkce vozů v závodě Kvasiny v letech 1962 – 2019

Produkce vozů je závislá především na zákaznících a jejich požadavcích. Jedním z hlavních cílů výrobců automobilů je tedy uspokojení těchto požadavků, což je klasický zákon trhu. Níže bude na patnácti vybraných letech uveden vývoj produkce vozů v závodě Kvasiny v letech 1962 - 2019, na kterých je dobře vidět vyvíjející se situace na trhu a postupný rozvoj automobilového průmyslu.

V roce 1962 dosahovala roční produkce v závodě Kvasiny 6 000 vozů. V roce 1973 už to bylo 11 000 a v roce 1981 dokonce 22 000 vozů ročně. V roce 1992 došlo k mírnému poklesu na 19 000 vozů ročně, ale v roce 1996 už se roční produkce dostala k 36 000. Na přelomu tisíciletí v roce 2000 dokonce na 72 000 vozů ročně. V roce 2007 se počet ročně vyrobených vozů přiblížil k magické 100 000 hranici, konkrétně na 96 000 vozů. V roce 2009 došlo z důvodu celosvětové hospodářské krize k mírnému poklesu, a to na 94 000 vozů ročně. V roce 2013 byla poprvé překlenuta hranice 100 000 vyrobených vozů a roční produkce se dostala až na 153 000 vozů ročně. V roce 2014 dokonce na 166 000 vozů. V roce 2015 došlo opět k mírnému poklesu na 142 000 vozů ročně a to byl také poslední rok, kdy k nějakému poklesu výroby vozů došlo. V dalších letech totiž roční produkce vozů rok od roku stoupá.

V roce 2016 dosáhla roční produkce 200 000 vozů, v roce 2017 to bylo 297 000 vozů a v roce 2018 dokonce 310 000 vozů. A neskončilo to ani rokem 2019. Jednalo se opět o rekordní rok, přičemž roční produkce vozů byla neuvěřitelných 320 000. (Holoubek et al., 2004, s. 178 - 181; ŠA (PFK), 2020).

Personální vývoj v závodě Kvasiny v letech 1953 – 2019

S rostoucí či klesající produkcí vozů je spojeno nabírání a propouštění zaměstnanců, přičemž každý nárůst i pokles má svůj konkrétní důvod. Níže bude na třinácti vybraných letech uveden personální vývoj v závodě Kvasiny v letech 1953 - 2019. Jedná se o veškerý kmenový i agenturní personál vč. útvarů, které spadají pod závod Mladá Boleslav, ale působí v závodě Kvasiny.

V roce 1953 bylo v závodě Kvasiny zaměstnáno 560 zaměstnanců. V roce 1979 to bylo 1 103 zaměstnanců, v roce 1999 pak 1 441 a v roce 2002 dokonce 1 864. V roce 2006 byla překlenuta hranice třech tisíc zaměstnanců. Jejich počet činil 3 463. V roce 2008 z důvodu celosvětové hospodářské krize klesl počet zaměstnanců na 3 363. V roce 2010 měl závod Kvasiny již přes čtyři tisíce zaměstnanců, konkrétně 4 376. V roce 2013 došlo opět k mírnému poklesu na 4 344 zaměstnanců. V roce 2015 už se počet zaměstnanců blížil k pětitisícové hranici. Konkrétně zde bylo zaměstnáno 4 875 zaměstnanců. V následujících letech, konkrétně v letech 2016 - 2019, počet zaměstnanců zaměstnaných v závodě Kvasiny stále stoupal a prudký nárůst můžeme sledovat především mezi roky 2015 a 2016. V roce 2016 se totiž postupně začal nabírat nový personál na atypický směnný systém, který měl být v kvasinské automobilce zaveden k 01. 01. 2017. Počet zaměstnanců v roce 2016 činil neuvěřitelných 7 958. To je tedy během jednoho roku, v porovnání s rokem 2015, nárůst o více než tři tisíce zaměstnanců. O dalších více jak tisíc zaměstnanců stoupl jejich počet v roce 2017, kdy byl atypický směnný systém zaveden, a to na 8 974. V roce 2018 počet zaměstnanců opět vzrostl. Dostal se až na počet 9 192 zaměstnanců. V roce 2019 pak můžeme hovořit o určitém ustálení. Počet zaměstnanců oproti předchozímu roku sice stoupl, ale už ne tak rapidně, jako v letech předchozích. V roce 2019 činil počet zaměstnanců v závodě Kvasiny 9 215. Největší nárůst zaměstnanců je tedy vidět zejména mezi lety 2015 a 2017, kdy se jejich počet takřka zdvojnásobil. (Holoubek, © 2014, s. 28 - 111; ŠA (PFK), 2020).

2.2 Rozvoj strategické průmyslové zóny Solnice – Kvasiny v letech 2015 - 2019

Novodobá historie odstartovala v roce 2001, kdy se na Rychnovsku začala vyrábět současná Škoda Superb. Druhá vlna změn pak odstartovala v roce 2015. Tehdy se rozjely obří investice do rozvoje výroby sportovních užitkových vozidel, takzvaných SUV. Během čtyř let automobilka investovala do závodu v Kvasinách přes jedenáct miliard korun a zahájila výrobu modelů Kodiaq a Karoq. Tyto investice zároveň doprovázel masivní nábor nových zaměstnanců. Třetí významnou vlnu změn odstartovala elektromobilita, na kterou je dnes směřována veškerá pozornost. Všechny automobilky, a to bez výjimky, jsou pod silným tlakem Evropské unie, kvůli snižování emisí oxidu uhličitého, které se mají do roku 2030 snížit na více jak polovinu současně povoleného množství. V důsledku toho se tedy závod v Kvasinách začal opět modernizovat a od července 2019, kdy sjel z linky první kus, se zde začalo se sériovou výrobou nového modernizovaného vozu Škoda Superb iV s plug – in hybridním pohonem. Stal se tak prvním elektrifikovaným sériovým vozem značky Škoda. (Vacek et al., 2019, s. 2 - 147; Ihned, © 1996 - 2020, online).

Klíčovým bodem rozvoje celé SPZ jsou tedy rozsáhlé investice do rozvoje výroby v kvasinské automobilce, přičemž tyto investice jsou spojené s nárůstem produkce vozů a s masivním náborem nových zaměstnanců.

SPZ Solnice – Kvasiny, taktéž označována jako PZ Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou leží asi 4 km od města Rychnov nad Kněžnou a v současné době je souborem třech prostorově oddělených dílčích průmyslových zón. PZ Solnice tvoří závody firem Adient a ACL Automotive, PZ Kvasiny tvoří závod Škoda Auto, a.s., který je zároveň největším závodem v celé PZ a PZ Rychnov nad Kněžnou, známou spíše pod názvem Lipovka, tvoří závody firem Simoldes Plasticos, Sumitomo, ChinaTool, Yapp Czech Automotive Systems, Schedl, Magna, Plastic Omnium a M. Preymesser. Všechny tyto závody jsou úzce propojené vzájemnými dodavatelsko - odběratelskými vztahy a vytvářejí tak jeden průmyslový obvod. (Šindlerová et al., 2017, online, s. 13).

SPZ Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou leží ve venkovském regionu s poměrně řídkou strukturou osídlení a nízkou hustotou zalidnění. Osídlení je tvořeno převážně malými venkovskými obcemi, přičemž největším městem v okruhu 15 km od PZ je město Rychnov nad Kněžnou.

Všechna další města v 15 km okruhu mají velikost jen výjimečně překračující 5 000 obyvatel. Lokalizace takto velké PZ ve venkovském regionu s sebou přináší určitá specifika. Jde zejména o nízký počet kvalifikované pracovní síly dostupné přímo v zázemí PZ a celkově nižší absorpční kapacitu území okolo PZ pro nárůst automobilové dopravy i pro příchod nových obyvatel. Oboje tak zatěžuje kapacitně nedostačující veřejnou infrastrukturu. (Šindlerová et al., 2017, online, s. 18).

Rozvoj PZ je nutné vnímat jako jev pozitivní, tedy jako pravý opak úpadku. Nezaměstnanost v regionu je díky PZ téměř nejnižší v celé ČR, mzdy ať už přímo v závodě Kvasiny nebo v závodech dodavatelů přesahují výši průměrné mzdy v ČR, roste životní úroveň obyvatel a celkově poptávka po bydlení v širším okolí PZ. (Šindlerová et al., 2017, online, s. 15).

Přítomnost silného ekonomického subjektu v území má ovšem i své negativní dopady. Území je přezaměstnané, nedostává se pracovní síly a pracovní síla z širšího okolí PZ je takřka vysátá, prostě už není odkud brát. S nedostatkem pracovní síly se potýkají místní podnikatelé, především sektor služeb, kdy lidé odcházejí za vyššími mzdami do PZ. Zvyšuje se neúměrně tlak na silniční síť, která je každodenně zatěžována dojížděním zaměstnanců do PZ, stejně tak jako velkým objemem materiálu, dílů i hotových výrobků, které jsou přepravovány nákladními automobily, které také neméně zatěžují silnice. Místní silniční sítě nejsou na takovou dopravní zátěž dimenzované. Území není v tak krátkém čase schopné uspokojit zvýšenou poptávku po bydlení. Bytové kapacity jsou vyčerpány, vysoký podíl zaměstnanců je přechodně ubytován na ubytovnách nebo v pronajatých bytech. Rostou ceny nemovitostí a také ceny služeb. Na území v okolí PZ se trvale vyskytují tisíce lidí, kteří jsou zde bez jakéhokoli zakotvení, bez vazeb k území a obcím, ve kterých jsou ubytováni nebo přechodně pobývají. (Šindlerová et al., 2017, online, s. 15).

Celé území, na kterém se tato PZ rozkládá, se tedy v uplynulých letech potýká s důsledky rychlého a intenzivního rozvoje. Konkrétně v letech 2017 – 2019 byl rozvoj této PZ natolik dynamický, že téměř všechny navazující služby nebyly na tento prudký rozvoj absolutně připraveny. Jako už bylo několikrát uvedeno, jádrem celého rozvoje průmyslu na tomto území je Škoda Auto a.s., závod Kvasiny, který se však k negativním dopadům, které jsou s tímto rozvojem spojené, staví čelem.

Společnost Škoda Auto a.s., je jedním z předních zástupců průmyslové výroby v ČR a dlouhodobě patří mezi lídry rozvoje ve sféře společenské zodpovědnosti, kterou cítí vůči svým zaměstnancům, jejich rodinám i lidem, žijícím v blízkosti jejích závodů. Svou historií je značka Škoda Auto spjata se závody v Mladé Boleslavi, Vrchlabí a Kvasinách, a na tyto regiony se v oblasti společenské odpovědnosti zaměřuje primárně.

Mezi hlavní priority společnosti Škoda Auto a.s. v oblasti společenské zodpovědnosti patří dopravní bezpečnost, podpora technického vzdělávání, podpora znevýhodněných dětí a bezbariérová mobilita. (ŠA, 2019, s. 6 - 7).

Mezi regionální priority společnosti Škoda Auto a.s. v oblasti společenské zodpovědnosti patří podpora regionu a péče o zaměstnance. Podpora regionu pod názvem „*Dobrý soused*“ zahrnuje spolupráci s obcemi v okolí závodů Mladá Boleslav, Kvasiny a Vrchlabí. Dále je regionální prioritou otevřený způsob komunikace s místními samosprávami a komunitami či grantové programy. Mezi grantové programy se řadí podpora vybraných společenských, kulturních, sportovních, vzdělávacích a volnočasových akcí. (ŠA, 2019, s. 6 - 7).

Podpora zdejšího regionu ze strany Škoda Auto a.s.

V rámci spolupráce v regionech, kde Škoda Auto a.s. působí, podporuje každoročně kvalitní způsob života obyvatel na poli kultury, sportu a jiných volnočasových aktivit.

Mezi konkrétní kulturní a sportovní akce pro zaměstnance a obyvatele zdejšího regionu patří např. akce Škoda prázdniny na lyžích (lyžování zdarma pro zaměstnance a jejich děti ve Ski areálu Zdobnice), Uklid'me Česko v Kvasinách, Škoda sportovní den spolu s fotbalovým turnajem provozů, Škoda letní kino či Rodinný den. (ŠA (PF), 2018, s. 1 - 5).

Mezi akce na podporu atraktivity regionu se řadí výstavba hřišť v Rychnově nad Kněžnou, Deštném v Orlických horách, ve Vamberku a Černíkovicích. Jde o projekty patnácti regionálních obcí a měst v šesti pilířích, které se týkají dopravní bezpečnosti, celkové bezpečnosti, sociální oblasti, zdravotnictví, vzdělání, sportu a veřejných prostor. Projektů je celkem 23 za 11,4 mil. Kč. Mezi tyto projekty patří např. vybavení pro domov seniorů v Opočně, vybavení nového komunitního centra v Kostelci nad Orlicí, výměna a doplnění veřejného osvětlení v obci Čestice, vyprošťovací nůžky pro hasiče v Solnici a spousta dalších.

Mezi již proplacené projekty v roce 2019 patří např. 7 vozů sociálním organizacím, podpora Městské Policie v Rychnově nad Kněžnou či dar Zdravotnickému nadačnímu fondu rychnovské nemocnice. (ŠA, 2019, s. 10 - 11).

Shrnutí kapitoly 2: Investice do SPZ Solnice – Kvasiny vč. rozšíření samotné výroby v kvasinské automobilce spolu se zavedením atypického směnného systému, přivedlo do zdejšího regionu spoustu nových lidí, kteří sem přišli za prací. Postupem času nabral tento rozmach takových rozměrů, že samotná PZ má dnes více zaměstnanců než samotné okresní město Rychnov nad Kněžnou obyvatel. V konkrétních číslech zaměstnává celá PZ okolo 12,5 tisíce zaměstnanců, přičemž největší přilehlé okresní město má cca 11 tisíc stálých obyvatel. V důsledku zavedení atypického směnného systému v kvasinské automobilce, se již ve druhé polovině roku 2016 začalo s postupným náborem nového personálu. Když si tedy porovnáme počet zaměstnanců v kvasinské automobilce v roce 2015, který činil 4 875 zaměstnanců s rokem 2019, který se dostal až na neuvěřitelných 9 215 zaměstnanců, vidíme, že se jejich počet takřka zdvojnásobil. To ať chceme nebo ne, musí být někde znát. Vzhledem k tomu, že středobodem celé SPZ Solnice – Kvasiny je Škoda Auto a.s., závod Kvasiny, věnuji se mu v této kapitole detailně vč. přiblížení historie samotného závodu až po jeho současnost, přičemž jsem zde rozebrala i prudký rozvoj, ke kterému došlo právě v posledních letech. Přítomnost mimořádně úspěšného průmyslového závodu uprostřed venkovského regionu, přineslo dostatek pracovních příležitostí, od čehož se odvíjí i celková životní úroveň obyvatel, sociální vybavenost atd. Zároveň byl tento rozvoj natolik expanzivní, že na to zpočátku nebyl region vůbec připravený. S takto prudkým rozvojem nepočítal asi nikdo. Na druhou stranu společnost Škoda Auto a.s. patří dlouhodobě mezi lídry rozvoje ve sféře společenské zodpovědnosti, kterou cítí vůči svým zaměstnancům, jejich rodinám i lidem, žijícím v blízkosti jejích závodů. Na regiony, ve kterých má své závody, se zaměřuje primárně, což pro náš region bylo a je nedomyšlitelným plusem.

V návaznosti na uvedenou kapitolu budu ve výzkumné části práce pokládat následující otázky: *Jaká opatření z Vašeho pohledu zavedly podnikatelské subjekty působící v průmyslové zóně pro snazší zvládnutí nastalých změn? Považujete v současné době situaci v regionu za stabilizovanou?*

3 Rodina

Rodina je nejstarší, základní sociální jednotka, která podléhá normám dané společnosti a společenským představám o rolích, které by měla naplňovat. Pojem rodina nemá jednu konkrétní definici. Každý si pojem rodina vykládá po svém a jednotliví autoři pro ni mají také různá pojetí. Pojem rodina totiž zasahuje do všech společenskovedních oborů, a jednotlivé definice se od sebe mohou lišit, právě s ohledem na obor, který pojem rodina vymezuje. V základní charakteristice se však všichni shodují. Tou je tvrzení, že funkční rodina je základ prosperující společnosti a základ pro zdravý vývoj jedince. Pro představu zde uvedu několik ukázek definic rodiny.

„Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni hereditou, legálními manželskými svazky adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoli mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde např. o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd.“ (Kramer in Sobotková, 2012, s. 24).

„Rodina je forma, která je historicky ustálená a podléhá schválení dané společnosti. Vnitřní svazky mezi jejími členy jsou založeny na manželství, pokrevním příbuzenství nebo na právně upravených vztazích, jako je např. adopce. Rodina plní společensky určené funkce“ (Bauman, 2013, s. 44).

Z hlediska psychologie je rodina definována jako *„společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí“* (Hartl, Hartlová, 2000, s. 512).

Moderní představa rodiny v naší společnosti a kultuře je podle Ivo Možného (1990) *„domácnost, která je tvořena párem, kterým jsou muž a žena a jejich děti“* (Možný, 1990, s. 18).

Formy a funkce rodiny

V praxi se můžeme setkat s různými typy rodin, ale tou nejběžnější formou rodiny je rodina nukleární. Tento typ rodiny tvoří rodiče a jejich děti, a je též označována jako rodina dvougenerační. Rozšířený typ rodiny zahrnuje více než dvě generace.

Úplná rodina se skládá z obou rodičů a jejich dětí. V rodině neúplné jeden z rodičů chybí. Rekonstruovaná rodina vzniká po rozvodu rodičů a obvykle ji tvoří matka pečující o vlastní dítě a její nový partner, který může být rovněž otcem, jenž se svými dětmi žije nebo se svými dětmi pouze stýká. Orientační rodinou je označována ta rodina, do které se člověk narodí a prokreační rodina je ta, kterou člověk založí sňatkem, tím, že má děti apod. (Matoušek, 1993; Matoušek, 2003 in Smutková, s. 7).

Odborníci, kteří se věnují problematice týkající se funkce rodiny, se shodují na čtyřech základních funkcích rodiny, kterými jsou funkce reprodukční, materiální, výchovná a emocionální.

Funkce reprodukční spočívá v uspokojování biologických a sexuálních potřeb, ale také v uspokojení potřeby pokračování rodu každého jedince. S ohledem na vývojové změny, kterými si rodina prošla, je tato funkce mírně oslabena. Tato funkce není významná pouze pro jednotlivce, ale i pro společnost jako celek, protože pokud si společnost chce udržet perspektivní rozvoj, musí si zajistit stabilní reprodukční základnu.

Funkce materiální je též nazývána jako ekonomická. V minulosti byla rodina samostatně hospodařící jednotka nezávislá na státu. Dnes stát do určité míry supluje tuto funkci u rodin, které ji neplní, prostřednictvím různých dávek státní sociální podpory. Prosperující ekonomika státu je tedy přímo vázána na rodinu, neboť na jedné straně se členové rodiny prostřednictvím svých pracovních profesí zapojují na trhu práce, a jsou tak pracující silou, a na straně druhé jsou důležitým spotřebitelem, tedy tržní silou. V rodině dítě získává důležité informace a dovednosti týkající se finanční gramotnosti, vztahu k penězům, hospodařením s nimi a také jak je investovat. Finanční zabezpečení rodiny funguje na principu solidarity jejích jednotlivých členů a to tak, že rodiče jsou výdělečně činní, proto zabezpečují své děti, které jsou výdělečně pasivní.

Funkce výchovná spočívá v kvalitní péči o dítě a hlavně v opravdovém zájmu o něj. Funkce výchovná také spočívá v tom přijmout dítě takové, jaké je, porozumět mu v jeho vývoji, v jeho potřebách a požadavcích, chránit ho a prosazovat jeho nejlepší zájmy. Výchovná funkce nesouvisí pouze s osobou rodiče, ale i s dalšími blízkými osobami v rodině, kterými jsou např. prarodiče, protože i ti, se na výchově podílí, pokud jsou součástí rodiny. Postoj rodičů, prarodičů aj. k výchově a aplikování určitého výchovného stylu je výrazně ovlivněn jejich zkušenostmi, které si sami nesou z dětství.

Pokud je výchova v rodině jednotná, poskytuje dítěti dostatek lásky, bezpečí a jistoty, nepředstavuje tedy rizikový faktor.

Funkce emocionální, je též nazývána jako citová. Je jedinečná a nezastupitelná pro všechny členy rodiny bez ohledu na věk. Je výsadou zdravé a fungující rodiny. Pokud rodina plní tuto funkci, je uspokojena potřeba sounáležitosti, sdílení, podpory, bezpečí, jistoty a klidu. Rodina je místem, kde je jedinec hodnocen, oceňován a akceptován, což jednoznačně souvisí s tím, jaké si na sebe jedinec utváří sebehodnocení, jaké má sebevědomí a vlastní identitu. (Dunovský, 1999, s. 92 - 93; Výrost, Slaměník, 1998, s. 324 - 333; Kraus et al., 2001, s. 78 - 83; Matoušek, Palzarová, 2010, s. 12 - 15; Matějček 1992, s. 60 - 64; Gjuričová, Kubička, 2009, s. 83 - 86).

3.1 Vliv průmyslové zóny Solnice – Kvasiny na rodiny a jejich děti

V této části práce vycházím ze zápisu setkání aktérů „kulatého stolu“, konaného dne 30. 11. 2017 v Rychnově nad Kněžnou, za účelem zjištění rizikových sociálních dopadů PZ na děti a jejich rodiny. Toto setkání se uskutečnilo v rámci projektu Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně – právní ochrany dětí realizovaného MPSV. Cílem tohoto setkání bylo vydefinování problémových oblastí a potřeb z pohledu aktérů sítě ve vztahu k fungování rodin s dětmi na Rychnovsku. Setkání bylo iniciováno lokální sít'áčkou na základě mapování potřeb sítě služeb pro ohořené děti v ORP Rychnov nad Kněžnou a Kostelec nad Orlicí.

Na setkání bylo nejvíce hovořeno o negativních sociálních dopadech směnného provozu rodičů zaměstnaných v PZ, o destrukci rodin z toho vyplývající a možné pasti pro sociálně slabé rodiny zaměstnané v PZ. Jako podstatná byla zmiňována také témata vysokých nájmu v regionu, na které sociálně slabší rodiny nedosáhnou a bezpečí dětí v lokalitě.

Jako dopady směnné systému přítomní aktéři zmiňovali i to, že pokud rodič nebo oba rodiče pracují ve směnném provozu, mohou tím přinášet do života dětí značnou nepravidelnost a chaos, pokud kolem sebe nemají podpůrnou síť bližší rodiny. Tato nepravidelnost má negativní dopady na pocit bezpečí a jistoty dítěte. V této spojitosti byla aktéry zmíněna obava o psychický vývoj těchto dětí. Zároveň bylo zmíněno, že děti se ocitají ve svém volném čase sami na ulicích a tráví ho bezprizorně i ve večerních hodinách a objevuje se u nich záškoláctví. Rodiče totiž v důsledku střídání směn někdy ani nevědí, že dítě nešlo do školy nebo co celý den jedlo.

Poukázáno bylo ještě na jeden problém a to ten, že na směny často pracují i matky menších dětí, což se dříve tolik neobjevovalo. Někteří aktéři sdíleli zkušenost, že rodiče se potýkají s psychosomatickými obtížemi plynoucími ze stresu směnného provozu a s poruchami spánku, v důsledku čehož se řeší také výchovné a partnerské problémy.

Další závažný jev, který se objevuje jako dopad směnných provozů, je určitá past pro rodiny sociálně slabší např. pokud je rodina či rodič v insolvenční, v nedostatečném bydlení nebo je samoživitel/ka bez výživného od druhého rodiče a podpory sítě širší rodiny. V takových to případech se stává, že děti bývají sami doma a to nejen přes den, ale i v noci, pokud jsou rodiče zaměstnáni ve směnném systému.

Mezi velice obávaný, a aktéry diskutovaný negativní jev patří v důsledku negativních dopadů směnného provozu i destrukce rodiny. Rodiče bývají často v práci i o víkendy a nemají tak pravidelný časový prostor k tomu, aby spolu byli společně jako rodina. Rodiče nemají čas být spolu jako partneři a nemají bohužel ani čas a prostor k tomu, aby zvládli výchovu dětí. Rodiny se tak rozpadají, protože se rodiče nevidají a do velmi obtížného postavení se pak dostávají matky samoživitelky.

Setkání bylo zakončeno tím, že lokální síťačka pro ORP Rychnov nad Kněžnou a Kostelec nad Orlicí bude i v následujícím roce 2018 nadále podporovat propojení a rozvoj sítě pro ohrožené děti a děti v problematické situaci. Zejména pak ve věci rizikových sociálních dopadů PZ na děti a jejich rodiny.

Setkání tohoto typu se konalo opět 07. 06. 2018. Do května 2018 síťačka zmapovala potřeby většiny významných aktérů sítě služeb pro ohrožené děti v ORP Rychnov nad Kněžnou. Při svých setkáních síťačka zjišťovala především to, jak probíhá spolupráce v rámci sítě pro ohrožené děti a co by jednotliví aktéři potřebovali, případně co postrádají. Nejvíce se mezi objevovanými tématy v síti ORP Rychnov nad Kněžnou objevovaly potřeby, které lze zahrnout do oblasti tématu stability rodin a bezpečí dětí. Konkrétně šlo o potřebu zvýšit bezpečí dětí, rozvíjet a ctít princip rodiny a potřeba podpory dětí, jejichž rodiče jsou zaměstnáni v PZ, potřeba zajistit prevenci, kdyby pracovníci PZ v lokalitě zůstali i při poklesu produkce a potřeba pečovat o sociálně slabé rodiny a samoživitelky zaměstnané v PZ.

Na tomto setkání byly také zmíněny náměty a informace pro rozšíření služeb na Rychnovsku ze strany sociálních služeb. Uvedu zde tedy některé stěžejní. Jednalo se např. o potřebu zvýšení policistů specializovaných na práci s dětmi, potřeba mluvit s lidmi o hodnotách, zvýšit komunitní práci, zvýšit činnost rodinných center, zajistit dostatek volnočasových klubů pro sociálně slabé děti, potřeba obnovit tradiční sociální vazby v rodinných i obecních komunitách a preventivně pracovat i s lidmi, kteří do rodinných center docházejí. Dokonce zde zazněly i konkrétní nabídky možností, jak služby rozšířit. Např. Rodinné centrum Rybka nabízí interaktivní besedy pro rodiče na téma výchova a rodičovství, které mohou pomoci rodičům zlepšit péči o své děti a tím jim nabídnout lepší přípravu pro život i šťastnější dětství. (MPSV ČR, 2017, s. 1 - 3; MPSV ČR, 2018, s. 1 - 6).

Podpora síťování na lokální úrovni

Lokální síťování zmiňované výše vzniklo na základě projektu - Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně – právní ochrany dětí. Tento projekt je zastřešen MPSV. Hlavní aktivitou je podpora a rozvoj služeb v oblasti sociálně – právní ochrany dětí. Jeho hlavním cílem je napomoci maximálnímu využití potenciálu místní sítě služeb pro pokrytí potřeb dětí a rodin tak, aby se jim dostávalo včasné a komplexní pomoci, pokud možno v přirozeném a bezpečném prostředí, tedy v jejich domovech. Účelem materiálu, který je výstupem tohoto projektu, je zavést síťování jako metodu i princip spolupráce mezi aktéry a přispět k tomu, že se výkon síťování v této oblasti postupně stane standardem. Výstupní materiál je určen všem aktérům zapojeným do síťování, v první řadě samosprávě, vedením obcí a pracovníkům sociálních odborů jednotlivých úřadů a oddělení OSPOD, ale i všem aktérům sítě služeb, jejichž činnost se dotýká cílové skupiny ohrožených dětí a jejich rodin (aktéři ze sociální oblasti, z oblasti vzdělávání a zdravotnictví, bezpečnosti a justice, provozovatelé volnočasových aktivit atd.). Výstupní materiál je dostupný v elektronické verzi na www.pravonadetstvi.cz. (MPSV ČR, © 2020, online).

Shrnutí kapitoly 3: Rodina se může stát zdrojem nejvyššího životního uspokojení, právě tak jako příčinou životních frustrací či dokonce osobních tragédií. Problém spočívá v tom, že rodinné krize bývají jejími členy vnímané jako individuální osobní selhání, i když příčiny této krize mohou pramenit mimo rodinu např. v oblasti ekonomických, sociálních a politických vztahů.

Vzhledem k tomu, že rodina hraje důležitou a neopomenutelnou roli v životě každého jedince, věnovala jsem jí celou kapitolu této práce. Samotnému pojmu rodina a jejím funkcím jsem se věnovala pouze okrajově. Vzhledem k tématu této práce je totiž stěžejní především to, jaký vliv měl rozvoj PZ Solnice – Kvasiny na rodiny a jejich děti a na oblast bydlení, proto je v této kapitole detailně popsán vliv PZ právě na rodiny a jejich děti. Poznatky k této problematice vycházely především z informací, které jsou uvedeny v zápisech ze setkání aktérů kulatého stolu, které se konaly 2x v Rychnově nad Kněžnou. Mezi tyto aktéry patří např. zástupci odboru sociální věci v Rychnově nad Kněžnou, Dobrušce a Kostelci nad Orlicí, zástupci NZDM či zástupci vnějších vztahů za Škoda Auto a.s. Setkání těchto aktérů iniciovala lokální síťačka pro ORP Rychnov nad Kněžnou a Kostelec nad Orlicí, jejímž důležitým úkolem bylo od roku 2016 v rámci projektu z MPSV (v současné době je již tento projekt ukončen) využít potenciál místní sítě služeb pro pokrytí potřeb dětí a rodin a zavést síťování jako metodu i princip spolupráce mezi aktéry. Využití potenciálu místní sítě služeb pro potřeby rodin a dětí je velice důležité, proto jsem i toto téma, byť jen okrajově, do této kapitoly zařadila.

V návaznosti na uvedenou kapitolu budu ve výzkumné části práce pokládat následující otázky: *K jakým konkrétním pozitivním změnám v důsledku prudkého rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny v posledních letech (2017 – 2019) došlo? K jakým konkrétním negativním změnám v důsledku prudkého rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny v posledních letech (2017 – 2019) došlo?*

V souvislosti s touto kapitolou budou ve výzkumné části práce pokládány ještě tyto otázky: *Jaká opatření z Vašeho pohledu zavedly podnikatelské subjekty působící v průmyslové zóně pro snazší zvládnutí nastalých změn? Považujete v současné době situaci v regionu za stabilizovanou?*

4 Vybrané instituce a služby pro rodiny v Rychnově nad Kněžnou

V návaznosti na výše uvedenou kapitolu o rodině je tato kapitola věnována vybraným institucím a službám, určeným zejména rodinám, které potřebují odbornou pomoc či jen radu zkušených odborníků. Jedná se o instituce a služby nacházející se přímo ve městě Rychnov nad Kněžnou, které je v okolí PZ Solnice – Kvasiny největší.

Dům dětí a mládeže Rychnov nad Kněžnou

Dům dětí a mládeže v Rychnově nad Kněžnou je školské zařízení, nabízející služby v oblasti výchovy, zájmového vzdělávání a osvěty pro širokou veřejnost. Zřizovatelem DDM, jako příspěvkové organizace s právní subjektivitou, je město Rychnov nad Kněžnou. Děčko svou činností přináší užitek dětem, mládeži a rodičům a naplňuje potřeby a trendy města Rychnova nad Kněžnou, kraje Hradec Králové a MŠMT. Aktivitu zajišťuje odborně a pedagogicky připravený tým s pozitivním vztahem k životnímu prostředí a tradicím regionu. Cílem všech aktivit je pestrá nabídka činností pro děti, mládež a dospělé ve volném čase, aktivní zapojení do alternativních způsobů výuky a naplňování zásad rozvoje ve městě i v regionu. Svými aktivitami zasahuje a působí také v mikroregionu Rychnovsko a v Královéhradeckém kraji. Má velmi dobrou spolupráci a podporu v rychnovské radnici a řadě subjektů ve městě, spolupracuje s neziskovými organizacemi a s médií. Jedná se tedy o školské zařízení s právní subjektivitou. Celková kapacita dětí a mládeže v pravidelné zájmové činnosti je 1200 ve skoro 110 zájmových útvarech. V příležitostné zájmové činnosti včetně aktivit pro dospělé je celková kapacita DDM cca 25 tisíc osob. DDM se organizačně a personálně podílí na okresních soutěžích a přehlídkách, dále na spontánních činnostech a na odborné pomoci školám, školským zařízením a občanským sdružením, zejména v oblasti specifické primární protidrogové prevence. Pravidelnou zájmovou činností DDM uskutečňuje v 9 zájmových oblastech – technické a počítačové, přírodovědné, estetické, hudební, společenskovední, sportovní a turistické, taneční a pohybové, pro předškoláky a dospělé. (DMM, © 2020, online).

Koordinační centrum pro cizince v Rychnově nad Kněžnou

Koordinační centrum pro cizince v Rychnově nad Kněžnou vzniklo na základě usnesení vlády ČR č. 388 ze dne 22. května 2017, kdy bylo rozhodnuto o vzniku Koordinačního centra pro cizince v průmyslové zóně Solnice – Kvasiny. Jeho vznik je součástí opatření řešících zhoršenou situaci v PZ a jejím okolí v souvislosti se zvýšeným zaměstnáváním cizinců. Koordinační centrum poskytuje monitoring aktuální situace v regionu, reportování vedení resortu Ministerstva vnitra, zlepšení koordinace činností hlavních aktérů, kterými je místní samospráva, Škoda Auto a.s., Úřad práce, Policie ČR atd. Dále poskytuje asistenční a poradenské činnosti pro cizince ve formě poradenství v rámci ubytování, pracovně – právní problematiky, zprostředkování nabídky volnočasových aktivit, případně zajištění tlumočení. A v neposlední řadě také vykonává terénní práce v rámci regionu. Zřízení tohoto koordinačního centra je jedním z opatření, které má přispět k dlouhodobému řešení situace a prevenci negativních jevů, souvisejících se zaměstnáváním cizinců. (Koordinační centrum, © 2020, online).

Manželská a rodinná poradna Rychnov nad Kněžnou

Nabízí bezplatnou pomoc, poradenství, podporu, provázení a stabilizaci rodinám s dětmi, manželům, partnerům a jednotlivcům, když se ocitnou v náročné životní situaci, kterou je obtížné zvládnout vlastními silami. Forma poskytování sociálních služeb je ambulantní a cílovou skupinou jsou děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, oběti domácího násilí, osoby v krizi, rodiny s dítětem či dětmi. (sdružení SPLAV, 2018, s. 9).

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež OD5K10, z. s. v Rychnově nad Kněžnou

Forma poskytování sociálních služeb je ambulantní a terénní. Cílovou skupinou jsou děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy a etnické menšiny. (sdružení SPLAV, 2018, s. 16).

Občanská poradna Rychnov nad Kněžnou

Forma poskytování sociálních služeb je ambulantní a cílovou skupinou jsou děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, imigranti a azylanti, oběti domácího násilí, oběti obchodu s lidmi, oběti trestné činnosti, osoby bez přístřeší, osoby do 26 let věku opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní péče, osoby komerčně zneužívané, osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách, osoby s chronickým duševním onemocněním, osoby s jiným zdravotním postižením, osoby s kombinovaným postižením, osoby s mentálním postižením, osoby s tělesným postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby se zdravotním postižením, osoby se zrakovým postižením, osoby v krizi, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, pachatelé trestné činnosti, rodiny s dítětem či dětmi, senioři a etnické menšiny. Věk klientů je bez omezení, ale dětem do 15 let věku je služba poskytována pouze za doprovodu dospělé osoby např. učitel, sociální pracovník, pěstoun, příbuzný, zákonný zástupce apod. (sdružení SPLAV, 2018, s. 10).

Odbor sociálních věcí Rychnov nad Kněžnou

Odbor sociálních věcí Městského úřadu v Rychnově nad Kněžnou působí jako orgán státní správy na úseku sociální péče a sociálně – právní ochrany dětí v přenesené působnosti pověřeného městského úřadu a úřadu obce s rozšířenou působností. V samostatné působnosti města vykonává úkoly v oblasti sociální péče, prevence a služeb – zajišťuje sociální rozvoj v územním obvodu města. (sdružení SPLAV, 2018, s. 6).

Pracovníkům orgánu sociálně - právní ochrany ve vztahu k rizikovému chování dětí a mládeže vyplývají specifické úkoly. Jde především o to, poskytovat komplexní sociálně - právní poradenství, spolupracovat s jinými institucemi při řešení situace klienta, zajistit okamžitou pomoc ohroženým dětem, rozhodovat o výchovných opatřeních, systematicky pracovat v problémových rodinách, s problémovými skupinami či jedinci a vyhledávat děti, jejichž rodiče nebo osoby zodpovědné za jejich výchovu neplní své povinnosti, nezabezpečují dostatečnou péči nebo narušují svým chováním zdravý vývoj dítěte. Pracovníci OSPODU se převážně řídí zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí, který bohužel ukládá velké množství úkolů, které jsou ještě navíc

personálně předimenzovány, takže OSPOD není schopen zvládnout víc, než nutné administrativní minimum.

Soustavnou terapeutickou práci s rodinou z těchto důvodů vykonávat nemohou. Odkazování dětí z problémových rodin do ústavní péče je téměř jediným opatřením, které mohou pracovníci u vysoce ohrožených dětí použít. Předávání dětí bez rodinného zázemí do adoptivních a pěstounských rodin v současnosti protahuje novela zákona o rodině posilující práva biologických rodičů a znesnadňující soudní výrok o nezájmu rodičů o dítě. (Matoušek et al., 2010, s. 57 - 87).

Pedagogicko – psychologická poradna pracoviště Rychnov nad Kněžnou

Pedagogicko – psychologická poradna, dále jen PPP, je školské poradenské zařízení, jehož posláním je pomoc konkrétnímu dítěti, jeho rodičům a případně učitelům. Středobodem práce PPP je dítě, v některých případech i zletilý klient. Rodina a škola se podílí na výchově a vzdělání dítěte. Jsou tak součástí systému, ve kterém člověk vyrůstá, a která jsou pro něj důležitým společenským prostředím. Jakékoli potíže, ať už jde např. o poruchu učení, hyperaktivitu apod., mohou negativně ovlivňovat oblast prožívání či chování. Pokud nejsou určité potíže řešeny, mohou představovat zátěžovou situaci, opakovaný neúspěch nebo nepochopení okolí a dotýkají se tedy celého systému, jehož součástí jsou právě rodiče i učitelé ve škole. Pracovníci PPP se snaží o vyřešení těchto problémů v rámci celého systému, tedy školního i rodinného prostředí. Snaží se nalézt metody, jakými klientovi pomoci a odlehčit mu od jeho potíží. Klientem se může stát i celá třída, ve které se vyskytují obtíže např. v mezilidských vztazích. Klientem také může být i celá rodina v rámci široce pojaté rodinné terapie. (PPP Rychnov nad Kněžnou, © 2016 - 2019, online).

4.1 Programy od Škoda Auto a.s. na podporu rodin s dětmi

Na podporu rodin s dětmi je zaměstnancům poskytováno hned několik benefitů. Jde o příspěvek při narození dítěte, pracovní volno s náhradou mzdy při narození dítěte manželce nebo družce zaměstnance, příspěvek na jesle a pracovní volno s náhradou mzdy na péči o dítě do 12 let věku.

Příspěvek při narození dítěte, je poskytován rodičům, kteří jsou u zaměstnavatele v pracovním poměru trvajícím minimálně tři měsíce a každému z nich je vyplácena

částka ze sociálních výdajů na každé narozené dítě. Stejná částka je vyplacena i v případě nezrušitelného osvojení dítěte. Zaměstnanec je však povinen tuto skutečnost doložit rozhodnutím soudu.

Pracovní volno s náhradou mzdy při narození dítěte manželce či družce zaměstnance je poskytováno v délce jednoho dne a dále na dobu nezbytně nutnou k převozu matky do zdravotnického zařízení a zpět. Tento benefit může čerpat otec dítěte, který je zaměstnancem firmy. Náhrada mzdy podléhá zákonným odvodům dle platné legislativy ČR, tedy odvodům na zdravotní a sociální pojištění a dani z příjmu.

Příspěvek na jesle poskytuje zaměstnavatel zaměstnancům v pracovním poměru, tedy matkám i otcům na pobyt dítěte v jeslích v režimu pravidelné měsíční docházky. Příspěvek je orientován na dítě a může o něj požádat jen jeden z rodičů dítěte. Příspěvek na jesle nepodléhá žádným odvodům a vztahuje se na dítě do třech let věku.

Pracovní volno s náhradou mzdy na péči o dítě do 12 let věku náleží zaměstnanci, tedy rodiči, který splňuje všechny firmou stanovené podmínky. Nárok na čerpání pracovního volna s náhradou mzdy je v rozsahu 2 - 4 dnů. Náhrada mzdy podléhá zákonným odvodům dle platné legislativy ČR, tedy odvodům na zdravotní a sociální pojištění a dani z příjmu. (ŠA, © 2020, online).

Shrnutí kapitoly 4: Vzhledem k negativním dopadům, které souvisí s rozvojem PZ Solnice – Kvasiny jsem se zaměřila na vybrané instituce a služby pro rodiny a jejich děti, které se nacházejí přímo v Rychnově nad Kněžnou. Záměrem této kapitoly je to, aby případní čtenáři této práce měli povědomí o tom, jaké konkrétní instituce a služby mohou být rodinám a jejich dětem, které to z jakéhokoli důvodu potřebují, nápomocné. Jelikož je nedílnou součástí našeho regionu i firma Škoda Auto a.s. se svojí společenskou zodpovědností, kterou cítí nejen vůči svým zaměstnancům, ale i vůči jejich rodinám, zmínila jsem se v této kapitole i o programech ze strany Škoda Auto a.s., které jsou určeny na podporu rodin s dětmi.

V souvislosti s touto kapitolou bude ve výzkumné části práce pokládána otázka: *Jaká opatření z Vašeho pohledu zavedly podnikatelské subjekty působící v průmyslové zóně pro snazší zvládnutí nastalých změn?*

5 Bydlení

Mít „*střechu nad hlavou*“ je elementární lidská potřeba, která určuje řadu dalších významných potřeb, jako je zdraví, práce či vzdělání. Také vytváří prostředí pro rozvoj rodinného života a dalších mezilidských vztahů, proto tuto potřebu nelze kompenzovat zvýšeným uspokojením jiných potřeb. Bydlení má tedy významné sociální aspekty. Základem těchto sociálních aspektů jsou dvě skutečnosti. První spočívá v tom, že bydlení je základní lidskou potřebou a samo o sobě slouží k saturaci dalších potřeb. Druhá spočívá v tom, že bydlení je důležitým prvkem, určujícím životní úroveň lidí. (Krebs et al., 2007, s. 373 - 374).

Funkce bydlení

Bydlení se váže na celou řadu potřeb, ať už jde o potřeby jednotlivců nebo rodin. Bydlení poskytuje především:

- prostor pro rodinný a sexuální život a výchovu dětí v rodině,
- prostor pro pasivní a aktivní odpočinek,
- prostor pro skladování, přípravu a konzumaci potravy,
- prostor pro osobní hygienu,
- ochranu před nepříznivými povětrnostními vlivy,
- ochranu před nepříznivými civilizačními vlivy (hluk, znečištěné ovzduší atd.),
- ochranu před nežádoucími kontakty s jinými lidmi a
- v některých případech prostor pro profesionální přípravu i vlastní výkon profese. (Potůček, 1995, s. 97).

Bytová politika

Bytová politika je komplexní celek vzájemně propojených opatření různých institucí, mechanismů a institutů, který vytváří podmínky pro fungování bytového trhu a stanovuje pravidla podpory poptávky a nabídky bydlení.

Mezi nástroje nabídkové strategie patří různé programy podporující výstavbu bytů, podpora soukromých investorů ziskového i neziskového typu, dotace nákladů na bydlení v takové míře, aby náklady na bydlení nepřesáhly rozumnou úroveň výdajů na domácnost a bydlení dostupné všem vrstvám populace. Mezi nástroje poptávkové

strategie patří individuální podpory, které jsou poskytované domácnostem k zajištění jejich sociální potřeby, cílem je snížení výdajů domácností na bydlení, dále příspěvky na bydlení, daňové úlevy formou slev na dani z příjmu, snížení základu daně o úroky z půjček, které jsou poskytnuté na pořízení bydlení, podpora stavebního spoření či úroková podpora dlouhodobých hypotečních úvěrů. (Krebs et al., 2007, s. 373 - 408).

V souvislosti s nástroji bytové politiky nesmíme opomenout Státní fond rozvoje bydlení, který se od 01. 06. 2020 změnil na Státní fond podpory investic (SFPI). Účelem a veřejným posláním SFRB bylo podporovat rozvoj bydlení v ČR v souladu s Koncepcí bytové politiky do roku 2020. Hlavním pilíři SFRB byla dostupnost, stabilita a kvalita bydlení. SFRB cílilo především na kvalitní regeneraci stávajícího bytového fondu, která vedla k prodloužení životnosti budov a ke zvýšení standardu bydlení. Dále na snižování energetické náročnosti bydlení a na výstavbu a rekonstrukci bytů a bytových domů s cílem zajistit důstojné bydlení především pro vymezené skupiny obyvatel. Změna názvu souvisí s rozšířením působnosti Fondu, který bude nově zahrnovat i podporu regionálního rozvoje a některých činností v oblasti cestovního ruchu. Změna názvu nemá žádný vliv na práva, povinnosti a závazky SFRB. (SFPI, © 2020, online).

5.1 Vliv průmyslové zóny Solnice – Kvasiny na oblast bydlení

Spontánní reakcí území je zejména nadprůměrně rychlé tempo bytové výstavby v malých venkovských obcích v zázemí Rychnova nad Kněžnou a zároveň blízko PZ. Pozemky pro výstavbu jsou zde levnější a dostupnější. Trendy bytové výstavby v regionu tak vykazují znaky suburbanizace, což je přetváření krajiny, způsobené stěhováním obyvatelstva z měst na jeho okraj. Místní obyvatelé si mnohdy přivydělávají pronajímáním bytů na sídlištích nebo pokojů v rodinných domech, zaměstnancům PZ. Sami pronajímatelé ve spoustě případů odcházejí do zázemí Rychnova nad Kněžnou, kde si staví nové rodinné domy či kupují nové byty. Poptávka zaměstnanců závodů lokalizovaných v PZ, tak stimuluje proces, při němž dochází k postupné filtraci různých typů bydlení pro specifické skupiny obyvatel či zaměstnanců.

Jde o teorii filter down. Přeložením do češtiny jde o tzv. vyfiltrování. To vychází z předpokladu, že je pro domácnosti při hledání bytu směrodatná kvalita, a že vyšší kvalitu bydlení poskytují právě nové domy a byty.

Tato teorie předpokládá, že při zvýšené poptávce po bydlení ve městě, kdy nové byty vznikají především na okraji města nebo v jeho bezprostředním zázemí, se bohatší domácnosti stěhují do těchto nově budovaných bytů a své staré byty uvnitř měst přenechávají chudším. Ti opět uvolňují své ještě starší a méně kvalitní byty, zpravidla v centrech měst, ještě chudším. Teorie však zanedbává prestiž bydlení v centrech měst pro určité sociální skupiny obyvatelstva a obecně atraktivitu bydlení v centrech měst z důvodu dobré dopravní dostupnosti či dostupnosti občanského vybavení, aktivit a služeb. (Maier a Řezáč, 2006 in Šindlerová et al., 2017, online, s. 15).

Zvýšená poptávka po bydlení v regionu a tlak na bytovou výstavbu rychle a kdekoli, vede často k výstavbě v urbanisticky zcela nevhodných polohách. Příliv nových lidí na zdejší území je tak rychlé, že zájemci o bydlení, a to jak nově příchozí, tak i místní obyvatelé, kteří chtějí využít příležitosti rychle pronajmout svůj starší byt a nahradit ho výstavbou nového, nejsou ochotni čekat na územní připravenost pro zástavbu vhodnějších pozemků a staví často v izolovaných a dopravně špatně obsluhovaných lokalitách, nebo v obcích a sídlech s nedostatečným vybavením veřejnou infrastrukturou. (Šindlerová et al., 2017, online, s. 16).

Určitý podíl nových bytů je obsazován migranty bez trvalého bydliště. Svědčí o tom fakt, že v téměř polovině obcí, v tomto daném území, i přes trvalý růst počtu nových bytů, klesá počet obyvatel těchto obcí. Staví se nové byty, ale obyvatel nepřibývá. Spontánní reakcí na rychlý rozvoj průmyslu v regionu a na příchod množství migrantů za prací, je také adaptace velkého množství nemovitostí na ubytování. Více než polovina migrantů je totiž ubytována na ubytovnách v okolí PZ. Ostatní pak každý den dojíždí, a to i ze vzdáleností překračujících 25 a více kilometrů. (Šindlerová et al., 2017, online, s. 16 - 19).

5.2 Porovnání cen nemovitostí v oblasti s průmyslovou zónou a v oblasti bez průmyslové zóny

V této podkapitole budu porovnávat ceny nejžádanějších typů nemovitostí. Konkrétně půjde o ceny nemovitostí v oblasti, kde se nachází PZ, v porovnání s oblastí, kde žádná rozsáhlá PZ není. Chci, aby bylo na konkrétních ukázkách vidět, jak velký vliv má právě přítomnost PZ na extrémní ceny nemovitostí, a to zejména v jejím blízkém okolí.

Na ukázkou budou porovnány ceny nemovitostí ve městě Rychnov nad Kněžnou, které se nachází v těsné blízkosti PZ, s cenami nemovitostí v Ústí nad Orlicí, kde žádná rozsáhlá PZ není. Město Ústí nad Orlicí jsem vybrala také z toho důvodu, že počet obyvatel je relativně podobný. Ústí nad Orlicí má oficiálně sice více obyvatel, ale v Rychnově nad Kněžnou vycházíme z faktu, že velké procento lidí, převážně zaměstnanců PZ, zde nemá hlášeno trvalý pobyt ani přechodné bydliště, takže fyzicky tu přítomni jsou, ale na oficiálním počtu obyvatel se to nijak neprojeví.

Asi vůbec nejžádanějším typem nemovitosti, co se týče velikosti a typu je byt 3+1 s rozlohou okolo 70 m². Takový typ bytu se přímo v Rychnově nad Kněžnou pohybuje v průměru okolo 2,3 mil. Kč. Ten samý typ bytu, ale v Ústí nad Orlicí se pohybuje okolo 1,7 mil. Kč. Podotýkám, že se jedná o relativně stejné byty.

Pronájem výše uvedeného typu nemovitosti se v Rychnově nad Kněžnou pohybuje zhruba mezi 11 000 Kč až 16 000 Kč za měsíc. V Ústí nad Orlicí okolo 10 000 Kč až 11 000 Kč za měsíc. Jedná se o ceny vč. energií.

Dalším žádaným typem nemovitosti je byt o velikosti 2+1 s rozlohou okolo 60 m². Tento typ bytu se v Rychnově nad Kněžnou pohybuje v průměru okolo 2 mil. Kč a v Ústí nad Orlicí okolo 1,3 mil. Kč.

Ne tolik žádaným typem bytu je byt o velikosti 1+1 s rozlohou okolo 40 m². Takový typ bytu se v Rychnově nad Kněžnou pohybuje v průměru okolo 1,3 mil. Kč a v Ústí nad Orlicí okolo 1 mil. Kč.

Na ukázkou bych také chtěla zmínit cenu za rodinný dům. Nebudu uvádět cenu novostavby ani ceny pozemku určeného k výstavbě rodinného domu, protože to je samo o sobě specifické, ale uvedu cenu staršího rodinného domu o rozloze 200 m². V Rychnově nad Kněžnou se takový typ rodinného domu pohybuje okolo 4,3 mil. Kč a v Ústí nad Orlicí okolo 3,7 mil. Kč. (reality iDNES, © 1999 - 2020, online; reality RnK, 2020, online; VČ reality, © 1999 - 2020, online).

U všech uvedených typů nemovitostí hraje roli celá řada aspektů, ale z těchto ukázek je zřejmé, že ceny nemovitostí v místě, kde se nachází PZ, jsou vyšší než ceny nemovitostí v místě, kde žádná PZ není. Ceny nemovitostí v oblasti s PZ jsou celkově v průměru o 500 tis. Kč až 700 tis. Kč vyšší. Pronájmy bytů jsou sice sami o sobě specifické, ale

z cen uvedených na webových stránkách různých realitních kanceláří můžeme konstatovat, že ceny v oblasti s PZ jsou také jednoznačně vyšší.

5.3 Programy na podporu bydlení v oblastech se strategickou průmyslovou zónou

Na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj, v záložce národní dotace, nalezneme programy a dotační tituly poskytované prostřednictvím ministerstva. V souvislosti s tématem této práce zde okrajově zmíním program na Podporu bydlení v oblastech se strategickou průmyslovou zónou, a dále pak podprogram Výstavba bytů v oblastech se SPZ a Výstavba technické infrastruktury v oblastech se SPZ. (MMR, © 2020, online).

Program na Podporu bydlení v oblastech se SPZ byl poprvé vyhlášen v roce 2018. K přímému financování byly z tohoto programu schváleny 3 akce podprogramu Výstavba bytů a 2 akce podprogramu Výstavba technické infrastruktury. Celková výše schválených dotací byla 69 mil. Kč. Na konečný seznam schválených akcí se dostalo i město Rychnov nad Kněžnou, a z jeho blízkého okolí např. obce Dobré či Dobřany. Za Rychnov nad Kněžnou činila doporučená výše dotace 27 mil. Kč. Program na podporu bydlení v oblastech se SPZ byl následně vyhlášen i v roce 2019 a 2020. (MMR, © 2020, online).

Cílem podprogramu Výstavba bytů v oblastech se SPZ je podpořit rozvoj nájemního bydlení v území dotčeném působením velkého investora s rychle rostoucí nabídkou pracovních příležitostí. Zvýšení počtu nájemních bytů určených pro trvalé bydlení přispěje ke zlepšení životních podmínek v obcích, které se bez potřebné infrastruktury potýkají s nadměrným přílivem pracovní síly. Nájemní byty umožní i nárůst trvale bydlících obyvatel s dopadem na rozpočty místních samospráv, kterým se tak rozšíří možnosti ke zvyšování bezpečnosti, zlepšování životního prostředí a k dalšímu rozšiřování potřebných služeb pro své občany. (MMR, © 2020, online).

Cílem podprogramu Výstavba technické infrastruktury se SPZ je podpořit nabídku zainvestovaných pozemků pro následnou bytovou výstavbu v území dotčeném působením velkého investora. Jedná se o území, kde dochází k disproporcii mezi rychle rostoucí nabídkou pracovních příležitostí a nízkou nabídkou trvalého bydlení. Zvýšení počtu bytů v bytových či rodinných domech přispěje ke zvýšení počtu trvale hlášených obyvatel, snížení dojížděky za prací a omezení přechodného ubytování. Mělo by tak

dojít ke stejnému zlepšení životních podmínek v obcích, jako v případě výstavby bytů v oblastech ze SPZ. (MMR, © 2020, online).

Programy ze strany Škoda Auto a.s. pro zaměstnance a jejich rodiny v oblasti bydlení

V rámci zaměstnaneckých benefitů jsou zaměstnancům v oblasti bydlení poskytovány zápůjčky na bydlení, bezúčelné úvěry či přímo ubytování, přičemž zápůjčka na bydlení je mezi zaměstnanci vůbec nejvyužívanější.

Dalším benefitem v oblasti bydlení je poskytnutí ubytování, startovacího bydlení a krátkodobého ubytování, které poskytuje firma svým zaměstnancům na dobu určitou a opět za splnění určitých podmínek, proto ho nemůže využít každý zaměstnanec. Ubytování je určeno pro nově nastupující zaměstnance, kteří mají bydliště mimo místo svého pracoviště a nemají možnost denního dojíždění do práce. Přednostně jsou ubytování zaměstnanci nedostatkových profesí. (ŠA, © 2020, online).

Shrnutí kapitoly 5: Vzhledem k tomu, že bydlení řadíme mezi potřeby bezpečí a jistoty, tedy hned za ty biologické, které mají pro člověka tu největší prioritu, je tomuto tématu věnována celá kapitola. Zaměřená je především na to, jaký vliv měl prudký rozvoj PZ Solnice – Kvasiny v posledních letech na oblast bydlení. Mezi ty největší problémy v oblasti bydlení patří rozhodně velký převis poptávky po bydlení. Dále má PZ jednoznačně vliv na ceny nemovitostí, nájmu, kaucí, pozemků i stavebních prací, proto jsem se právě tématu cen nemovitostí a nájmu věnovala trochu podrobněji. Vzhledem k tomu, že i v Rychnově nad Kněžnou patří mezi největší problémy v oblasti bydlení velký převis poptávky po bydlení, vznikl projekt zahrnující obytný soubor pod názvem „Javornická“. V tomto projektu bylo navrženo sedm nových, samostatně stojících objektů, které jsou určeny pouze k bydlení a poskytují široký výběr velikosti bytů, a to od 1 + kk až po 5 + kk. Takřka hned, jak byla nabídka těchto bytů zveřejněna k prodeji, lidé začali s jejich rezervací. Předpokládaný počet všech bytů je cca 160 a jejich výstavba již byla zahájena, konkrétně v září 2019. Opět i v oblasti bydlení hraje nedílnou součást firma Škoda Auto a.s., která cítí velkou společenskou zodpovědnost, proto jsou závěrem této kapitoly uvedeny programy, které v oblasti bydlení firma Škoda Auto a.s. poskytuje svým zaměstnancům. V návaznosti na uvedenou kapitolu budu ve výzkumné části práce pokládat totožné otázky, jako u kapitoly 3.

Empirická část

6 Výzkumné šetření

Na teoretickou část bakalářské práce navazuje empirická část, která je rozdělena do několika kapitol, které zahrnují výzkumné šetření, analýzu vč. interpretace dosažených výsledků a závěr. Kapitola zaměřená na výzkumné šetření se skládá z několika podkapitol. První je zaměřená na zvolenou výzkumnou strategii a metodu výzkumu. Další na hlavní cíl práce, který pojednává o nových výzvách a rizicích pro vybrané oblasti sociální práce a místní státní správy a samosprávy, které přinesl rozvoj průmyslové zóny na Rychnovsku. Hlavní cíl je dále rozdělen do pěti dílčích cílů, na což navazuje tabulka transformačních kroků. Dále je charakterizován výzkumný soubor vč. uvedené tabulky s přehledem informantů a detailně je popsána organizace a celý průběh výzkumu. Na to pak navazuje způsob analýzy získaných dat a popis jejich kódování a celou tuto kapitolu zakončují etická rizika a rizika zvolené výzkumné strategie. Pátá kapitola je analýzou zjištěných poznatků z výzkumného šetření a celou empirickou část pak zakončuje závěr.

6.1 Výzkumná strategie a metoda výzkumu

Jako výzkumnou strategii této práce jsem zvolila kvalitativní výzkumnou strategii a metodou výzkumu rozhovor, konkrétně polostrukturované interview.

Kvalitativní výzkumnou strategii jsem si vybrala z toho důvodu, že v praktické části práce potřebuji zjistit konkrétní názory lidí z vybraných oblastí. Jednoduše řečeno, bude mě zajímat, co si lidé o této problematice myslí a jak ji vnímají, a proto se kvalitativní výzkumná strategie formou polostrukturovaného interview pro účel mého výzkumu přímo nabízí.

Podle Creswella je „*kvalitativní výzkum proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému*“ (Creswell, 1998, s. 12 in Hendl, 2005, str. 50). Kvalitativní výzkumník si na začátku výzkumu vybere téma a určí si výzkumné otázky. Otázky mohou být v průběhu výzkumu nebo při sběru a analýze dat upravovány nebo různě doplněny.

V průběhu výzkumu mohou také vzniknout nové výzkumné otázky, hypotézy i nová rozhodnutí jak zvolený výzkumný plán upravit a jak při sběru dat a jejich analýze pokračovat.

Výzkumník se seznamuje s novými lidmi, pracuje přímo v terénu a na základě svých úvah vybírá místa pro pozorování nebo jedince, kteří jsou vhodní pro jeho samotný výzkum. (Hendl, 2005, s. 50).

Ne nadarmo Hendl ve své knize zaměřené na kvalitativní výzkum uvádí, že *„práce kvalitativního výzkumníka je přirovnávána k práci detektiva“* (Hendl, 2005, str. 50).

Co se týká vybrané výzkumné strategie, chtěla bych podotknout, že výzkumný rozhovor není jen pouhou technikou sběru dat, je to mnohem víc. Představuje intenzivní a náročnou práci, při které nikdy není dosaženo naprostého ideálu. Dále je zapotřebí sebedůvěra, taktika a značná míra empatie a zaujetí vůči respondentům, aby cítili, že máme zájem i o ně samotné. (Kaufmann, 2010, s. 60 – 65).

Přesně to vystihuje Kaufmann ve své knize zaměřené na chápající rozhovory, kde tvrdí, že *„úspěšně zvládnout rozhovor je náročné i pro respondenta, který společně s tazatelem tvoří skutečný pracovní tým“* (Kaufmann, 2010, s. 63).

6.2 Hlavní cíl výzkumného šetření

Hlavním cílem této práce je zjistit, jaké nové výzvy a nová rizika přinesl pro vybrané oblasti sociální práce a místní státní správy a samosprávy prudký rozvoj PZ na Rychnovsku v posledních letech. Konkrétně s čím se vybraní informanti setkávali, čemu museli čelit a případně jak nové nastalé situace řešili, a to především při výkonu své práce, ale také jak celou tuto problematiku vnímají globálně. Samotný výzkum tedy odkryje i všeobecné dopady, které tento prudký rozvoj v posledních letech v našem regionu způsobil. Jelikož je toto téma velice obsáhlé, zaměřeno je především na dvě vybrané oblasti, kterými je rodina a bydlení.

Co se týče samotné hlavní výzkumné otázky, tak novými výzvami chci odhalit to pozitivní, s čím se vybraní informanti setkali a novými riziky naopak to negativní, čemu museli čelit.

Hlavní výzkumná otázka: Jaké nové výzvy a nová rizika přinesl pro vybrané oblasti sociální práce a místní státní správy a samosprávy prudký rozvoj průmyslové zóny Solnice – Kvasiny na Rychnovsku?

6.3 Dílčí cíle

Hlavní cíl je rozdělen na dílčí cíle, které jsou vytyčeny tak, aby jejich prostřednictvím byla zodpovězena hlavní výzkumná otázka. Dílčí cíle mají za úkol zjistit konkrétní pozitivní a negativní změny způsobené vlivem prudkého rozvoje PZ na Rychnovsku v mnou vybraných dotčených oblastech, zjistit jak se k nastalé situaci v regionu postavily subjekty působící v PZ, konkrétně jakou formou tyto subjekty region podpořily, zda je aktuální situace v regionu v důsledku negativních dopadů stabilizovaná a co se v důsledku nastalých negativních změn dalo udělat jinak, a také jaké konkrétní subjekty mohly pomoci předejít negativním dopadům nebo se na ně alespoň mohly pomoci dopředu připravit.

DC1: Zjistit k jakým pozitivním změnám vlivem rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny ve vybraných oblastech sociální práce a místní státní správy a samosprávy došlo.

Cílem této dílčí otázky je zjistit k jakým konkrétním pozitivním změnám došlo v důsledku prudkého rozvoje PZ na Rychnovsku v posledních letech z pohledu vybraných sociálních pracovníků a dalších odborných pracovníků místní státní správy a samosprávy, kteří se s touto problematikou dnes a denně setkávají, proto ji také mohou hodnotit. Jde především o to, jak tyto změny vybraní informanti z dotčených oblastí vnímají, a to nejen z pohledu výkonu své práce, tedy s čím se přímo na svém pracovišti setkávají, ale i jak celou tuto problematiku vnímají globálně, aby byly odkryty všeobecné pozitivní dopady na region Rychnovsko.

DC2: Zjistit k jakým negativním změnám vlivem rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny ve vybraných oblastech sociální práce a místní státní správy a samosprávy došlo.

Cílem této dílčí otázky je zjistit k jakým konkrétním negativním změnám došlo v důsledku prudkého rozvoje PZ na Rychnovsku v posledních letech z pohledu vybraných sociálních pracovníků a dalších odborných pracovníků místní státní správy a samosprávy, kteří se s touto problematikou dnes a denně setkávají, proto ji také mohou

hodnotit. Jde především o to, jak tyto změny vybraní informanti z dotčených oblastí vnímají, a to nejen z pohledu výkonu své práce, tedy s čím se přímo na svém pracovišti setkávají, ale i jak celou tuto problematiku vnímají globálně, aby byly odkryty všeobecné negativní dopady na region Rychnovsko.

DC3: Zjistit, zda byla ze strany podnikatelských subjektů působících v průmyslové zóně poskytnuta nějaká podpora pro snazší zvládnutí nastalých změn (např. finanční podpora, organizace volnočasových aktivit apod.).

Cílem této dílčí otázky je zjistit, jak se k nastalým změnám z pohledu vybraných informantů, stavěly samotné subjekty, které v PZ působí. Jde především o to, jakým konkrétním způsobem region podpořily např. prostřednictvím financování nějaké konkrétní oblasti, realizací volnočasových aktivit, podporou společenského a kulturního života v regionu atd. Konkrétními subjekty jsou myšleny firmy, které v průmyslové zóně Solnice – Kvasiny působí.

DC4: Zanalyzovat, zda je situace v regionu v současné době stabilizovaná.

Cílem této dílčí otázky je zjistit, zda vybraní informanti považují stávající situaci v regionu za stabilizovanou. Tím je myšleno to, že pokud porovnájí situaci v regionu před zavedením atypického směnného systému v kvasinské automobilce, ke kterému došlo k 01. 01. 2017, a který byl zároveň doprovázen masivním přílivem nových zaměstnanců za prací, s aktuální situací v regionu, čímž je myšleno období, kdy byl tento výzkum prováděn, tedy listopad 2019 až leden 2020, tak mohou říci, že jsou problémy, které především na samotném začátku tohoto prudkého rozvoje PZ náš region provázely, již vyřešeny nebo se na jejich odstranění alespoň průběžně pracuje.

DC5: Zjistit, co se v důsledku nastalých negativních změn dalo udělat jinak.

Cílem této dílčí otázky je zjistit, co se v důsledku nastalých negativních změn spojených s prudkým rozvojem PZ dalo s odstupem času udělat podle informantů jinak, čemu se dalo předejít a případně na co se dalo dopředu připravit, což je vzhledem k tomu, že samotný rozvoj PZ trvá již několik let, pro informanti reálné posoudit. Zároveň by ze svého pohledu měli určit, které konkrétní subjekty mohly udělat něco jinak, případně se více v nastalé situaci angažovat. Např. zda se na kritickou bytovou situaci měl dopředu připravit stát, prostřednictvím včasné výstavby bytů, zda dotčená města a obce měla dříve podchytit situaci a zajistit dostatek policejních hlídek, nebo zda mohla být lepší komunikace mezi všemi zainteresovanými subjekty od nejvyšší instance až po ty

nejnižší apod. Dalším cílem této výzkumné otázky a především důvodem, proč byla i do samotného výzkumu zařazena je to, aby odpovědi informantů posloužily všem, kterých by se podobná problematika mohla do budoucna dotknout. Výsledky výzkumu by měl být jakýmsi vodítkem, čemu se vyhnout a co řešit prioritně.

Níže uvedená tabulka znázorňuje dílčí cíle, a jakou výzkumnou technikou budou dílčí cíle zjišťovány. Dále jsou zde uvedeny zdroje, pomocí nichž budou informace zjišťovány a přehled tazatelských otázek.

6.4 Tabulka transformačních kroků

Tabulka č. 1: Tabulka transformačních kroků

Dílčí cíl	Výzkumná technika	Zdroj zjištění	Tazatelské otázky
DC1 - Zjistit k jakým pozitivním změnám vlivem rozvoje průmyslové zóny Solnice - Kvasiny ve vybraných oblastech sociální práce a místní státní správy a samosprávy došlo.	polostrukturované interview	sociální pracovníci OSPODU, sociální pracovníci na městech a obcích, sociální pracovníce občanské poradny, pracovníce odboru správy majetku, pracovníce koordinačního centra pro cizince, místostarostka, ředitel DDM	K jakým konkrétním pozitivním změnám v důsledku prudkého rozvoje průmyslové zóny Solnice - Kvasiny v posledních letech (2017 - 2019) došlo?
DC2 - Zjistit k jakým negativním změnám vlivem rozvoje průmyslové zóny Solnice - Kvasiny ve vybraných oblastech sociální práce a místní státní správy a samosprávy došlo.	polostrukturované interview	sociální pracovníci OSPODU, sociální pracovníci na městech a obcích, sociální pracovníce občanské poradny, pracovníce odboru správy majetku,	K jakým konkrétním negativním změnám v důsledku prudkého rozvoje průmyslové zóny Solnice - Kvasiny v posledních letech (2017 - 2019) došlo?

		pracovnice koordinálního centra pro cizince, místostarostka, ředitel DDM	
DC3 - Zjistit, zda byla ze strany podnikatelských subjektů působících v průmyslové zóně poskytnuta nějaká podpora pro snazší zvládnutí nastalých změn. (např. formou finanční podpory, organizace volnočasových aktivit apod.)	polostrukturované interview	sociální pracovníci OSPODU, sociální pracovníci na městech a obcích, sociální pracovníci občanské poradny, pracovníci odboru správy majetku, pracovníci koordinálního centra pro cizince, místostarostka, ředitel DDM	Jaká opatření z Vašeho pohledu zavedly podnikatelské subjekty působící v průmyslové zóně pro snazší zvládnutí nastalých změn? (např. finanční podpora vybraných oblastí, organizace volnočasových aktivit apod.)
DC4 - Zanalyzovat, zda je situace v regionu v současné době stabilizovaná.	polostrukturované interview	sociální pracovníci OSPODU, sociální pracovníci na městech a obcích, sociální pracovníci občanské poradny, pracovníci odboru správy majetku, pracovníci koordinálního centra pro cizince, místostarostka, ředitel DDM	Považujete v současné době situaci v regionu za stabilizovanou ?

DC5 - Zjistit, co se v důsledku nastalých negativních změn dalo udělat jinak.	polostrukturované interview	sociální pracovníci OSPODU, sociální pracovníci na městech a obcích, sociální pracovnice občanské poradny,	Co se podle Vás, v důsledku negativních změn, dalo s odstupem času udělat jinak (čemu se dalo předejít/na co se dalo dopředu připravit)?
		pracovnice odboru správy majetku, pracovnice koordinálního centra pro cizince, místostarostka, ředitel DDM	Jaké konkrétní subjekty, v důsledku negativních změn, mohly udělat něco jinak? (např. stát, kraj, město/obec atd.)

6.5 Charakteristika výzkumného souboru

Zkoumaným souborem mého výzkumu jsou sociální pracovníci a odborní pracovníci z oblasti státní správy a samosprávy na Rychnovsku, Kostelecku a Vamberecku. Jedná se o odborníky, kteří se s dopady rozvoje PZ v rámci své práce setkávají a zároveň mají všeobecný přehled nejen o této problematice, ale i o rychnovském regionu a dobře znají místní síť služeb.

Informanty jsem vybírala pečlivě a celkem dlouho tak, aby k dané problematice měli co říct, a to jednak ze své pracovní pozice, tak i z pozice občana, který dokáže porovnat aktuální situaci v regionu s tím, jaká byla situace dříve před masivním přílivem nových lidí za prací do PZ. Zároveň pro mě bylo důležité, aby měli co říct k problematice rodina nebo bydlení v souvislosti s dopady rozvoje PZ na tyto dvě oblasti. Vzhledem k těmto podmínkám, jsem již několik měsíců dopředu mapovala, kdo by byl pro můj výzkum vhodným informantem. K tomu mi velmi pomohl předvýzkum, na základě, kterého jsem přes vybrané osoby sháněla vhodné informanty, a ti, kteří se mi pro můj výzkum zdáli jako nejvhodnější jsem postupně začala oslovovat.

Některým jsem dopředu napsala e-mail, do kterého jsem uvedla, kdo jsem a co je mým cílem, s tím, že pokud budou mít zájem se mnou udělat rozhovor, tak ať navrhnou termín, který bude takovou informativní schůzkou, kde jim vše blíže vysvětlím. Do přílohy e-mailu jsem zároveň vložila výzkumné otázky, na které bych od nich chtěla odpovědět. Pro tyto účely jsem měla připravený speciální soubor, který na jedné straně popisoval samotný výzkum vč. toho, co je jeho cílem, a na straně druhé byly uvedeny konkrétní výzkumné otázky, **viz příloha C**.

Tím, že jsem ještě před samotným rozhovorem žádala informanty o informativní schůzku, vytvářela jsem jim tím prostor na to, aby se potom, co jim vše více přiblížím, ještě mohli rozhodnout, zda do toho chtějí jít nebo ne. I když byl e-mail napsán jasně, mohlo i tak dojít k nějakému nedorozumění nebo nepochopení, které jsem si právě na té informativní schůzce chtěla s informanty vyjasnit.

Za informanty, které znám osobně nebo jsem jim byla mými známými doporučena, jsem zašla bez předchozí e-mailové korespondence, což bylo samozřejmě daleko jednodušší než to vše vysvětlovat po e-mailu.

Na informativních schůzkách jsem celý svůj výzkum informantům přiblížila, předložila jsem jim výzkumné otázky, které jsem raději ještě jednou vysvětlila a domluvila si s nimi oficiální termín pro polostrukturované interview. Aby s tím dopředu počítali, upozornila jsem je i na to, že bude celý rozhovor nahráván na diktafon.

Původně jsem počítala s tím, že informantů bude 5 - 6 osob, ale nakonec jsem skončila na počtu 9. S tím, že celkem bylo osob 10, ale s ohledem na to, že jeden z rozhovorů se konal na stejném pracovišti a informantky se vzájemně doplňovaly, výsledek z toho jsem sloučila do jednoho rozhovoru.

Někteří mnou oslovení bohužel ani na opakované výzvy nebo prosby mých známých nereagovali, takže i přesto, že jsem o rozhovor s nimi pro účely mého výzkumu velmi stála, nezdařilo se.

Abych zajistila anonymitu všem mým informantům, označila jsem každého z nich zkratkou od I1 až po I9.

Tabulka č. 2: Tabulka přehledu informantů

Informant/ka	Pracovní pozice	Počet let praxe	Datum realizace rozhovoru / délka rozhovoru
I1	referentka a sociální pracovnice / sociální oddělení	10 let	27. 11. 2019 / 45 minut
I2	referentka / odbor sociálních věcí / sociálně - právní ochrana dětí	8 let	04. 12. 2019 / 25 minut
I3	vedoucí a sociální pracovnice	12 let	09. 12. 2019 / 22 minut
I4	vedoucí oddělení SPOD / odbor sociálních věcí / oddělení SPOD	14 let	10. 12. 2019 / 16 minut
I5	referentky odboru správy nemovitostí	20 let	16. 12. 2019 / 30 minut
I6	vedoucí odboru sociálních věcí	25 let	16. 12. 2019 / 20 minut
I7	místostarostka	10 let	18. 12. 2019 / 20 minut
I8	referentka a starostka	1 rok	19. 12. 2019 / 50 minut
I9	ředitel	22 let	09. 12. 2019 (informativní rozhovor) / 22. 01. 2020 (písemné zpracování výzkumných otázek)

6.6 Popis organizace a průběh výzkumu

Před samotným zahájením výzkumného šetření jsem provedla předvýzkum. Podle Dismana „*se předvýzkum provádí na malém vzorku cílové populace a je testem nástrojů, které ve výzkumu hodláme použít.*“ Dále podle Dismana platí, že „*předvýzkum by měl být nedílnou součástí každé výzkumné akce.*“ (Disman, 2002, s. 122).

Předvýzkumu jsem realizovala především proto, že jeho cílem bylo zjistit, zda budou výzkumné otázky pro informanty srozumitelné a také proto, abych si zmapovala, s kým udělat rozhovory pro samotný výzkum. Proto jsem si do předvýzkumu vybírala takové osoby, o kterých jsem věděla, že by mi mohli doporučit vhodné informanty pro můj konečný výzkum, což se potvrdilo, a proto jsem začala tyto doporučené informanty průběžně oslovovat.

V této fázi oslovování možných informantů pro můj konečný výzkum se mi několikrát stalo, že ti, kteří se zpočátku jeví jako ideální, mi tuto domněnku vyvrátili. Šlo např. o NZDM v Rychnově nad Kněžnou, kde se ukázalo, že pracují s takovou cílovou skupinou, které se dopady PZ nikterak nedotýkají. Někteří oslovení zase rozhovor odmítli zrovna, nebo na zaslané e-maily s žádostí o rozhovor vč. informativní schůzky, nereagovali vůbec. Proto konečný výzkum neprobíhal na všech místech, kde jsem si původně myslela, že realizován bude.

Jednu osobu, která byla součástí předvýzkumu, jsem nakonec zařadila i mezi konečné informanty mého výzkumu, protože mi poskytla řadu cenných a hlavně zajímavých informací, a zároveň mě přivedla k tomu, abych některé otázky pro výzkum trochu upravila. Jak samotný předvýzkum s touto osobou, tak i konečný výzkum pokaždé přinesl nové poznatky. Také jsem se ve fázi předvýzkumu setkala s osobou, díky které jsem se rozhodla i pro dílčí cíl č. 5 a opět jsem trochu pozměnila, resp. lépe zformulovala některé tazatelské otázky. Předvýzkum probíhal od srpna 2019 do října 2019, během kterého jsem si na základě předchozích souhlasů, zvolila konečné informanty pro můj výzkum a naplánovala jsem si s nimi konkrétní datum a čas oficiálního rozhovoru. Tím byl ukončen předvýzkum a začala tak realizace konečného výzkumu.

Samotný výzkum tedy započal v listopadu 2019 a ukončen byl v lednu 2020, kdy jsem od posledního informanta obdržela zpracované písemné odpovědi k výzkumným otázkám.

Rozhovory s informanty probíhali v jejich přirozeném prostředí, kterým byla jejich kancelář. Při realizaci každého rozhovoru jsme s informanty byli vždy sami, což bylo obrovskou výhodou. Samotnému rozhovoru, tak předcházelo i počáteční zdvořilostní povídání na různá témata, což napomohlo k navození příjemné atmosféry. Svou roli určitě sehrálo i období, ve kterém se rozhovory realizovaly, protože velká část z nich probíhala ještě před Vánoce, a i přesto, že je to období hektické, na rozhovorech se to projevilo pozitivně.

Vzhledem k tomu, že se všemi konečnými informanty proběhla dopředu informativní schůzka, věděli tak, jak bude samotný rozhovor probíhat. Ale i tak jsem na samém začátku rozhovoru ještě jednou vše zopakovala a opět zdůraznila, že rozhovory jsou anonymní a pro účely lepšího zpracování získaných dat, budou nahrávány na diktafon. Co se týče diktafonu, setkávala jsem se dost často s tím, že informantům nebyl zpočátku vůbec příjemný, avšak počáteční stud byl vždy překonán a pak už vše probíhalo bez problému. Co se týče tazatelských otázek, raději jsem každou z nich při samotných rozhovorech opět stručně vysvětlila, aby bylo jasné, na co se ptám, a co je cílem každé konkrétní otázky.

Celkem jsem realizovala devět rozhovorů, ale s deseti osobami. Jeden z rozhovorů se totiž konal na pracovišti, kde se dvě informantky, které dělají podobnou práci, vzájemně doplňovaly, takže výsledek jsem sloučila do jednoho rozhovoru. S jedním z informantů proběhl, jak rozhovor, tak i písemné zpracování odpovědí na mé výzkumné otázky. To bylo z toho důvodu, že informativní schůzka byla následně pojata, jako rozhovor, ale jelikož jsem u sebe neměla diktafon a dělala jsem si jen poznámky, na závěr jsem tohoto informanta poprosila o písemné zpracování odpovědí, s čímž souhlasil, takže do výzkumu pak byly zahrnuty kompletně všechny získané informace.

Po uskutečnění všech rozhovorů, jsem započala s analýzou a následným kódováním získaných dat, což bylo samo o sobě daleko náročnější, než realizace samotných rozhovorů.

6.7 Způsob analýzy získaných dat a jejich kódování

„Kódování představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a opět složeny novými způsoby“ (Strauss et al., 1999, s. 39). Analýza dat v zakotvené teorii se skládá ze tří hlavních typů kódování, přičemž já jsem pro svoji práci využila tzv. otevřené kódování. *„Otevřené kódování je část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů“* (Strauss et al., 1999, s. 40 - 43).

Pro ještě bližší přiblížení celé mé analýzy a kódování získaných dat uvedu přesný postup. Všechny rozhovory byly nahrávány na diktafon. Zároveň jsem měla na papíře pro všechny informanty vytištěné tazatelské otázky. Takto vytištěné otázky jsem u sebe měla i já, přičemž jsem si k jednotlivým otázkám v průběhu rozhovoru psala svoje další poznámky. Po uskutečnění každého rozhovoru jsem si celý rozhovor znovu přehrála a zpracovala ho do přehledného souboru, kde byli jednotlivé tazatelské otázky, a připsala jsem k tomu i své poznámky. Pro ještě lepší přehled byla každá tazatelská otázka označena nějakou barvou. Když byly všechny rozhovory takto zpracovány, připravila jsem si nový soubor, kde jsem vždy ke každé tazatelské otázce nakopírovala to, co uvedli jednotliví informanti v každém z rozhovorů, a z toho pak vybrala to, na čem se všichni shodli. Dále jsem roztřídila ostatní odpovědi, které se v ničem neshodovaly a byly ojedinělé.

Na základě tohoto mnou vytvořeného sumarizačního souboru jsem zpracovala jednotlivé dílčí otázky a jejich výsledek shrnula do závěru. To, co není uvedeno v závěru, jsem zahrnula do kapitoly diskuse.

Při interpretaci zjištěných poznatků jsem to, na čem se všichni informanti shodli zcela, nebo z velké části zformulovala do vlastní interpretace a ojedinělé odpovědi jsem citovala přesně nebo z části.

6.8 Etická rizika a rizika zvolené výzkumné strategie

Na úplném začátku tohoto výzkumu bych ještě s jistotou tvrdila, že žádná etická rizika neshledávám. Byla jsem o tom vlastně přesvědčena ještě nedávno. Případná etická dilemata se totiž začala objevovat až v průběhu samotných rozhovorů a přivedli mě na ně samotní informanti.

Někteří totiž nemohli pochopit to, že když dělám v jedné z největších firem, která v PZ působí, proč se vůbec pouštím do takového výzkumu, který bude odkrývat i negativní dopady. Na reakce tohoto typu jsem vždy argumentovala tím, že tento výzkum dělám pouze s dobrým úmyslem, jehož výsledky mají přinést určitá doporučení a mají být zajímavé především pro čtenáře, kteří se někdy rozhodnout tuto práci číst. Už právě proto, že v jedné z největších firem působících v PZ pracuji, mohu posoudit celou problematiku z více stran, jak z pozice občana, tak i z pozice pracovníka PZ. Jako lidé, totiž hledáme to negativní, i na tom pozitivním, proto jsem chtěla odkrýt obě strany mince.

Riziko zvolené výzkumné strategie vidím především v tom, že rozhovory pro kvalitativní výzkum budu dělat úplně poprvé. Každý takový rozhovor je už sám o sobě umění i věda zároveň, a aby to alespoň částečně splnilo má stanovená očekávání, chce to cvik, proto jdu touto zvolenou výzkumnou strategií do určitého rizika, což je na druhou stranu i částečnou výzvou. Toto riziko jsem se rozhodla eliminovat prostřednictvím realizace pilotního výzkumu, na kterém jsem testovala jednak srozumitelnost výzkumných otázek pro informanty a také samotný průběh rozhovoru vč. práce s diktafonem. Celý tento pilotní projekt se osvědčil a byl pro mě velikým přínosem.

Jako další riziko této zvolené výzkumné strategie vidím i to, že je to časově náročné, a to nejen samotný sběr dat, ale i jejich analýza. Je tedy potřeba si vše správně rozplánovat a s výzkumem začít co nejdříve je to možné. Rizikem je také i samotné kódování nasbíraných dat, protože výsledky celého výzkumu jsou závislé především na informacích získaných od informantů, ale právě i na výzkumníkovi, který kóduje tato nasbíraná data, a ta si kóduje podle toho, jak sám uzná za vhodné, což pak určí konečné výsledky výzkumu. Je tedy možné, že si některé informace vyloží jinak, než bylo informanty myšleno nebo, že něco důležitého opomene.

Dalším případným rizikem může být i odmítnutí informantů nebo to, že od nich není žádná zpětná vazba. S tím jsem se ve svém výzkumu nejednou setkala, a proto jsem požádala o pomoc jednu bývalou kolegyni. Vybrané informanty oslovila a požádala je, zda by se mnou spolupracovali. Na základě toho se mi od nich pozitivní zpětné vazby nakonec dostalo a za to jsem jí nesmírně vděčná.

7 Analýza a interpretace dosažených výsledků

V této kapitole empirické části bakalářské práce jsou interpretovány dosažené výsledky výzkumu. Výsledky pro výzkum jsou získány kvalitativní výzkumnou strategií, konkrétně prostřednictvím polostrukturovaného interview s informanty, kteří odpovídají na připravené otázky, přičemž se během rozhovoru mohou od těchto otázek odklonit, a zabývat se tím, co je pro ně důležité. Jednotlivé podkapitoly jsou vlastně zpracované jednotlivé dílčí cíle, které v závěru odpoví na hlavní výzkumnou otázku. V rámci jednotlivých podkapitol jsou rozebrány odpovědi informantů a v některých případech jsou uvedeny i přesně citované odpovědi informantů. Citovat všechny odpovědi informantů není na místě, protože ve spoustě odpovědí se shodují. Přesná citace je uvedena jen tehdy, pokud je odpověď nějak specifická nebo se liší od ostatních odpovědí, na kterých se shodla většina informantů. Odpovědi, na kterých se shodla většina informantů, jsem zformulovala do mé vlastní interpretace.

7.1 Dílčí cíl 1: Zjistit, k jakým pozitivním změnám vlivem rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny ve vybraných oblastech sociální práce a místní státní správy a samosprávy došlo.

Touto dílčí otázkou jsem se snažila zjistit, k jakým konkrétním pozitivním změnám v důsledku prudkého rozvoje PZ na Rychnovsku v posledních letech došlo, a to z pohledu vybraných sociálních pracovníků a dalších odborných pracovníků místní státní správy a samosprávy, kteří se s touto problematikou dnes a denně setkávají, proto ji také mohou adekvátně hodnotit. Jde především o to, jak tyto změny vybraní informanti z dotčených oblastí vnímají, a to nejen z pohledu výkonu své práce, tedy s čím se přímo na svém pracovišti setkávají, ale i jak celou tuto problematiku vnímají globálně, aby byly odkryty všeobecné pozitivní dopady na region Rychnovsko, zejména pak dopady týkající se rodiny a bydlení.

Všichni informanti se shodovali, že jedním z velkých pozitiv vyplývajících z prudkého rozvoje PZ na Rychnovsku jsou finance resp. vysoké mzdy, které si zaměstnanci v PZ vydělávají. To se pak odráží v mnoha dalších odvětvích, ke kterým se postupně dostanu. Dalším bodem, na kterém se všichni informanti shodli, je plná zaměstnanost. V našem regionu je díky PZ téměř nulová nezaměstnanost, což nám zaručuje i jednu z prvních

příček v celé České republice. Informanti zároveň dodávali, že dnes už nepracují opravdu jen ti, kteří z nějakého důvodu nemohou nebo ti, co prostě pracovat nechtějí. Všichni informanti se dále shodli na celkovém rozvoji regionu vč. rozvoje ekonomiky a na podpoře ze strany Škoda Auto a.s., čemuž se budu detailněji věnovat v dílčí otázce č. 3. Toto všechno jde ruku v ruce s již výše zmíněnými financemi, které zde v regionu jsou a s téměř nulovou nezaměstnaností. Všichni dotazovaní informanti, kteří vykonávají práci sociálního pracovníka, se shodli na tom, že největším pozitivním dopadem je nezávislost lidí na sociálním systému. Jako ukázkový příklad všichni uvedli dávky hmotné nouze, tedy příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc. Dávky hmotné nouze jsou zde v regionu vypláceny už jen minimálnímu počtu osob. Dále se všichni informanti na pozici sociálních pracovníků shodli na nárůstu výživného, což je podle nich jednoznačně důsledkem vysokých mezd. Pak už se odpovědi informantů lišili, především podle toho, jakou konkrétní práci vykonávají a jaké mají osobní zkušenosti. Velký počet informantů se ještě shodl v odpovědi, že v tomto regionu došlo v posledních letech ke zvýšení životní úrovně, s výjimkou informantů (I2) a (I9) a v odpovědi, že došlo k rozvoji nabídky služeb, což podle informantů spočívá především v nárůstu obchodů, a to nejen těch větších obchodních řetězců, ale i těch menších prodejců. Dávali to do souvislosti s velkou kupní silou, o kterou tu není nouze, proto se tu užíví jak velké obchodní řetězce, tak i malí prodejci. Tuto odpověď nezmínili pouze informanti (I2), (I3) a (I6). Pak zde byli informanti, konkrétně (I1), (I3) a (I7), kteří jako pozitivní dopad vnímají nárůst policejních hlídek a posílení kamerového systému. Nárůst policejních hlídek vnímají především v dopravě. Dále to rozvádějí na konkrétních příkladech např. zavedení cizinecké policie v Solnici, strážníci, kteří stojí každé ráno a odpoledne u škol a hlídají bezpečný přechod dětí na přechodech pro chodce a vůbec na celkové bezpečnosti dětí. Jako pozitivní je také některými informanty vnímáno zavedení Koordinačního centra pro cizince, konkrétně to uvedli informanti (I6), (I7) a (I8). Vzniku Koordinačního centra pro cizince se budu blíže věnovat v dílčí otázce č. 4. V souvislosti s pozitivními dopady se objevili i odpovědi, které vždy zmínil pouze jeden informant. Jedná se o plošný nárůst mezd ve všech odvětvích a rozšíření nabídky volnočasových aktivit pro děti, což uvedl informant (I1). Rozšíření zdravotnických služeb, které uvedl informant (I7) a nárůst obyvatel v podobě nových

mladých rodin s dětmi, což zmínil informant (I3). Zde bych chtěla podotknout, že všichni ostatní informanti uvádí nárůst obyvatel v negativních dopadech, což spojují především s nárůstem pohybu cizích osob, převážně cizinců. Jako poslední zmíněný pozitivní dopad vidí informant (I6) rozvoj bytového fondu. Všichni ostatní informanti se však k otázce bydlení vyjadřovali v souvislosti s negativními dopady.

Dílčí závěr: Na základě provedených rozhovorů jsem zjistila, že **jako pozitivní dopady** rozvoje PZ řadí informanti jednoznačně **téměř nulovou nezaměstnanost** a s tím spojené **finance v celém regionu**. Z pohledu všech informantů a především z pohledu sociálních pracovníků přinášejí finance větší příjmy do rozpočtu celé rodiny, což jde ruku v ruce s větší psychickou pohodou, protože rodinu netíží nedostatek financí, a to samozřejmě pociťují i děti. Pokud některý z rodičů přijde o zaměstnání, je velkým pozitivem, že práce zde v regionu je, a není problémem sehnat si práci jinou. Tudíž se rodiny tak snadno nedostanou do existenčních problémů. Z pohledu sociálních pracovníků je velmi pozitivně vnímána nezávislost lidí na sociálním systému, především v podobě pobírání dávek hmotné nouze. Pokud se lidé dostanou do nějaké nepříznivé životní situace, jsou schopni spoustu věcí řešit sami svými vlastními silami a nevyhledávají tak často pomoc sociálního pracovníka. Tím, že **lidé nejsou tolik závislí na pomoci sociálního pracovníka a na sociálním systému, jako takovém**, odpadla sociálním pracovníkům spousta práce, to však neznamená, že by teď neměli co dělat. Právě naopak, mohou se věnovat spoustě jiným činnostem, na které třeba v minulosti nebylo tolik času. Navíc je velkým plusem pro sociálního pracovníka i to, že ve velké spoustě případů má vždy co nabídnout díky široké nabídce pracovních příležitostí, proto se pak některé problémy v rodinách dají řešit snáz.

Jako pozitivum je vnímána i **široká nabídka služeb a celkový rozvoj ekonomiky**, tedy i **životní úroveň obyvatel**. Je znát, že se tu staví, rekonstruuje a investuje, což rozvíjí např. sektor stavebnictví či bankovníctví a podporuje to velké i malé podnikatele. V důsledku toho došlo v posledních zhruba třech letech i k nárůstu mezd v jiných profesích, např. co se týká prodavaček, uklízeček, hospodských, kuchařů apod. Tím, že je tu kvůli PZ velká konkurence, museli někteří zaměstnavatelé přistoupit ke kroku, který spočíval právě v **nárůstu mezd**, aby o své zaměstnance nepřišli. Ti totiž dost často, zejména na začátku prudkého rozvoje PZ, právě za

vidinou většího výdělku, odcházeli pracovat do PZ. Tento krok v podobě nárůstu mezd si však nemohli dovolit všichni. Samotný nárůst policejních hlídek je také vnímán pozitivně, pravdou ale je, že než k tomu došlo, chvíli to trvalo.

Co se týká výše zmiňovaných dopadů, kterými jsou **zaměstnanost a finance**, právě sociální pracovníci moc dobře vědí, že pokud rodina nemá dostatek financí, tak problémy v rodině narůstají a negativně se to v závěru podepisuje především na dětech. Proto i přesto, že se všichni informanti v rozhovorech zmiňovali o tom, že finance mají pozitivní i negativní stránku, je potřeba se vždy zamyslet nad tím, co je pro rodinu horší. Jestli to, že se rodina potýká s existenčními problémy nebo to, že rodiče na své děti nemají kvůli práci čas a své děti uplácí penězi nebo movitými věcmi, a tím, že na ně nemají tolik času, tak se z této situace snaží všemožně vykoupit. Peníze bohužel nenahradí čas věnovaný dítěti a jejich lásku si penězi nekoupíme. Každá mince má vždy dvě strany, a v tomto případě doslova.

7.2 Dílčí cíl 2: Zjistit, k jakým negativním změnám vlivem rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny ve vybraných oblastech sociální práce a místní státní správy a samosprávy došlo.

Touto dílčí otázkou jsem se snažila zjistit, k jakým konkrétním negativním změnám v důsledku prudkého rozvoje PZ na Rychnovsku v posledních letech došlo, a to z pohledu vybraných sociálních pracovníků a dalších odborných pracovníků místní státní správy a samosprávy, kteří se s touto problematikou dnes a denně setkávají, proto ji také mohou adekvátně hodnotit. Jde především o to, jak tyto změny vybraní informanti z dotčených oblastí vnímají, a to nejen z pohledu výkonu své práce, tedy s čím se přímo na svém pracovišti setkávají, ale i jak celou tuto problematiku vnímají globálně, aby byly odkryty všeobecné negativní dopady na region Rychnovsko, zejména pak dopady týkající se rodiny a bydlení.

Všichni informanti, s výjimkou jednoho, který má na tuto problematiku naprosto odlišný názor, se jednoznačně shodli, že největším negativním dopadem v důsledku prudkého rozvoje PZ je problematika bydlení. S tímto názorem se neztotožňuje pouze informant (I6). Všichni ostatní zmiňují nedostatek bytů vč. těch městských či obecních, drahé a tím nedostupné bydlení, extrémně narůstající nájemné, výpovědi z nájemních bytů v důsledku prudce rostoucích cen za nájem, na které každý nedosáhne a neustále se

zvysující kauce za bydlení. Sociální pracovníci a pracovníci správy majetku se shodli, že problémy s bydlením řeší se svými klienty takřka denně a jelikož je bytová situace kritická napříč celou republikou, nemají kompetentní pracovníci v problematice bydlení svými klientům jak pomoci. Informanti tento problém přirovnávají k začarovanému kruhu, protože situaci s nedostatkem bydlení nemají jak řešit. Naprosto všichni informanti zmínili jako negativní dopad finance. Ne však proto, že by bylo špatně, že lidé mají peníze, což se pozitivně odráží i v celém regionu, ale zmiňují to v souvislosti s finanční negramotností, jejímž důsledkem jsou pak dluhové pasti, protože spousta lidí, převážně těch, kteří pracují v PZ, mají nastavené hypotéky a další půjčky na extrémní mzdy, a tito lidé většinou ani nedomýšlí následky, které by nastaly, v případě neschopnosti tyto hypotéky a půjčky splácet, ať už z jakéhokoli důvodu. Informanti konkrétně uvádějí *„lidé se zadlužují, zbytečně utrácí, nespoří si a vůbec nemyslí na to, že by mohly nastat horší časy.“* Jako další negativní dopad, na kterém se všichni informanti shodují, je možné riziko konce atypického směnného systému, ve kterém směnují pracovníci kvasinské automobilky. Jeho možný konec v důsledku případného rapidního poklesu výroby vozů by byl pro celý region velmi kritický a odstartovalo by to celou řadu problémů, což si právě sociální pracovníci moc dobře uvědomují, protože lidé v krizi by začali vyhledávat právě je. Zároveň ve spojitosti s koncem atypického systému se informanti shodují na tom, že v našem regionu, možná víc než kde jinde převládá v podvědomí lidí určitý strach, ale týká se to pouze těch lidí, kteří dokážou domýšlet důsledky, které by právě konec tohoto systému doprovázel. Posledním bodem, na kterém se informanti shodli, je náročnost atypického směnného systému, a celkově směnných systémů, ať už jde o dvou směnných či třisměnný směnný systém. Informanti se shodují, že na lidech je to znát jak po fyzické, tak i psychické stránce. Lidé jsou prostě více unavení, což souvisí i s dalším bodem, na kterém se shodli všichni informanti, kteří pracují s rodinami, a to je nadužívání léků, a to především stimulantů či různých prostředků na povzbuzení organismu. Problémem v této souvislosti je fakt, že děti pak k těmto lékům mají volný přístup. Informanti z OSPODU se shodli, že u rodin, kde mají na starosti úpravu styku, a jeden či oba partneři pracují v atypickém směnném systému, je problém nastavit střídavou péči tak, aby pasovala na tento sám o sobě specifický systém. Je zde velký problém v něm najít určitou pravidelnost, takže najít pak nějaké vhodné východisko pro oba partnery a nastavit pravidelný styk třeba 1x za 14 dní o víkendu je prakticky nemožné, takže sociální pracovníci pak musí vymýšlet různé varianty, aby byli spokojené obě strany a hlavně, aby to co nejméně uškodilo

dětem. Všichni informanti, kteří pracují s rodinami, se shodli, že 18ti směnný systém nepřispívá harmonickému rodinnému životu a rodiny to určitým způsobem narušuje. A to se netýká pouze českých pracovníků, ale od informanta (I8) mám potvrzeno, že rodinné problémy řeší i polští pracovníci. Někteří už kvůli tomu dokonce i ukončili práci v atypickém směnném systému a našli si raději práci přímo v Polsku. Informantka (I2) k tomuto bodu zase potvrdila, že *„kvůli práci ve směnném systému zůstávají doma sami přes noc i maličké děti“* a zároveň dodává, že *„rodiče se o své děti bohužel začínají starat až v okamžiku, kdy se rodina rozpadne, pak se totiž nastaví střídavá péče a začne to fungovat.“* V souvislosti s tím uvedli informanti (I2) a (I9), že kvůli atypickému směnnému systému dochází více než kdy dříve k partnerským krizím. Konkrétně uvádí, že *„partneři se kvůli dětem střídají na směny, doma se tedy skoro vůbec nepotkají, a proto si dost často najdou v práci nového partnera, a tím pak dojde k rozpadu původní rodiny.“* Naproti tomu ostatní informanti uvádějí, že *„rodiny, které z nějakého důvodu nefungovali už dříve, nebudou fungovat ani teď, takže důvodem nastalých rodinných problémů není atypický směnný systém.“* Konkrétně informant (I1) uvedl, že *„rodiny, které fungovali dříve, budou fungovat i teď, a atypickému směnnému systému se přizpůsobí tak, aby to fungovalo.“* Dále všichni informanti, s výjimkou informanta (I3) a (I7) uvádějí, že mají problém motivovat děti, a to především v oblasti vzdělávání. Děti totiž velmi dobře vnímají fakt, že i lidé, kteří jsou vyučeni nebo mají jen základní vzdělání, si jsou schopni vydělat díky PZ pěkné peníze, takže sociální pracovníci potvrzují, že se s tím setkávají přímo v praxi. Někteří informanti dokonce potvrzují, že tento fakt, řeší i doma u svých dětí. Informanti zaměřující se na práci s rodinou ještě zmínili velké rozdíly mezi rodinami. Konkrétně jde o to, že matky samoživitelky se jen těžko mohou rovnat s rodinami, kde vydělávají oba rodiče a už vůbec, pokud jsou oba zaměstnaní v PZ. Informanti dále poukazují i na to, že tento rozdíl je čím dál více vidět, a to především mezi dětmi školního věku např. dítě od samoživitele nebude téměř nikdy mít ten nejnovější typ telefonu ani zdaleka tak rozmanitou svačinu. Informanti, kteří mají na starosti problematiku rodin, doslova tvrdí, že *„rodiče, kteří chodí na směny, nemají na děti tolik času, takže jim radši dají peníze a splní jim takřka vše, co si záměnou, aby se tzv. vykoupili, což je velmi nevhodné.“* *„Pak dochází k problémům týkajících se jakékoli motivace dětí.“* Informanti, kteří celou tuto problematiku pojali spíše z těch všeobecných dopadů, se jednoznačně shodli na tom, že 18ti směnný systém nepřispívá kulturnímu ani společenskému životu. Jde především o problémy, jak tyto akce kvůli atypickému směnnému systému

zkoordinovat. Pro samotné organizátory akcí je dost velký problém už jen to, cokoli naplánovat. Informanti, kteří mají přímou zkušenost s organizováním akcí, potvrzují fakt, že *„lidé se neschází, tak jako dříve a vše se musí plánovat s ohledem na směny, ve kterých zaměstnanci PZ pracují.“* Informant (I8) konkrétně uvedl, že *„plánovat jakékoli sportovní, kulturní či společenské akce v pátek je problém, protože lidé Vám jdou v sobotu do práce.“* *„A on je to vlastně problém i v sobotu, protože pak zase nechtějí jít nikam za zábavou, ale chtějí čas trávit s rodinou.“* Tento typ informantů se dále zmiňoval o častějším pohybu cizích osob, převážně příslušníků cizích národností v rychnovském regionu. V této souvislosti uváděli, jednak názor, že *„lidé nemají takový pocit bezpečí jako dříve“* a také to, že *„někteří cizinci nebo nově příchozí lidé za práci, kteří tu jsou jen na přechodnou dobu a nemají k tomuto regionu vztah, si ničeho neváží a o to častěji ničí majetek města.“* To ostatně potvrdily i informantky (I5), které mají tuto problematiku na starosti a v posledních letech zaznamenávají větší nárůst vandalismu a více znečištěná veřejná prostranství, především pak autobusové a vlakové zastávky, hřiště, parky či veřejná WC. V souvislosti s nárůstem nepořádku se téměř všichni informanti, s výjimkou informantů (I4) a (I6), zmínili o celkovém nárůstu odpadů resp. uváděli, že *„je znát daleko větší produkce odpadů než byla v období před prudkým rozvojem PZ, což samozřejmě souvisí s nově příchozími lidmi za práci do PZ.“* *„Zde je největší problém to, že nově příchozí zde nemají hlášené trvalé ani přechodné bydliště, takže odpadu přibývá, ale platících poplatky za odpad ne.“* Bod, který dále zmínili všichni informanti, byla kriminalita a přestupky, zde je potřeba upřesnit, že o kriminalitě jako takové mluvili informanti (I3) a (I9) a přestupcích pak všichni zbývající informanti, kteří to uváděli především na příkladech dopravních přestupků. Co se týká negativního dopadu, který zmínili naprosto všichni informanti bez rozdílu je kritická doprava, především v době střídání směn. Zde bych však chtěla podotknout, že informanti (I6) a (I7) problematiku kritické dopravy okomentovali názorem *„nebyli jsme na to zvyklí, tak je jasné, že se to lidem nelíbí a kritizují to.“* Z rozhovorů vplynuly ještě další dva negativní dopady, na kterých se shodl větší počet informantů. Konkrétně jde o celkový nárůst cen napříč všemi oblastmi, ale nejvíce je to podle nich znát na bydlení, službách a ceně potravin, což uváděli především ti informanti, kdy jejich partner není zaměstnán v PZ nebo nevykonává takovou profesi, jako je např. lékař, právník či podnikatel, prostřednictvím, ve které by si přišel na větší výdělek než je průměrný plat v jedné z největších firem celé PZ. Dalším, tedy druhým negativním dopadem, na kterém se shodl větší počet informantů, je nedocení ostatních profesí.

To bylo informanty dáváno do souvislosti s tím, že vysokoškolsky vzdělání si vydělávají méně, než lidé s výučním listem, a někdy i jen se základním vzděláním, pokud jsou zaměstnáni v PZ. Také uváděli to, že „ne všichni zaměstnavatelé si mohou dovolit nabídnout více než Škoda Auto a.s.“ „Přičemž u státních zaměstnanců to ani nejde, protože ti jsou hodnoceni podle tabulek.“ Pak už se odpovědi informantů různě lišili. Jako negativní dopad byla informanty (I3) a (I5) uvedena nevraživost mezi lidmi, větší agresivita klientů a větší stres, ale to pak oba informanti zároveň okomentovali tím, že „je to také způsobeno i tou dnešní úspěchanou dobou.“ Informanti (I1) a (I2) uvedli jako negativní dopad odliv pracovníků z jiných oborů, tedy fakt, že chybí pracovníci v některých profesích, protože převážně na začátku prudkého rozvoje PZ, odcházeli za prací právě tam.

Dílčí závěr: Na základě provedených rozhovorů jsem zjistila, že jako **největší negativní dopad** informanti vnímají **krizi v oblasti bydlení**. Přesto, že tento fakt jeden z informantů nepotvrdil, všichni ostatní tento problém zmiňovali v souvislosti s negativními dopady prudkého rozvoje PZ jednoznačně na prvním místě a v rozhovorech se tomu věnovali dosti detailně. Problematika bydlení v souvislosti s rozvojem PZ je popisována i v teoretické části této práce, proto je určitě potřeba se tímto tématem zabývat. Sociální pracovníci a pracovníci správy majetku potvrdili, že řeší problémy s bydlením svých klientů dnes a denně. Bytová situace je podle nich tak kritická, že svým klientům nemají prostě co nabídnout. Městských bytů, konkrétně v Rychnově nad Kněžnou je málo, je totiž čím dál více žadatelů, ale bytový fond zůstal za poslední roky stejný. Dále se víc než kdy jindy řeší výpovědi z nájmu, kdy majitelé bytů či domů zvednou nájem takřka ze dne na den, což většinou bývá za účelem toho, že stávající nájemce na zvýšené nájemné nedosáhne, proto se bude muset vystěhovat, ale pronajímatel už ví, že má x dalších zájemců, kteří budou ochotni vyšší částku za pronájem zaplatit. Opět padá problém na sociální i jiné odborné pracovníky v oblasti bydlení, kteří nemají svým klientům co nabídnout, a bohužel je spousta klientů, jejichž jediný problém je právě bydlení. Zároveň je problémem drahé, a tedy ne všem dostupné bydlení. Abychom ale nebyli jen kritičtí, konkrétně v Rychnově nad Kněžnou se začalo s výstavbou nových bytových domů, což opět zmiňuji i v teoretické části práce a k dispozici jsou i pozemky k výstavbě. Za jakou cenu, už je ale věc druhá. Ceny těchto nových bytů, jsou totiž podle mého názoru opět pro běžného člověka s průměrným platem jen těžko dostupné, a o ceně pozemků na lukrativních místech ani nemluvě.

Ale jen kritizovat umí každý, proto je dobře, že se s výstavbou bytů začalo, a to, že se většina informantů shodla na tom, že už se s výstavbou mělo začít dřív, je také pravda, ale zase každý víme, že jen tak začít někde stavět prostě nejde a obnáší to spoustu vyřizování a o papírování také ani nemluvě. Oblast bydlení je prostě oblast, na které se průběžně pracuje, ale nejde to tak rychle jak bychom si představovali. Proto je stále spousta lidí, kteří nechtějí a ani nemají čas čekat, takže odchází za bydlením na venkov, kde bydlení není až tak lukrativní jako ve městě, ale jako úniková a hlavně levnější varianta se to nabízí. Proto v posledních letech dochází k tomu, že konkrétně v Rychnově nad Kněžnou rok od roku ubývá počet stálých obyvatel, kteří odcházejí bydlet na venkov.

Dalším negativním dopadem z pohledu sociálních pracovníků je **atypický směnný systém**, se kterým souvisí celá řada dalších negativních dopadů. **Nepřispívá harmonickému životu rodin**, tudíž to **negativně působí i na děti**. **Problémem je i úprava styku s dětmi v případě rozvodu či rozchodu partnerů**, protože 18ti směnný systém je natolik specifický, že je těžké najít variantu vyhovující oběma rodičům. Rozhodně směnné systémy, ať už tento atypický či jiné, které fungují v jiných firmách v PZ, **nepřispívají dobrému fyzickému ani psychickému stavu některých lidí, kteří pak užívají různé léky či jiné látky, ke kterým pak mají opět snadný přístup děti**, což sociální pracovníci řeší také čím dál častěji. Z důvodu vysokých mezd, kterými jsme zde specifičtí, a dosahují na ně i ti se základním vzděláním nebo s výučním listem, se sociální pracovníci a pracovníci, kteří pracují s dětmi, setkávají **s těžkou motivací dětí se vzdělávat**. **Jako negativní dopad jsou zmiňovány i partnerské krize**. A v neposlední řadě je z pohledu sociálních pracovníků velkým problémem i **finanční negramotnost** spousty lidí, kteří mají nastavené hypotéky a půjčky na extrémně vysoké mzdy, což by třeba v případě konce atypického směnného systému pocítili převážně sociální pracovníci, protože spousta lidí by se dostala **do dluhových pastí**, tak jako by převážně sociální pracovníci pocítili **i případný konec tohoto systému**. Jako problém jsou sociálními pracovníky také zmiňovány **velké rozdíly mezi rodinami**, kde byt jeden z rodičů pracuje v PZ a mezi matkami samoživitelkami.

Ostatní negativními dopady, které jsou vnímány informanty v globálu, jsou především **zhoršená doprava a to převážně v době střídání směn, kriminalita a přestupky, zvýšený nárůst odpadů, pohyb cizích osob spojený se strachem, zvyšující se nevraživost mezi starousedlíky a nově příchozími za prací**, kterými jsou z velké části

cizinci a **odliv pracovníků za prací do PZ**, takže **pak chybí pracovníci v jiných dalších odvětvích s čímž je spojené nedocenení profesí mimo PZ**. Což je také informanty zmiňováno na příkladu, že vysokoškolák na úřadě ani zdaleka nedosáhne na takovou mzdu, jako dělník v PZ. K problematice zvýšeného pohybu cizích osob je zapotřebí říci, že **kriminalita jako taková je ustálená**, a k žádným extrémním případům zde nedochází. **Co však, ale narůstá, jsou přestupky v oblasti dopravy**, což je spojené se **zvýšeným zatížením zdejší infrastruktury** právě díky PZ. **Pohyb cizinců** je místním nepříjemný, ale je to spíše z toho důvodu, že jsme malé město a zvýšený pohyb těchto osob je proto zdejšími obyvateli více vnímán a dost často to spojují i s **větší produkcí odpadů, znečišťováním veřejného prostranství** či ležícími injekčními stříkačkami na dětských hřištích, v parcích apod.

Vždy je potřeba se na všechno dívat z více úhlů pohledu. Pravdou je, že prudký rozvoj PZ přinesl řadu negativ, a my jako lidé máme navíc ještě tu vlastnost, že i na tom pozitivním hledáme to negativní. Ale kdyby tento rozvoj nenastal, tak by zase nedošlo ke spoustě pozitivních dopadů, kterými byly určitě rozsáhlé investice do zdejšího regionu vč. organizace různých společenských, sportovních a kulturních akcí, nebyly by tu finance všeobecně, které rozvíjí a posilují řadu odvětví a oblastí, a především by tu nebyla taková zaměstnanost. Když totiž lidé mají práci, nemusí řešit existenční problémy. Pravdou je ale i to, že finance mají i tu stinnou stránku, což ukázal právě tento výzkum. Případný úpadek PZ by se totiž na zdejším regionu podepsal hodně negativně. Je to prostě vždy něco za něco.

7.3 Dílčí cíl 3: Zjistit, zda byla ze strany podnikatelských subjektů působících v průmyslové zóně poskytnuta nějaká podpora pro snazší zvládnutí nastalých změn (např. finanční podpora vybraných oblastí, organizace volnočasových aktivit atd.).

Touto dílčí otázkou jsem se snažila zjistit, jak se k nastalým změnám z pohledu vybraných informantů, stavěly samotné subjekty, které v PZ působí. Jde především o to, jakým konkrétním způsobem region podpořily např. prostřednictvím financování nějaké konkrétní oblasti (např. sport), realizací volnočasových aktivit, podporou společenského a kulturního života v regionu atd. Konkrétními subjekty jsou myšleny firmy, které v průmyslové zóně Solnice – Kvasiny působí.

Všichni informanti, s výjimkou informanta (I7), se shodli, že jediným subjektem z celé PZ, který nějakým způsobem podpořil zdejší region, byla firma Škoda Auto a.s. Vzápětí, ale také většinou dodávali, že je to logické, protože je největší firmou z celé PZ, a ostatní firmy působící v PZ jsou jen její subdodavatelé. Informant (I7) ještě navíc zmínil i firmu Preymesser sídlící v Lipovce, která např. větším finančním obnosem podpořila některé akce konající se v rámci města Rychnov nad Kněžnou pro zdejší občany. V souvislosti s podporou ze strany Škoda Auto a.s. bylo informanty zmiňováno, že poskytuje různé dotace, sponzorské dary a granty. Všemožně financuje a podporuje zdejší region např. prostřednictvím realizace volnočasových aktivit, spolufinancováním různých kulturních, sportovních či společenských akcí. Pomáhá v oblasti sociálních služeb, v bezpečnosti a dopravě či v oblasti vzdělávání. Jako konkrétní příklady informanti uváděli dary sociálním službám vč. zapůjčení vozů pro 7 poskytovatelů pečovatelských služeb, dary školám a školkám, rozvoj rychnovského učiliště, vybudování cyklostezky a připojovacího pruhu na výjezdu ze závodu v Kvasinách u kruhového objezdu, peníze na dopravní bezpečnost např. retardéry, radary či kamerový systém, zajištění zvýšeného počtu policejních hlídek vč. zřízení cizinecké policie v Solnici, vybavení nemocnice, výstavba dětských a parkurových hřišť, podpora a spolufinancování dětského tábora, který organizuje OSPOD v Rychnově nad Kněžnou, podpora dětí s handicapem a také zavedení autobusových a vlakových spojů z důvodu odlehčení místní infrastruktury vč. akcí a projektů typu do práce na kole či společně do práce.

I přesto, že se všichni informanti shodli na podpoře ze strany Škoda Auto a.s., dva z informantů ještě zmínili své postřehy v souvislosti s rodinami. Konkrétně informant (I2) uvedl, že *„finanční podpora ze strany Škoda Auto a.s. je veliká, ale z pohledu rodinné politiky se neudělalo vůbec nic!“* *„Workoutová hřiště nám rodiny nezachrání, ale rodinné skupiny by rodinám pomoci mohli.“* Informant (I9) zase uvedl, že *„finanční podpora tu je, avšak z mého pohledu by mohla být daleko větší.“* *„Svým atypickým pracovním systémem je proti rodinnou firmou.“* *„A co se týče zavedených opatření pro snazší zvládnutí nastalých změn ze strany podnikatelských subjektů, tak z mého pohledu nebyla zavedena žádná taková opatření!“*

Dílčí závěr: Na základě provedených rozhovorů jsem zjistila, že **především firma Škoda Auto a.s. má snahu všemožně pomáhat zvládnout nastalé změny v regionu.** Bohužel, ale ani Škoda Auto a.s. není všemocná a nemůže pomáhat a zavděčit se všem. Z velké části bylo potvrzeno, že pokud se přišlo s nějakými nápady na zlepšení, vždy byla snaha ze strany firmy o jejich realizaci, a o velké finanční podpoře zdejšího regionu není sebemenších pochyb. Tento fakt vnímá jak většina sociálních a odborných pracovníků, tak i široká veřejnost. Kdyby tu takováto firma nebyla, zdejší region na tom rozhodně nebude tak dobře. Opět platí, že je to něco za něco. Konkrétní příklady, jak firma Škoda Auto a.s. podporuje zdejší region, je uvedeno ve 2 kapitole teoretické části této práce, konkrétně v podkapitole týkající se rozvoje PZ. Co se týká konkrétní podpory rodin a oblasti bydlení, je uvedeno ve 3 a 5 kapitole teoretické části práce.

7.4 Dílčí cíl 4: Zanalyzovat, zda je situace v regionu v současné době stabilizovaná.

Touto dílčí otázkou jsem se snažila zjistit, zda je podle informantů stávající situace v regionu stabilizovaná. Tím je myšleno porovnání situace v regionu před zavedením atypického směnného systému v kvasinské automobilce, ke kterému došlo k 01. 01. 2017, a který byl zároveň doprovázen masivním přílivem nových zaměstnanců za prací, s aktuální situací v regionu, čímž je myšleno období, kdy byl tento výzkum prováděn, tedy listopad 2019 až leden 2020. Jde především o to, aby informanti posoudili situaci na začátku prudkého rozvoje PZ, kterou doprovázela řada situací, na které jsme zde v regionu nebyli připraveni s tím, jaká je aktuální situace v regionu. Zda se některé problémy, které začátek rozvoje PZ doprovázely, již vyřešili nebo se na jejich odstranění alespoň průběžně pracuje.

Všichni informanti se shodli na odpovědi, že *„začátky byly v každém případě těžké“*. Jak, ale vnímají situaci v regionu aktuálně, v tom už se jejich odpovědi lišili. Velká část informantů uvedla odpověď *„ano“*, avšak s dodatkem *„vlastně jsme si tak nějak zvykli.“* U zbývajících informantů se odpovědi lišili. Informant (I4) konkrétně uvedl *„k této otázce se nechci vyjadřovat, není to ani v mé kompetenci.“* A informanti (I2) a (I9) se shodli na odpovědi *„rozhodně ne.“* K čemuž vzápětí ještě dodali, že *„dříve byla situace v regionu stabilizovaná, ale teď je to extrém a situace se neuklidňuje.“*

Informanti (I1), (I3), (I6), (I7) a (I8) uvedli, že „*ke stabilizaci situace v regionu rozhodně pomohl vznik Koordinačního centra pro cizince v Rychnově nad Kněžnou.*“

Dílčí závěr: Na základě provedených rozhovorů jsem zjistila, že **informanti sice z velké části vnímají aktuální situaci v regionu jako stabilizovanou, ale je to spíše z toho důvodu, že jsme si na to už tak nějak zvykli.** Zvykli jsme si ale, jak na to negativní, tak i na to pozitivní, čímž jsou hlavně zaměstnanost a finance, na což bychom si jen těžko zase odvykali. Každopádně **ke stabilizaci situace, a to konkrétně v Rychnově nad Kněžnou a jeho blízkém okolí rozhodně přispěl vznik Koordinačního centra pro cizince**, na jehož vzniku se podíleli dva z mých informantů. Ti v minulosti navštívili automobilový závod TPCA v Kolíně, kde k podobné situaci, jako u nás v regionu, v důsledku masivního přílivu lidí za prací, také došlo, a nastala situace se musela rychle vyřešit, aby bylo město bezpečné. Na základě této návštěvy, která přinesla celou řadu rad a doporučení, bylo založeno „*Bezpečně v Rychnově*“, na jehož základě se 4x ročně scházeli zástupci města, složky IZS, odbor sociálních věcí a vůbec všechny složky, které se k bezpečnosti mohli nějakým způsobem vyjádřit a mohli pomoci nastalou situaci zlepšit. Město na základě těchto setkání přijalo jako svého zaměstnance zdravotně postiženou osobu, která právě zápisy z těchto jednání dávala dohromady. Na základě zápisů z jednání vznikl např. letáček pro cizince, kteří sem přišli za prací, kde je ve městě zdravotní zařízení, policie apod. Tato jednání pak vedla i k samotnému vzniku Koordinačního centra pro cizince. Jednání zástupců města, zástupců z PZ a dalších kompetentních osob probíhalo i po vzniku Koordinačního centra pro cizince a z těchto setkání plynou i další pozitiva, jako bylo právě posílení státní policie, vozy pro pečovatelskou službu, kurz sebeobrany pro zaměstnance Městského úřadu v Rychnově nad Kněžnou atd. Můžeme tedy říct, že **spolupráce měst a okolních obcí spolu s představiteli PZ je na velice dobré úrovni**, proto by tato setkání měla být stále a přinejmenším v takové míře, jako tomu bylo na začátku prudkého rozvoje PZ, protože **je neustále co vymýšlet, zlepšovat a řešit. Ono jsme si opravdu tak nějak zvykli, ale problémy rozhodně nemizí**, což bylo potvrzeno i některými informanty. Právě proto, **je zapotřebí vzájemné komunikace mezi všemi zainteresovanými, a naslouchat především těm, kteří problémy vzniklé právě v důsledku prudkého rozvoje PZ řeší dnes a denně.**

7.5 Dílčí cíl 5: Zjistit, co se v důsledku nastalých negativních změn dalo udělat jinak.

Touto dílčí otázkou jsem se snažila zjistit, co se v důsledku nastalých negativních změn spojených s prudkým rozvojem PZ dalo s odstupem času udělat podle informantů jinak, čemu se dalo předejít a případně na co se dalo dopředu připravit, což je vzhledem k tomu, že samotný rozvoj PZ trvá již několik let, pro informanti reálně posoudit. Zároveň by ze svého pohledu měli určit, které konkrétní subjekty mohly udělat něco jinak, případně se více v nastalé situaci angažovat. Např. zda se ke kritické bytové situaci měl dopředu připravit stát, prostřednictvím včasné výstavby bytů, zda dotčená města a obce měla dříve podchytit situaci a zajistit dostatek policejních hlídek, nebo zda mohla být lepší komunikace mezi všemi zainteresovanými subjekty od nejvyšší instance až po ty nejnižší apod.

K otázce, která se zabývala tím, co se v důsledku nastalých negativních změn s odstupem času dalo udělat jinak, čemu se dalo předejít, a případně na co se dalo dopředu připravit, informanti (I1), (I2), (I3), (I5) a (I8) uvedli, že *„dopředu mělo být rozhodně připraveno zázemí pro nově příchozí zaměstnance za prací do PZ.“* Pod pojmem zázemí bylo zmiňováno především včasné zajištění ubytoven pro nově příchozí zaměstnance. Informanti (I1) a (I3) konkrétně uvedli *„ted’ už díky založení Koordinačního centra pro cizince problém s ubytováním na ubytovnách není, ale když zpočátku došlo k masivnímu přílivu nových lidí za prací, tak než se jim všem ubytování zajistilo, střídalo se podle směn i několik lidí na jedné posteli.“* Dále byla ve spojitosti se zajištěním zázemí zmiňována včasná výstavba bytů a zajištění pozemků pro výstavbu. Tuto skutečnost však vyvrací informant (I7), který uvedl, že *„na bydlení je složité se dopředu připravit, já za sebe si to ani nedovedu představit, to prostě nejde.“* *„Není jednoduché jen tak začít stavět, to si prostě město samo za sebe dovolit nemůže.“* Většina informantů se shodla na tom, že dopředu mohla být připravena infrastruktura regionu a celkově se mohlo dopředu více řešit územní plánování. K tomu konkrétně informant (I9) uvedl *„na to se rozhodně dalo dopředu připravit, vždyť kdy už tu měl být obchvat města Rychnova?“* *„A do ted’ se nic neděje.“* V souvislosti se zázemím pro nově příchozí bylo také některými informanty uvedeno, že mohli být už dříve posílené policejní hlídky a daleko dříve měla být podchycena oblast zdravotnictví. Oblast zdravotnictví byla dost často informanty uváděna na příkladu včasného zajištění

lékařské péče především v oblasti stomatologie, což je stále dost palčivé téma. Toto všechno bylo uváděno k problematice včasného zajištění zázemí, pak už se opět odpovědi jednotlivých informantů lišili. Konkrétně informant (I1) uvedl *„mohli se přidat daleko dříve peníze i ostatním profesím, aby již zapracovaný a kvalifikovaný personál neodcházel za prací do PZ, právě kvůli nabídce vyššího výdělku.“* *„Kdyby k tomuto došlo dříve, nemuseli v některých profesích přijít o tolik kvalifikovaných lidí.“* Jako konkrétní profese tento informant uváděl pečovatelky, prodavačky, kuchaře a číšníky. Informant (I2) zase celou tuto problematiku, co se dalo udělat jinak, převedl na oblast rodinné politiky. Dle názoru informanta (I2) tu *„chybí rodinné skupiny, které běžně fungují ve velkých firmách třeba v Praze, kde velké firmy mají i své školky.“* Jako problém také vidí zkrácené úvazky jen pro některé maminky s dětmi. Uvádí to na příkladu, že některá firma to povolí, druhá zase ne, přitom sami maminky, především samoživitelky, si takovou možnost velice chválí. Dále se informant (I2) společně s informantem (I3) shodují, že by celkově měli být do problematiky rozvoje PZ více zapojováni sociální pracovníci, kteří se podle jejich slov *„potýkají s opravdovými problémy.“* Zároveň dodávají, že na jejich názor se bohužel nikdo neptá, přitom jsou přesvědčeni, že právě ti *„obyčejní“* sociální pracovníci by mohli navrhnout celou řadu podpůrných opatření právě pro lepší zvládnutí nastalých negativních změn. K tomuto ještě uvedl informant (I9) *„měl by být více slyšet hlas těch dole, a pro lepší zvládnutí nastalých negativních změn by měla panovat lepší komunikace i s těmi na nižších pozicích, kteří ty konkrétní problémy řeší každý den.“* *„Takže jde o to, že by měla být lepší komunikace na všech úrovních, aby se to od těch vyšších dostalo i k těm nižším a byla možnost o problémech diskutovat a navrhnout možná řešení.“* Informant (I4) k celé této problematice, co se dalo udělat jinak, uvedl *„toto není v mé kompetenci, proto se k tomu nechci vyjadřovat.“*

K otázce jaké konkrétní subjekty v důsledku nastalých negativních změn mohly udělat něco jinak např. stát, kraj, města či obce nebo zástupci z PZ, jsem se u všech informantů, s výjimkou těch, kteří se k tomuto tématu nechtěli vyjadřovat, setkala s odpovědí *„více se měl rozhodně snažit stát, pro který je právě fungování PZ stěžejní kvůli celé ekonomice státu.“* Přičemž se dále shodovali na tom, že *„v našem státě je špatně nastavená legislativa, všechno moc dlouho trvá a převládá byrokracie.“*

Na druhou stranu někteří z informantů, konkrétně (I6) a (I7) vidí jako pozitivní, ze strany státu určité projekty, které jsou některými ministerstvy, tedy ze strany státu, zřizovány, a které regionu částečně s některými negativními jevy pomohli. Konkrétně uvedli „*snaha i ze strany státu je vidět, ale na co by se měl stát v souvislosti s rozvojem PZ rozhodně zaměřit, je dodržování memorand, která byla právě v souvislosti s rozvojem PZ podepsána.*“ „*Některé body prostě neplní, i když se k tomu zavázal.*“ V souvislosti s tímto, ještě informant (I6) dodal, že „*stát nefunguje jako firma, a my chápeme, že nelze uvolnit peníze z hodiny na hodinu.*“ „*Když se má něco realizovat, musí k tomu být studie, územní plány, vyjádření atd., stát funguje hold těžkopádně, ale já tu nejsem od toho soudit, zda je to dobře nebo špatně, ale my jako město jsme závislí právě na státu i na PZ, my jako město samo nic nezmůžeme.*“ „*Proto si vážím jakékoli snahy ze strany státu i PZ.*“ Informanti, kteří jsou do této problematiky více zainteresovaní, si chválí spolupráci se zástupci PZ, ale informanti, kteří tyto kompetence nemají, se shodli na tom, že se mohli více angažovat okolní města a obce. „*Mohli po své linii více komunikovat a ptát se na té nižší úrovni, v této problematice kompetentních, sociálních a odborných pracovníků z měst a obcí či neziskových organizací.*“

Dílčí závěr: Informanti se shodli na tom, že se měl rozhodně více snažit stát a to už právě proto, že celý automobilový průmysl je hnacím motorem celé ekonomiky našeho státu. Bez pomoci státu nezmůžou nic kraje, a už vůbec ne samotná města a obce, jejichž rozpočty rozhodně nejsou v takové výši, aby se mohli pouštět do nějakých větších akcí typu obchvat apod. PZ resp. subjekty v ní působící, také nejsou všemocné. Proto je dle některých informantů důležité, aby stát především dodržoval memoranda, ke kterým se zavázal, a o nichž se zmiňuji ve druhé kapitole teoretické části této práce, hned v jejím úvodu. Faktem tedy je, že se na spoustu věcí dalo připravit dříve, ale má to i tu druhou stránku, která souvisí s legislativou našeho státu, a to je přemíra byrokracie a nekonečné čekací lhůty, což není jiné ani v oblasti výstavby ať už bytů či domů, nebo silnic, dálnic apod. Takže byť na to bylo informanty upozorňováno, že toto všechno mohlo být už dávno zajištěno, otázkou je, zda by to zrovna v těchto, pro nás nejpalčivějších oblastech, vůbec nějak urychlit šlo. Ale co se týče např. zdravotnictví, tak to rozhodně být podchyceno mohlo, vzhledem k tomu, že je nedostatek lékařů v celé republice, ale to už není předmětem této práce.

Dalším problémem je také to, že **takto prudký a intenzivní rozvoj samotné PZ, nečekal vůbec nikdo**. Z původně předpokládaných 7 tisíc zaměstnanců v celé PZ, jsme dnes na 12,5 tisících, což je obrovský rozdíl oproti původním odhadům. Co je, ale **rozhodně důležité** a nemělo by se na to zapomínat **je komunikace a to na všech úrovních a ve všech směrech**, ať už směrem od shora dolů, tak i ze zdola nahoru. **Rozhodně by se nemělo zapomínat právě na ty dole, kteří běžné problémy v rámci náplně své práce řeší každý den a mohli by tedy prostřednictvím svých zkušeností pomoci k eliminaci některých negativních jevů**. Je tedy **potřeba se společně a pravidelně scházet**, i když už se může situace v našem regionu jevit jako bezproblémová, protože **nové problémy přichází neustále**, dále si **vzájemně předávat informace, o problémech diskutovat a hlavně je řešit, pokud možno, včas**.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit **jaké nové výzvy a nová rizika přinesl prudký rozvoj průmyslové zóny Solnice – Kvasiny v posledních letech pro vybrané oblasti sociální práce a místní státní správy a samosprávy**. Stanovený cíl této práce spočíval v tom, zjistit s čím se museli vybraní odborní pracovníci v důsledku prudkého rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny v rámci svého zaměstnání setkávat, čemu museli čelit, a jaký měl z jejich odborného pohledu tento prudký rozvoj vliv na náš region celkově. Především jak se to dotklo samotných rodin a jaký to mělo vliv na oblast bydlení. V rámci hlavního cíle bylo stanoveno pět dílčích cílů, které mi umožnily získat odpověď na hlavní cíl celé bakalářské práce a na jejichž základě jsem dospěla k následujícím výsledkům.

Z uskutečněných rozhovorů s informanty vyplynulo, že **jako nové výzvy, tedy to pozitivní** co přinesl prudký rozvoj průmyslové zóny Solnice – Kvasiny v posledních letech, vnímají vybraní odborní pracovníci především **zaměstnanost a finance**. Zaměstnanost a finance rozhodně některým sociálním pracovníkům ulehčili práci. **Pozitivně je totiž vnímána nezávislost lidí na sociálním systému**. Jako konkrétní příklad byly uváděny dávky hmotné nouze, které na Rychnovsku pobírá už jen minimum lidí. Dalším pozitivem je fakt, že **práci může mít každý, tedy pokud chce a může pracovat, což je pro sociální i další odborné pracovníky opět velká výzva, protože svým klientům mají vždy co nabídnout**. Finance mají nejen lidé samotní, ale jsou i v regionu, což je znát na celkové životní úrovni zdejších obyvatel, která je tu vysoká. **Snaha ze strany Škoda Auto a.s. podpořit zdejší region je také na vysoké úrovni**, což bylo zmíněno v každém rozhovoru, vč. konkrétních příkladů. Jako to pozitivní, tedy jako výzva byl zmiňován také vznik Koordinačního centra pro cizince, které zdejšímu regionu jednoznačně pomohlo ke snazšímu zvládnutí nastalých situací spojených s příchodem cizinců do průmyslové zóny za prací.

Jako **nová rizika, tedy to negativní** co přinesl prudký rozvoj průmyslové zóny Solnice – Kvasiny v posledních letech, vnímají vybraní odborní pracovníci především **kritickou situaci v oblasti bydlení, extrémně vysoké mzdy v průmyslové zóně Solnice - Kvasiny, finanční ngramotnost, konzumní život, nedostačující infrastrukturu, špatné územní plánování, pokles stálých obyvatel, nárůst odpadu, nedostatek lékařů, atypický směnný systém** a do budoucna i případný konec tohoto systému, s čímž by byla jednoznačně spojena celá řada dalších negativních jevů. Jak vyplynulo z rozhovorů, **nejkritičtější jsou informanti k problematice bydlení. Bydlení je převážně v blízkém okolí průmyslové zóny předražené**, a jen tak někdo si ho dovolit nemůže. **Problém je i s vysokými cenami za pronájmy, s vysokými kaucemi za bydlení a také s nedostatkem pozemků k výstavbě, které jsou k dispozici spíše na venkově či na méně lukrativních místech**, s čímž je zároveň spojen i **pokles stálých obyvatel**, což se týká přímo města Rychnov nad Kněžnou, **protože lidé migrují z města právě za dostupnějším a levnějším bydlením na venkov**. Městské byty v Rychnově nad Kněžnou také k dispozici nejsou, protože bytový fond je již několik let stejný, takže čekací lhůty na městský byt, jsou ještě několikrát tak delší, než byly třeba před deseti lety. Bydlení tedy bylo vybranými informanty vnímáno jako největší riziko, protože svým klientům nemají jak pomoci, byť bydlení je mnohdy to jediné s čím klienti potřebují pomoci. S výstavbou nových bytových jednotek v Rychnově nad Kněžnou se už začalo, takže můžeme jenom doufat, že se situace do budoucna zlepší. **Jako další riziko byl zmiňován atypický směnný systém**, který funguje v kvasinské automobilce od 01. 01. 2017. Informanti tomuto systému přisuzují jednak **partnerské krize, zhoršující se psychický a fyzický stav u některých osob, který je spojený s nadužíváním různých léků, ke kterým pak mají snazší přístup děti a také těžké plánování střídavé péče v případě, že byt i jeden z rodičů pracuje v tomto atypickém směnném systému**. Najít nějakou shodu např. jednou za čtrnáct dní o víkendu, aby to vyhovovalo oběma partnerům, je dost náročné, a někdy i takřka nemožné. Jako velké riziko spojené s rozvojem průmyslové zóny byly zmiňovány i **extrémně vysoké mzdy**. Jako riziko byla uváděna **finanční ngramotnost** některých lidí, kteří si pak na tyto extrémně vysoké mzdy naberou půjčky, hypotéky apod., a už nepřemýšlí nad tím, že takovéto to mzdy nemusí mít věčně, a to nejen z důvodu ztráty

zaměstnání, ale třeba i z důvodu nemoci. Ve velkém stylu tu převažuje **konzumní styl života**. Lidé kupují i to, co nepotřebují a nešetří na případné horší časy. Tímto stylem života je tu daleko větší **riziko vzniku dluhových pastí**. A právě sociální pracovníci si tento fakt velice dobře uvědomují, protože tento typ lidí, pak bude potřebovat právě jejich pomoc. Proto byl jako další riziko do budoucna, převážně sociálními pracovníky zmiňován i **možný konec tohoto systému, což by pro náš region byla tak velká rána, ze které bychom se jen těžko vzpamatovávali. Co se týče rodin a dětí, dost často bylo jako riziko zmiňováno celkové snížení intelektu a špatná motivace dětí ke vzdělávání**. Děti si totiž moc dobře uvědomují jeden fakt, který nastal právě s rozvojem průmyslové zóny. Aby mohly dosáhnout na extrémní mzdu, nepotřebují mít kdoví jaké vzdělání. Dále byla jako riziko spojené s rozvojem průmyslové zóny uváděna **nedostačující infrastruktura, špatné územní plánování, přestupky v dopravě, nárůst odpadu a celkového nepořádku ve městě, nedostatek některých odborných lékařů např. stomatologů či zvýšený pohyb cizích osob, který je u některých lidí spojen i se strachem**. Co se týká zaměstnanosti, ta byla uváděna jako pozitivní. Ale nese to s sebou i fakt, že **v některých profesích chybí kvalifikovaný personál**. Spousta lidí právě z profesí, kde jejich zaměstnavatel nebyl schopen vyšší mzdy konkurovat firmám z průmyslové zóny, odešlo za účelem většího výdělků za prací právě tam.

Z analýzy získaných dat z rozhovorů vyplynula i některá doporučení. **Jedním z doporučení bylo zavedení rodinných skupin**. Dále do celé problematiky spojené s prudkým rozvojem průmyslové zóny více zapojit sociální pracovníky či jiné odborné pracovníky z měst, obcí či různých organizací, kteří běžné problémy svých klientů řeší dnes a denně a na základě svých zkušeností by mohli být právě oni nápomocni ve snazším zvládnutí nastalých negativních změn. A v neposlední řadě lepší komunikace a na všech úrovních. I přesto, že se zdá, že je situace v regionu relativně stabilní, neznamená to, že nepřichází nové problémy, proto je **jedním z hlavních doporučení se neustále scházet, o problémech komunikovat a hledat řešení těchto problémů prostřednictvím odborných pracovníků**. Toto je pak zapotřebí praktikovat jak na té vyšší úrovni viz setkání představitelů měst a obcí spolu se zástupci z průmyslové zóny.

Tak i na té nižší úrovni viz představitelé měst a obcí se sociálními a dalšími odbornými pracovníky či se zástupci různých organizací, kteří k této problematice mají co říct.

Také bych chtěla zmínit některé své postřehy, konkrétně k tomu, co jsem si v souvislosti s psaním této práce představovala trochu jinak. Pátý dílčí cíl, který vznikl za účelem, že má čtenářům poskytnout určitá doporučení, čemu se dopředu v důsledku negativních změn s odstupem času dalo předejít, mohlo být z mého pohledu více obsáhlé. Čekala jsem daleko více možných doporučení, která bohužel z výzkumu nevyšla. Většinou jde jen o taková doporučení, na která se vzhledem k nastavené legislativě v našem státě, dopředu připravit ani nejde. Subjektem, který se měl v celé této problematice více angažovat, byl na základě výzkumného šetření informanty zmiňován stát. Otázkou však zůstává, jak toho z pozic zástupců měst a obcí, případně z pozic zástupců průmyslové zóny, vůbec dosáhnout.

V souvislosti s tématem této práce vidím námětů pro další výzkumné šetření celou řadu, jelikož je tato problematika velice široká a dá se zkoumat z různých úhlů pohledu. Navíc se stále jedná o téma velice aktuální, kterému by mělo být věnováno daleko více pozornosti a různých studií. Za mě by bylo zajímavé zkoumat to, co by naopak přinesla krize v podobě konce atypického směnného systému spojená s odlivem pracovníků, byť si to nikdo z nás nepřeje. Ale to, že atypický směnný systém a dobré časy pro automobilový průmysl nemusí trvat věčně, je obzvláště v této kritické době, klidně reálné. Možná bychom si právě na tomto porovnání, co přinesl prudký rozvoj a co by naopak přineslo ponížení výroby spojené s propouštěním zaměstnanců, uvědomili fakt, že jsme se měli až moc dobře, a i na tom pozitivním jsme zbytečně hledali to negativní. Nechci ani domýšlet, jak by náš region vypadal v případě, že by zde nastala obdobná situace jako v 60. letech v Detroitu, který byl v 50. letech symbolem strojírenského a automobilového průmyslu, a v důsledku ekonomické krize, která přinutila zdejší automobilky uzavřít své závody, se z prosperující a obydlené metropole, stalo město duchů, které nakonec skončilo v úpadku.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Tabulka transformačních kroků.....	52 - 54
Tabulka 2 Tabulka přehledu informantů.....	56

Seznam příloh

<i>Příloha A: Rozhovor.....</i>	<i>91 - 95</i>
<i>Příloha B: Vybraná data z ČSÚ a jejich vývoj v letech 2010 - 2018 za okres RnK .....</i>	<i>96</i>
<i>Příloha C: Cíl výzkumu vč. ukázky výzkumných otázek pro informanty.....</i>	<i>97 - 98</i>

Seznam použité literatury

- BAUMAN, Zygmunt. *Tekutá láska: o křehkosti lidských pout*. 1. vyd. Praha: Academia, 2013, 155 s. ISBN 978-80-200-2270-7.
- DALL ASTA, M. *Škoda Mobil 2012 č. 09: zvláštní příloha novin zaměstnanců Škoda Auto a.s.* Mladá Boleslav: Škoda Auto a.s., 2012, září 2012, ročník 18. 8 s.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. dotisk. vyd. Praha: Karolinum, 2002, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.
- DUNOVSKÝ, Jiří. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1999, 279 s. ISBN 80-7169-254-9.
- GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2. dopl. a přepracované vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, 288 s. ISBN 978-80-247-2390-7.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-7178-303-X.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
- HOLOUBEK, Vladimír. *75 let výroby automobilů v Kvasinách 1934 - 2009*. 1. vyd. Rychnov nad Kněžnou: © Holoubek Vladimír, XII. 2008, 47 s. Publikace k 75. výročí výroby automobilů v Kvasinách.
- HOLOUBEK, Vladimír. *80 let výroby automobilů v Kvasinách: prezentační publikace o historii výroby automobilů v Kvasinách v letech 1934 - 2014*. 1. vyd. Rychnov nad Kněžnou: UNIPRINT, © 2014, 112 s. Prezentační publikace vydaná k příležitosti 80 let výroby automobilů v Kvasinách.
- HOLOUBEK, Vladimír a Jan KRÁLÍK. *Z Kvasin do celého světa 1934 - 2004*. 1. vyd. Brno: © Moto Public, 2004, 192 s. ISBN 80-239-4071-6.
- KAUFMANN, Jean - Claude. *Chápající rozhovor*. 1. vyd. Přeložila Marie Černá. Praha: SLON, 2010, 151 s. sv. 48. ISBN 978-80-7419-033-9.

KRAUS, Blahoslav, Věra POLÁČKOVÁ a kol. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. 1. vyd. Brno: Paido, 2001, 199 s. ISBN 80-7315-004-2.

KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 4. přepracované vyd. Praha: ASPI, 2007, 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992, 223 s. ISBN 80-04-25236-2.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Základy sociální práce*. 3. vyd. Praha: © Portál, 2012, 312 s. ISBN 978-80-262-0211-0.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. 1. vyd. Praha: © Portál, 2013, 576 s. ISBN 978-80-262-0366-7.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. vyd. Praha: © Portál, 2010, 352 s. ISBN 978-80-7367-818-0.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny: v kontextu plánování péče*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, 183 s. ISBN 978-80-7367-739-8.

MĚSTO KOSTELEC NAD ORLICÍ. *Adresář poskytovatelů sociálních služeb a souvisejících služeb na Kostelecku*. 1. vyd. Kostelec nad Orlicí, září 2018, 37 s. Adresář poskytovatelů sociálních služeb připravený v rámci komunitního plánování sociálních služeb města Kostelec nad Orlicí.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR: Oddělení transformace služeb pro rodiny a děti. *Zápis z pracovní schůzky Děti a jejich rodiny v měnících se podmínkách života na Rychnovsku*. Právo na dětství: Systémový projekt MPSV ČR, Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně – právní ochrany dětí. 6 s. Zápis z pracovní schůzky na Městském úřadě v Rychnově nad Kněžnou ze dne 07. 06. 2018.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR: Oddělení transformace služeb pro rodiny a děti. *Zápis ze setkání aktérů kulatého stolu s tématem: SOCIÁLNÍ DOPADY PRŮMYSLOVÉ ZÓNY KVASINY NA DĚTI A JEJICH RODINY – I*. Právo na dětství: Systémový projekt MPSV ČR, Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně – právní ochrany dětí. 3 s. Zápis ze setkání aktérů kulatého stolu v Rychnově nad Kněžnou ze dne 30. 11. 2017.

MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. 1. vyd. Brno: Blok, 1990, 184 s. ISBN 80-7029-018-8.

NOVÁKOVÁ, Miroslava, Jaroslav KOS, Jan TYDLITÁT a kol. *Brána Orlických hor: Rychnov nad Kněžnou*. 1. vyd. Nové Město nad Metují: Fotoateliér Imlauf, 2007, 32 s. ISBN 80-903514-0-9.

POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha: SLON, 1995, 142 s. ISBN 80-85850-01-X.

SDRUŽENÍ SPLAV z. s. a MĚSTO RYCHNOV NAD KNĚŽNOU. *Adresář sociálních služeb zajišťující služby občanům města a regionu Rychnova n. Kn.* 1. vyd. Rychnov nad Kněžnou: UNIPRINT, 2018, 50 s. Adresář sociálních služeb připravený v rámci komunitního plánování sociálních služeb města Rychnov nad Kněžnou.

SMUTKOVÁ, Lucie. *Sociální práce s rodinou*. Hradec Králové: Ústav sociální práce, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové. 61 s. Skripta k předmětu sociální práce s rodinou.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, 219 s. ISBN 978-80-262-0217-2.

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBINOVÁ. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 1. vyd. Boskovice: Albert, 1999, 196 s. ISBN 80-85834-60-X.

ŠKODA AUTO a.s., závod Kvasiny (PFK). *Atraktivita regionu Kvasiny: Aktuální projekty*. Kvasiny, 2019. Prezentace z porady vedení závodu ze dne 24. 05. 2019.

ŠKODA AUTO a.s., závod Mladá Boleslav (PF). *KVASINY: Kulturní a sportovní akce pro zaměstnance a obyvatele regionu: Plán akcí 2018 + vyhodnocení*. Mladá Boleslav, 2018, 5 s. Prezentace útvaru ST na téma akce pro zaměstnance závodu Kvasiny a obyvatele regionu.

ŠKODA AUTO a.s. *Společenská odpovědnost a sponzoring v regionu. KVASINY 2016 – 2017*. 1. vyd. Kvasiny, 2019, 51 s. Brožura o společenské odpovědnosti Škoda Auto a.s. a sponzoringu v regionu Kvasiny vč. konkrétních podporovaných projektů.

ŠKODA AUTO a.s. *Výroční zpráva Škoda Auto a.s. za rok 2018*. 1. vyd. Mladá Boleslav: © Boomerang Communication, 2019, 159 s. ID Vz000046.

ŠKODA AUTO a.s., závod Kvasiny (PFK). *Vývoj personálu v letech 1953 - 2019 + Vývoj produkce vozů v letech 1962 – 2019*. Kvasiny, 2020. Interní prezentace ODBK – KOVO Kvasiny.

VACEK, Zdeněk, Lukáš NACHTMANN, Michal VELEBNÝ a kol. *ŠKODA AUTO KRONIKA 1991 - 2018*. 1. vyd. Mladá Boleslav: © Škoda Auto a.s., 2019, 159 s. ISBN 978-80-88309-03-1.

VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Aplikovaná sociální psychologie I: člověk a sociální instituce*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998, 383 s. ISBN 80-7178-269-6.

Seznam elektronických zdrojů

Dokumenty: Krajské zprávy ze síťování: Královéhradecký kraj. *Právo na dětství* [online]. Systémový projekt MPSV, Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně - právní ochrany dětí, Shrnutí výstupů – pro SÍŤ, Petra Mádlová, NETservis, © 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/dokumenty/krajske-zpravy-ze-sitovani/>

HOLEK, M. Premiér Sobotka s hejtmanem Francem podepsali memorandum ve škodovce. In: *kr-kralovehradecky.cz* [online]. Královéhradecký kraj, © 2018, 23. března 2015 [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality1/premier-sobotka-s-hejtmanem-francem-podepsali-memorandum-ve-skodovce-77763/>

Charakteristika okresu Rychnov nad Kněžnou. *Český statistický úřad* [online]. Krajská správa ČSÚ v Hradci Králové, 2020, 28. února 2020 [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/charakteristika_okresu_rychnov_nad_kneznou

Koordináční centrum pro cizince v průmyslové zóně Kvasiny. *Koordináční centrum* [online]. Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR, © 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <http://koordinacnicentrum.cz/>

Město a samospráva. *Město Rychnov nad Kněžnou* [online]. Rychnov nad Kněžnou: WEBHOUSE, 2020 [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: <https://www.rychnov-city.cz/profil.asp?p1=51>

Město Solnice. *Město Solnice* [online]. Solnice: Galileo Corporation, © 2020 [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: <https://www.solnice.cz/>

Národní dotace: Podpora bydlení. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace/podpora-bydleni>

Nemocnice a oddělení: Nemocnice Rychnov nad Kněžnou. *Nemocnice Náchod* [online]. Rychnov nad Kněžnou: Šťásek Petr, 2020 [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: <http://www.nemocnicenachod.cz/lokality/nemocnice-rychnov-nad-kneznou>

Nemovitosti Rychnov nad Kněžnou. *Reality iDNES* [online]. MAFRA, © 1999 - 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <https://reality.idnes.cz/s/rychnov-nad-kneznou/>

Nemovitosti Rychnov nad Kněžnou. *Reality Rychnov nad Kněžnou* [online]. 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <https://www.reality-rychnov-nad-kneznou.cz/obec-rychnov-nad-kneznou/>

O nás: Děčko - DDM v Rychnově nad Kněžnou. *(DDM) Dům dětí a mládeže Rychnov nad Kněžnou* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <http://deckoviny.cz/o-nas/36-decko-ddm-v-rychnove-nad-kneznou>

O SFPI. (SFPI) *Státní fond podpory investic* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <https://sfpi.cz/>

Okres Rychnov nad Kněžnou: Vybrané ukazatele za okres Rychnov nad Kněžnou - časová řada. *Český statistický úřad* [online]. Krajská správa ČSÚ v Hradci Králové, 2020, 15. duben 2020 [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11264/17846251/CZ0524.pdf/0f15cbb0-0e1c-461c-86b9-e9c061ba4581?version=1.11>

Podprogram Výstavba bytů v oblastech se strategickou průmyslovou zónou. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace/podpora-bydleni/program-podpora-bydleni-v-oblastech-se-strategicko/podprogram-vystavba-bytu-v-oblastech-se-strategick>

Podprogram Výstavba technické infrastruktury v oblastech se strategickou průmyslovou zónou. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace/podpora-bydleni/program-podpora-bydleni-v-oblastech-se-strategicko/podprogram-vystavba-technicke-infrastruktury-v-obl>

Program Podpora bydlení v oblastech se strategickou průmyslovou zónou 2018. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace/podpora-bydleni/program-podpora-bydleni-v-oblastech-se-strategicko>

Projekty: ukončené projekty: Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně - právní ochrany dětí. *Právo na dětství* [online]. Systémový projekt MPSV, Kristýna Jůzová Kotalová, NETservis, © 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/projekty/aktualni-projekty/systemovy-rozvoj-a-podpora-nastroju-socialne-pravni-ochrany-deti/>

Strategická průmyslová zóna Solnice – Kvasiny. (*CIRI*) *Centrum investic, rozvoje a inovací - od myšlenky k realizaci* [online]. Hradec Králové: Animato, 2020 [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: <https://www.cirihk.cz/prumyslova-zona-solnice-kvasiny.html>

ŠINDLEROVÁ, V., J. FELCMAN a D. FRANKE. Územní studie. Studie územních dopadů rozvoje průmyslové zóny Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou. In: *kr-kralovehradecky.cz* [online]. Královéhradecký kraj, 2017, říjen 2017 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/uzemni-planovani/uzemni-studie/US-Solnice-Kvasiny-RNK_2017-10-10_cistopis_1.pdf

ŠVEŘEPA, M. Definice sociální práce. In: *socialnirevue* [online]. Sociální revue, © 2020 [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: <http://socialnirevue.cz/item/definice-socialni-prace>

VÁCHAL, A. Jednu z nejmodernějších automobilových továren na světě čeká velká změna. Kvasiny se připravují na výrobu první elektrické Škody. In: *Ihned.cz* [online]. Praha: Economia, © 1996 - 2020, 09. dubna 2019 [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66551210-jednu-z-nejmodernejsich-automobilovych-tovaren-na-svete-ceka-velka-zmena-kvasiny-se-pripravuji-na-vyrobu-prvni-elektricke-skody>

Východočeské reality: Rychnov nad Kněžnou. *VÝCHODOČESKÉ REALITY* [online]. ČESKÝ INTERNET, © 1999 - 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <https://vychodo.ceskereality.cz/rychnov-nad-kneznou/>

Základní informace. *Obec Kvasiny* [online]. Kvasiny: Galileo Corporation, © 2020 [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: <https://www.obec-kvasiny.cz/obec-kvasiny/zakladni-informace/>

Základní informace. *Pedagogicko-psychologická poradna a Speciálně pedagogické centrum Královéhradeckého kraje* [online]. Pedagogicko-psychologická poradna Královéhradeckého kraje, pracoviště PPP Rychnov nad Kněžnou: bonnydesign, © 2016 - 2019 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <http://www.ppprychnov.cz/index.php/zakladni-informace>

Zaměstnanecké benefity. *ŠKODA Kariéra* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <https://www.skoda-kariera.cz/benefity>

Příloha A

Rozhovor č. 1 s Informantem (I6) ze dne 16. 12. 2019

T: *„Ještě jednou děkuju, že jste si na mě udělal čas.“ „Tak jestli teda můžeme, tak začneme tou jedničkou a já bych Vám to ještě jednou celé přiblížila.“ „Jde tedy o to, jak vy, jako sociální pracovník, ze své pracovní pozice vnímáte rozvoj průmyslové zóny?“ „Jaká to z Vašeho pohledu přineslo pozitiva a jaká naopak negativa?“ „S čím se v rámci své pracovní pozice setkáváte, co se pro Vás změnilo a co musíte na Vašem pracovišti řešit?“*

I: *„Dobře, takže já bych tedy začal těmi výzkumnými otázkami.“ „Takže pozitivní změny.“ „Velká zaměstnanost lidí.“ „Nejsou závislí na sociálním systému, spoustu věcí si řeší svými vlastními silami.“ „Což mi tady vidíme v té sociální práci v tom, že se snižuje ten práh, kdy nás navštěvují lidé, a chtějí řešit nějakou situaci.“ „V každém případě je to zvýšení finančních prostředků těch lidí, a řešení těch jejich problémů, kdy oni si ty problémy umí řešit sami bez naší pomoci.“ „ Tohle je v každém případě.“*

I: *„Když vezmu další pozitivní změny, je to určitě rozvoj bytového fondu.“ „Musím říct, že my tady nadáváme, že máme hodně málo ubytoven, nebo hodně málo místa na bydlení, nicméně tím, že oni jsou teď obsazovány těmi pracovníky, tak navenek se to tváří, že tady to místo na bydlení není, ale ono bude.“ „Protože to vlastně přineslo to, že se opravují nemovitosti a dělají se bytové jednotky.“ „Myslím si, že je to pozitivní změna, protože potom tady něco zbude.“ „Spousta lidí předělala svoje nemovitosti na bydlení, které teď pronajímají.“ „Když by se snížila výroba, tak ti lidé odejdou a bude tady bytový fond.“ „Prostě je to pragmatické.“ „Nebude to třeba takový vývar, ale zůstane to tady.“ „To vidím jako hodně pozitivní.“*

T: *„Váš názor na celou problematiku bydlení je velice zajímavý, a v porovnání s ostatními informanty, ojedinělý.“ Myslím si, že spousta lidí se nad tím takto vůbec nezamýšlí.“ „Za tento názor Vám děkuju.“*

I: *„Teď ty negativní změny.“ „Já si myslím, že k negativním změnám, co se týká z té naší pracovní pozice, tak si myslím, že je to takové ochladnutí těch lidí.“ „Jo.“ „Protože oni když dostanou peníze lidi, kteří v životě na ty peníze nebyli zvyklí, tak oni s nimi neumějí hospodařit.“*

T: „S tímto názorem se setkávám dost často.“

I: „Finanční gramotnost doopravdy těch lidí není.“ „Já si myslím, že z hlediska psychologického, nebo spíš filozofického, je to o tom, že proč ty lidi, kteří jsou vzdělání, mají mít vyšší příjem?“ „Protože oni s těmi penězi umí nakládat, a umí je nějakým způsobem dál vyrábět.“

T: „Ano.“ „To je pravda.“

I: „Vezměte si, že tady se dali peníze těm nejchudším, a začal konzum.“ „Začaly velké nákupy, začal alkoholismus, začaly drogy.“ „Začaly ty negativní projevy vlastně toho, co vlastně dávají ty peníze.“ „Oni je vlastně dávají tím směrem užít a utratit.“ „Když je dáváte lidem, kteří mají nějaké to středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání, tak je to šetření, je to nějaké investování apod.“ „Prostě tento typ lidí Vám z těch peněz najednou začne dělat kapitál.“

T: „Ano, s tím souhlasím.“ „To jste řekl úplně přesně.“

I: „Prostě to tak je, a my jdeme teďka tak trošku proti tomu.“

T: „Ano, to určitě.“

I: „Takže to bych takto vzal tu první a druhou otázku.“ „A teď tu třetí, jaká opatření z Vašeho pohledu zavedly podnikatelské subjekty?“ „Hm...?“

T: „Je to myšleno tak, jestli Vám tyto subjekty nějakým způsobem pomohly.“ „Myslím třeba finančně, ve smyslu, že Vám na něco konkrétního přispěly nebo Vám pomohly něco zorganizovat apod.“ „Pokud se Vás to přímo na Vašem pracovišti nijak nedotklo, můžete to vzít v globálu.“ „Co třeba tyto subjekty dělají pro náš region?“

I: „To, že automobilka tady je, jsme my v našem odboru využili třeba tak, že jsme mohli podpořit děti na táboře.“ „Konkrétně jde o dětský tábor organizovaný naším OSPODEM.“ „Já říkám, kdyby tady ta škodovka nebyla, nebyla by tady taková zaměstnanost.“ „Vlastně je to taková spojitost, že to takhle podpořili.“ „Já si myslím, že jakmile jsme s nějakým nápadem přišli, tak nám vyšli vstříc.“ „Z jejich strany ta finanční podpora je.“ „A to můžu říct i za sociální služby, které jsou tady v ORP, protože ty zase dostaly auta atd.“ „Ta podpora ze strany škodovky je v každém případě nadstandardní.“

T: „Ano, ta podpora je opravdu nadstandardní.“ Také si myslím, že zrovna v těch sociálních službách, jim ta auta, při výkonu jejich práce, dost pomohla. “

I: „Já vždycky říkám, že je to taková kompenzace za to, že když tady vydělávám tak, pomohu těm lidem, kteří tady žijí, a kterým by se mělo pomoci.“ „Já si myslím, že je to dobře, protože ten partner je opravdu velký.“

T: „Ano, to s Vámi souhlasím.“

I: „Zda je současná situace v regionu stabilizovaná?“ „Hm...?“

T: „Brala jsem to z toho pohledu, že k 01. 01. 2017 začal v Kvasinách ten směnný systém, a před jeho zavedením byla situace v regionu nějaká a teď je nějaká.“ „Rozjezd samotného systému doprovázel masivní příliv nových lidí, což doprovázelo celou řadu situací, na které jsme tu nebyli úplně připraveni.“ „Přijde Vám tedy, že je teď aktuální situace v regionu lepší nebo Vám to přijde teď naopak ještě horší?“

I: „Já nevím, jestli je to přímo se škodovkou, ale myslím si, že současná situace, jak politická, tak i ekonomická naznačuje to, že už toho ty lidi mají dost a sahají si na dno.“ „Musím říct otevřeně, že ty lidi nehledají už jen ty peníze, ale hledají i klid, a je těžké vystoupit z toho rozjetého vlaku.“

T: „To je pravda.“

I: „Já cítím to, a zase se opět vrátím k filozofii, že bohužel současná vláda, nás střední třídu, která by měla být hybnou silou ekonomiky, bohužel svými opatřeními, jakou jsou zvýšení mateřské, zvýšení důchodů atd. potlačuje.“ „Řekl bych, že z toho začínáme být hodně unavení.“ „Takže to rozhodně není jen škodovkou.“ „Ale je tam taky jeden nějaký aspekt.“ „Zase když si vezmeme, že škodovka tady zavedla tento systém, a díky němu nabídla lidem místa a peníze, tak ty lidi tady tu možnost mají, a byli by hloupí, kdyby ji nevyužili.“ „Na druhou stranu si člověk musí říct, jestli mu to stojí za to.“

T: „Ano, člověk si musí prostě ujasnit, jaké má životní priority.“

I: „Takže jestli je současná situace stabilizovaná?“ „Musím říct v globálu, když vezmu bezpečnost, nebo dopravu či jinou situaci, tak to není tak hrozné.“ „Co se týče dopravy, tak tady nejsou 2 až 3 hodinové zácpy, nejsou tady vraždy, není tady přepadávání atd. „A to, že jsou tady přestupky?“ „To je jasný, protože těch lidí se tady pohybuje o mnoho víc.“ „Navíc to město tady bylo 10 tisícové, a teď je tady další 10 tisícové město

vedle. “ „To znamená, že to s sebou nese i negativní jevy. “ „Ale posílením policie, jak té státní, tak i městské, se to podařilo dát do nějakých mezí a situaci udržet. “ „Myslím si, že rozhodně důležitou a významnou roli sehrálo Koordinační centrum pro cizince, které zřídilo MMR, protože dokázali zpracovat ty agentury a něco jim nabídnout. “

T: „To s Vámi souhlasím. “ „V Koordinačním centru pro cizince mám také domluvený rozhovor. “

I: „Opravdu to vnímám jako velice dobrý krok. “ „Původně to vlastně přišlo z naší strany. “ „My, jako město jsme byli iniciátory. “ „Vzali jsme si příklad z Kolína, kde se kvůli TPCA potýkali s podobnými problémy, a museli to taky nějak řešit a zkoordinovat, aby se město nestalo nebezpečným. “ „Prostě si myslím, že tím Koordinačním centrem se pomohlo k tomu, aby situace zde byla stabilizovaná, a opravdu si myslím, že to funguje. “ „Navíc v tom Kolíně byl ještě další problém, a to ten, že je to velké město, kde se neznají tak, jako my tady. “

T: „Takže můžeme říct, že my jsme tady pořád malé město, známe se mezi sebou, a když je něco potřeba, tak zvedeme telefon a víme komu zavolat nebo za kým zajít? “

I: „Ano, přesně tak. “

T: „Tak a teď ta poslední otázka. “

I: „Ano, takže co já mám informace, tak tady vzniklo memorandum, které podepsala vláda, a ve kterém se k určitým úkonům stát zavázal, ale při uzavírání toho memoranda, což bylo v roce 2015, rozhodně nikdo nepočítal s tím, že se to tady rozjedete takovým to způsobem. “ „Počítalo se s nárůstem pouhých 2 000 zaměstnanců, a to co udělali poptávky po autech, to nemohla čekat ani škodovka, že bude nakonec potřebovat tolik lidí navíc. “ „Škodovka prostě reagovala na trh, což je normální. “ „Kdyby nevyrobila auta, tak nebude vydělávat a přijde o zákazníky. “ „Stát, ale bohužel nefunguje jako firma, a to je rozdíl. “ „Firma může peníze uvolnit z hodiny na hodinu, může reagovat na zvýšení počtu zaměstnanců, ale stát bohužel nemůže reagovat takhle rychle. “ „Ten funguje dost těžkopádně. “ „Ten musí mít studie, územní plány, spoustu razítek, vyjádření atd. “ „Takže když to vezmu na příkladu obchvatu Rychnova, tak ten už je navrhnutý v územním plánu, ale stále k němu ještě nejsou vykoupené všechny pozemky a tak. “ „Na tomto příkladu je tedy vidět, že ze strany státu to prostě tak rychle nejde. “ „Ze strany státu, je to běh na dlouho trať. “

„Ono jen postavit nějaký bytový dům je velice náročné a zdlouhavé.“ „Ale to, že ten stát funguje takto těžkopádně, k tomu nedokážu říct, zda je to dobře či špatně, nejsem tady od toho, abych to soudil.“

T: „To ani nemusíte, toto vůbec není předmětem mého výzkumu.“

T: „A komunikace mezi Škoda Auto a.s. a městem je na dobré úrovni?“

I: „Ano, rozhodně, dokonce na vysoké úrovni.“ „Cítím tady velikou podporu.“ „Jsme opravdu partneři.“ „No, takže za mě takhle.“

T: „Dobře, tak ještě jednou moc děkuji za rozhovor.“

Příloha B

Vybraná data z ČSÚ a jejich vývoj v letech 2010 - 2018 za okres Rychnov nad Kněžnou

Vybrané ukazatele za okres Rychnov nad Kr

údaje roku 2018 jsou postupně aktualizovány

	Měsíční jednotka	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Rozloha ¹⁾	km ²	982	982	982	982	982	982	982	982	982	982
Počet obcí ¹⁾		80	80	80	80	80	80	80	80	80	80
z toho měst		9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Počet částí obcí ¹⁾		182	182	182	182	182	182	182	183	183	183
Počet obyvatel ¹⁾	osoby	79 238	79 152	79 086	79 169	78 933	78 926	78 861	78 772	78 979	79 088
ženy		40 147	40 181	39 985	40 052	39 858	39 891	39 869	39 766	39 775	39 764
Obyvatelé ve věku ¹⁾											
0–14 let	%	14,9	15,2	15,3	15,3	15,3	15,5	15,6	15,7	15,9	15,9
15–64 let	%	69,5	68,9	68,3	67,8	67,0	66,4	65,7	65,0	64,3	63,8
65 let a více	%	15,5	15,9	16,4	17,0	17,6	18,1	18,7	19,3	19,8	20,3
Průměrný věk obyvatel ¹⁾	roky	40,5	40,7	40,9	41,1	41,5	41,7	41,9	42,2	42,3	42,5
muži		39,1	39,3	39,5	39,8	40,1	40,4	40,6	40,8	40,9	41,2
ženy		41,9	42,1	42,3	42,5	42,8	43,0	43,2	43,5	43,6	43,8
Živé narození	osoby	905	895	783	804	784	845	808	821	892	823
Zemřelí	osoby	821	794	779	841	787	800	862	784	859	829
Přistěhovalí	osoby	831	909	863	992	823	876	852	870	1 143	1 134
Vystěhovalí	osoby	875	1 096	945	872	1 056	928	863	996	969	1 019
Sňatky		359	341	350	320	324	340	378	348	410	373
Rozvody		275	226	216	206	232	179	206	194	213	163
Na 1 000 obyvatel											
přirozený přírůstek/úbytek	‰	1,1	1,3	0,1	-0,5	0,0	0,6	-0,7	0,5	0,4	-0,1
přírůstek/úbytek stěhováním	‰	-0,6	-2,4	-0,8	1,5	-2,9	-0,7	-0,1	-1,6	2,2	1,5
celkový přírůstek/úbytek	‰	0,5	-1,1	-0,7	1,0	-3,0	-0,1	-0,8	-1,1	2,6	1,4
Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce ¹⁾	osoby	3 016	2 984	2 369	3 216	3 274	2 534	1 607	984	750	720
dosazitelní		3 001	2 902	2 279	3 139	3 144	2 400	1 494	903	690	660
ženy		1 511	1 512	1 280	1 659	1 725	1 357	919	575	426	402
se zdravotním postižením		407	421	344	338	357	334	238	206	174	166
Podíl nezaměstnaných osob (na obyvatelstvu ve věku 15–64 let) ¹⁾	%	5,45	5,32	4,22	5,84	5,92	4,58	2,88	1,76	1,36	1,31
Pracovní místa v evidenci úřadu práce ¹⁾		111	141	90	89	98	305	761	1 401	1 529	2 655
Uchazeči celkem na 1 pracovní místo v evidenci úřadu práce ¹⁾		27,2	21,2	26,3	36,1	33,4	8,3	2,1	0,7	0,5	0,3
Počet registrovaných subjektů ¹⁾		16 950	17 292	17 547	17 616	17 636	17 851	18 030	18 249	18 355	18 492
z toho fyzické osoby		14 068	14 336	14 545	14 571	14 685	14 862	14 973	15 199	15 242	15 327
Stavební práce "S" provedené na území okresu (podniky s 20 a více zaměstnanci)	mil. Kč, b. c.	920	1 142	781	892	781	1 362	1 936	998	1 393	.
Zahájené byty		442	213	187	158	152	127	119	165	273	360
Dokončené byty		243	237	311	202	193	167	152	166	199	271
Děti v mateřských školách	osoby	2 646	2 689	2 755	2 874	2 913	2 959	2 928	2 867	2 859	2 829
Žáci základních škol	osoby	6 495	6 547	6 590	6 568	6 674	6 821	6 964	7 153	7 218	7 327
Lékaři na 1 000 obyvatel	osoby	3,0	2,9	2,8	2,8	2,8	2,9	2,8	3,0		3,0
Průměrné procento dočasně pracovní neschopnosti	%	4,117	3,783	3,485	3,512	3,708	3,737	4,122	4,338	4,236	4,526
Příjemci důchodů celkem	osoby	21 936	22 027	22 473	22 299	22 194	22 235	22 357	22 494	22 473	22 502
z toho starobních (sola) ⁴⁾		11 712	12 618	13 316	13 322	13 344	13 512	13 793	14 006	14 079	14 179
Průměrný měsíční důchod celkem	Kč	9 637	9 726	10 160	10 355	10 528	10 626	10 888	10 983	11 349	11 889
starobní (sola) ⁴⁾		9 897	9 964	10 403	10 617	10 810	10 910	11 180	11 294	11 680	12 253
Registrované trestné činy		1 313	1 238	1 180	1 151	1 129	1 129	965	872	857	708
Dopravní nehody celkem ⁵⁾		402	432	421	479	477	477	572	558	649	615
Požáry celkem		132	105	137	122	132	132	114	105	111	165

¹⁾ v územní struktuře platné v příslušném roce (od 1. 1. 2007 z okresu Rychnov n. Kn. do okresu Hradec Králové převedeny obce Jilovce, Ledce a Vysoký Újezd)

²⁾ stav k 31. 12.

³⁾ počet obyvatel k 1. 1. 2001 (s promítnutím výsledků SLDB 2001)

⁴⁾ počet obyvatel byl navázán na výsledky SLDB 2011 a není srovnatelný s předchozími roky

⁵⁾ bez souběhu s vdovským nebo vdoveckým; od roku 2010 se invalidní důchod vyplácený ke dni dovršení věku 65 let mění na starobní důchod; od roku 2010 není (podle metodiky MPSV) započten poměrný starobní důchod

⁶⁾ od roku 2009 změna pravidel v hlášení dopravních nehod Policií ČR

⁷⁾ od roku 2014 ve věku 15–64 let

⁸⁾ vlivem zprůsvětlení dat podle Registru osob (ROS) nejsou údaje před rokem 2013 plně srovnatelné

⁹⁾ od roku 2014 včetně zahraničních fyzických osob

Příloha C

Cíl výzkumu vč. výzkumných otázek pro informanty

Cíl výzkumu

- Jaké nové výzvy a nová rizika přinesl prudký rozvoj průmyslové zóny Solnice – Kvasiny v posledních letech pro vybrané oblasti sociální práce?
- Nové výzvy a nová rizika by se měla týkat především oblasti sociální práce a sociální politiky, konkrétně bytové a rodinné politiky.
- Nové výzvy a nová rizika by měla být představena z pohledu sociálních pracovníků (ať už na obci či v neziskových a příspěvkových organizacích) a z pohledu odborných pracovníků místní státní správy a samosprávy.
- Výzkum se bude zabývat konkrétními dopady, které to mělo pro rodiny s dětmi a konkrétními dopady do oblasti bydlení.

Výzkumné otázky

- 1) K jakým konkrétním **pozitivním změnám** v důsledku prudkého rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny v posledních letech (2017 – 2019) došlo?

- 2) K jakým konkrétním **negativním změnám** v důsledku prudkého rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny v posledních letech (2017 – 2019) došlo?

- 3) **Jaká opatření** z Vašeho pohledu **zavedly podnikatelské subjekty** působící v průmyslové zóně pro snazší zvládnutí nastalých změn? (např. finanční podpora, realizace volnočasových aktivit apod.)

- 4) Považujete v současné době **situaci v regionu za stabilizovanou**?

- 5) **Co se** v důsledku negativních změn s odstupem času **dalo udělat jinak** (resp. čemu se dalo předejít)? Případně **jaké konkrétní subjekty** podle Vás mohly udělat něco jinak? (např. stát, kraj, město/obec atd.)